

**T.C.
ELAZIĞ
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI**

**BİR SAPMA TÜRÜ OLARAK HIRSIZLIK OLGUSU ÜZERİNE
SOSYOLOJİK BİR ARAŞTIRMA
(Elazığ Örneği)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Yelda SEVİM

HAZIRLAYAN

Yunus SOYASLAN

ELAZIĞ 2008

**T.C.
ELAZIĞ
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI**

**BİR SAPMA VE SUÇ TÜRÜ OLARAK HIRSIZLIK OLGUSU ÜZERİNE
SOSYOLOJİK BİR ARAŞTIRMA
(Elazığ Örneği)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bu tez// tarihinde, aşağıda isimleri belirtilen jüri tarafından oybirliği / çokluğu ile kabul edilmiştir.

Danışman

Yrd. Doç. Dr.Yelda
SEVİM

Üye

Doç. Dr. Zahir KIZMAZ

Üye

Yrd. Doç. Dr. Handan
ARSLAN

Bu tezin kabulü, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun// tarih ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Doç. Dr. Erdal AÇIKSES
Enstitü Müdürü

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

BİR SAPMA TÜRÜ OLARAK HIRSIZLIK OLGUSU ÜZERİNE SOSYOLOJİK BİR ARAŞTIRMA (Elazığ Örneği)

Yunus SOYASLAN

Fırat Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyoloji Anabilim Dalı

2008,Sayfa: 132+11

“Bir Sapma Türü Olarak Hırsızlık Olgusu Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Elazığ Örneği” adlı çalışma, bir alan araştırmasıdır.

Araştırmanın amacı, önde gelen toplumsal sorunlardan olan, bir sapma ve suç türü olan hırsızlık olgusunu, bu suç türünü işleyen bireyleri, hırsızlık suç türlerini işleyen bireylerin özellikle bu suç türünü işlemelerine etkili olan sosyo-kültürel ve ekonomik değişkenleri sosyolojik bir bakış açısı ile incelemektir.

Örneklem grubunu oluşturan hırsızlık suçu şüphelilerinin; genç ve orta yaş grubunda yer aldığı, öğrenim durumları ve ekonomik düzeyleri düşük seviyede olduğu, birçoğunun daha önce hırsızlık suçu sebebiyle gözaltına alındığı ve/veya cezaevinde hırsızlık suçundan dolayı bulundukları saptanmıştır. Beraberinde davranış bozukluğu tedavisi alma oranının yüksek olduğu; sigara, alkol ve uyuşturucu kullanımının yaygın olduğu gözlenmiştir. Hırsızlık şüphelilerinin ailelileri ve çevresi incelendiğinde; benzer şekilde kendilerinde görülen birçok olumsuz özelliğin ailelerinde de mevcut olduğu, arkadaşları arasında hırsızlık suçları başta olmak üzere suç işleme oranının yüksek olduğu araştırmamızda elde edilen veriler ışığında ulaşılan sonuçlardır.

ANAHTAR KELİMELE: Suç, Suç Sosyolojisi, Sapma, Hırsızlık, Sosyolojik Suç Kuramları,

SUMMARY

Master of Thesis

A Sociological Study over Theft as a Deviance and a Type of Crime: Sample of Elazığ

Yunus SOYASLAN

Firat University

Institute of Social Sciences

Sociology Department

2008, Page: 132+11

This thesis “A Sociological Study over Theft as a Deviance and a Type of Crime: Elazığ Trial” is a field study.

The theft as a deviance and a type of crime which is one of the major social problems is investigated in this thesis; Individuals committing the theft crime and their social-cultural and economical factors that led to this type of crime from the sociological aspect has been studied.

From the study it is concluded that: People committing the thief crime are either adolescence or middle age. Their education and economic income levels are low. Majority of them has been captured and arrested before and kept in jail related to crime.

It was very common on those individuals that they had behavioral disorders and under physiological therapy related to their disorder. Smoking and drinking was also very common behaviors observed.

When thief suspect families and relatives are investigated; similar adverse social behaviors were seen. They had also higher crime rate among their friends.

Keywords: Crime, crime sociology, social deviance behaviors, theft, sociological crime theory.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET

İNGİLİZCE ÖZET

İÇİNDEKİLER I**TABLolar LİSTESİ V****ÖNSÖZ IX****KISALTMALAR..... XI****I. GİRİŞ 1****BÖLÜM-I 5****1. SUÇ SOSYOLOJİSİ İLE İLGİLİ KAVRAMLAR..... 5**

1. 1. Sosyal Sapma/ Sapkınlık..... 5

1. 2. Suç/ Suçluluk..... 7

1. 3. Sapma ve Suç Olgularının Karşılaştırılması 10

1. 4. Suçların Genel Tasnifi 12

1. 4. 1. Türk Ceza Kanunda Suçların Tasnifi..... 12

1. 5. Suç Türü Olarak Hırsızlık 13

1. 5. 1. Hırsızlık Suç Türleri..... 14

1. 5. 2. Türk Ceza Kanunda Hırsızlık Suçları 15

1. 5. 3. Hırsızlık Suçunun Diğer Malvarlığına Karşı İşlenen Suçlardan Ayırımı ... 17

1. 6. Tarihte Hırsızlık Olgusu..... 17

1. 6. 1. Eski Uygarlıklarda Hırsızlık 17

1. 6. 2. Eski Türk Toplumlarında Hırsızlık Olgusu 18

1. 6. 3. Modern Dünyada ve Ülkemizde Hırsızlık Olgusu..... 19

BÖLÜM-II..... 20**2. SUÇU SOSYOLOJİK AÇIDAN AÇIKLAYAN SUÇ TEORİLERİ 20**

2. 1. Sosyal Yapı Teorileri 21

2. 1. 1. Yapısal-Fonksiyonel Teoriler 21

2. 1. 2. Merton ve Suçun Kaynağı Olarak Anomi (Gerilim Teorisi)..... 23

2. 1. 3. Chicago Okulu (Ekolojik Okul) veya Sosyal Organizasyonsuzluk Kuramı	26
2. 1. 4. Alt Kültür Kuramları.....	29
2. 2. Sosyal Süreç Teorileri.....	33
2. 2. 1. Yaftalama veya Damgalama Kuramı	33
2. 2. 2. Sosyal Öğrenme Kuramları	34
2. 2. 3. Sosyal Kontrol Teorileri.....	36
2. 3. Sosyal Çatışma veya Marksist Kuramlar	37
BÖLÜM-III	40
3. ÜLKEMİZ VE ELAZIĞ İLİNDE SUÇ OLGUSUNA BAKIŞ	40
3. 1. Ülkemiz ve Elazığ İlinde Suç Türlerinin Dağılımı.....	40
3. 1. 1. Ülkemizde Suç Olgusu.....	40
3. 1. 2. Elazığ İlinde Suç Olgusu	44
3. 2. Ülkemiz ve Elazığ İlinde İşlenen Hırsızlık Suçlarının Dağılımı.....	45
3. 2. 1. Ülkemizde İşlenen Hırsızlık Suçları	45
3. 2. 2. Elazığ İlinde Hırsızlık Olayları.....	48
BÖLÜM-IV.....	50
4. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ.....	50
4. 1. Araştırmanın Konusu ve Amacı	50
4. 2. Araştırmanın Örneklemi ve Evreni.....	52
4. 3. Bilgi Toplama Araçları	52
4. 4. Uygulama	53
4. 5. Tasnif ve Analiz Teknikleri.....	53
BÖLÜM-V	55
5. BULGULAR VE YORUMLAR.....	55
5. 1. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Genel Demografik Özellikleri	55
5. 1. 1. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Yaş Gruplarına Dağılımı	55
5. 1. 2. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Cinsiyet Karakteristiği.....	56
5. 1. 3. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Medeni Durumları.....	57
5. 1. 4. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Doğum Yerleri	58
5. 1. 5. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Meslekleri	59

5. 1. 6. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Öğrenimlerine İlişkin Bulgular	60
5. 2. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Ailelerine Ait Bulgular.....	68
5. 2. 1. Ailenin Birlikteliği	69
5. 2. 2. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Anne ve Babanın Meslekleri.....	71
5. 2. 3. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Anne ve Babalarının Öğrenim Durumları ...	73
5. 2. 4. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Kardeş Sayıları.....	75
5. 2. 5. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Ailevi İlişkileri	76
5. 2. 6. Aile Bireylerinin Sabıka Durumları.....	80
5. 3. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Ait Diğer Özellikler	82
5. 3. 1. Hırsızlık Suçu Şüphelileri ve Göç.....	82
5. 3. 2. Hırsızlık Suçu Şüphelileri İkamet Yerleri	84
5. 3. 3. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Evlerinin Mülkiyeti	85
5. 3. 4. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin İkametlerinde Birlikte Yaşadıkları Kişiler ..	86
5. 3. 6. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Davranış Bozukluğu Tedavisi Görme Durumu	88
5. 3. 7. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Uyuşturucu, Alkol, Sigara Kullanma Alışkanlıkları.....	88
5. 3. 7. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Televizyonda İzlediği Programlar.....	90
5. 3. 8. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Örf Adet Gelenek ve Göreneklere Bağlılıkları	91
5. 3. 9. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Boş Zamanlarında Yaptıkları.....	92
5. 3. 10. Hırsızlık Suçu Şüphelilerine Ailelerinin Hatalarına Verdiği Tepkiler.....	93
5. 3. 11. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Dindarlık Tanımlamaları	94
5. 4. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Kriminal Özellikleri	95
5. 4. 1. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Daha Önce Gözaltına Alınma Nedenleri.....	96
5. 4. 2. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin İlk Hırsızlık Suçu İşleme Yaşı	97
5. 4. 3. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Hırsızlık Suçu İşlemeden Alkol ve Uyuşturucu Kullanma Durumları.....	97
5. 4. 4. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Hırsızlık Suçunu İşleme Nedenleri	98
5. 4. 5. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Hırsızlık Suçundan Elde Ettikleri Edinimleri Sarf Şekilleri.....	99
5. 4. 6. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Cezaevinde Bulunma Nedenleri.....	100
5. 4. 7. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Cezaevi Rehabilitasyon İşlemleri.....	101
5. 4. 8. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Cezaevi Çıkışı Yakın Çevre Tepkisi	102

5. 4. 9. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Diğer Kriminal Özellikleri.....	103
BÖLÜM-VI.....	110
VI. GENEL SONUÇ VE ÖNERİLER.....	110
KAYNAKÇA.....	118
<u>EKLER</u>.....	121
EK-1 GÖRÜŞME CETVELİ FORMU	121
EK-2 ÖZGEÇMİŞ.....	132

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. 2006 Yılı Türkiye Geneline Polis Sorumluluk Alanında Meydana Gelen Şahsa ve Mala Karşı İşlenen Asayiş Olaylarının Suç Türlerine Göre Dağılımı	41
Tablo 2. 2006 Yılı Türkiye Geneline Polis Sorumluluk Alanında Meydana Gelen Terör Olaylarının Suç Türlerine Göre Dağılımı	42
Tablo 3. 2006 Yılı Türkiye Geneline Polis Sorumluluk Alanında Meydana Gelen Mali, Narkotik ve Organize Suç Olayları Dağılımı.....	43
Tablo 4. 2006 Yılı Türkiye’de İşlenen Suçların Genel Dağılımı.....	44
Tablo 5. 2006 – 2007 Yıllarında Elazığ İlinde Meydana Gelen Asayiş Olayları Dağılımı	45
Tablo 6. Türkiye’de 1991–2004 Yılları Arasında İşlenen Hırsızlık Suçlarına Ait Olay Sayı ve Artış Azalış Oranları	46
Tablo 7. 2005–2006 Yılları İşlenen Hırsızlık Suçları Dağılımı.....	46
Tablo 8. 2005–2006 Yılları Hırsızlık Olaylarının Suç Türlerine Göre Dağılımı	47
Tablo 9. Elazığ İlinde 2004–2005–2006–2007 Yıllarında İşlenen Hırsızlık Türleri ve Sayısal Dağılımları	48
Tablo 10. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Yaşlarına Göre Dağılımı	55
Tablo 11. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	56
Tablo 12. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Medeni Durumlarına Göre Dağılımı.....	57
Tablo 13. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Doğum Yerlerine Göre Dağılımı	58
Tablo 14. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Mesleklerine Göre Dağılımı.....	59
Tablo 15. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı.....	61
Tablo 16. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Devam Ettikleri Eğitim Kurumlarının Dağılımı.....	62
Tablo 17. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Okul Başarı Durumlarının Dağılımı	62
Tablo 18. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Okul Terk Nedenlerinin Dağılımı.....	63
Tablo 19. Hırsızlık Şüphelilerinden Okul Terk Edenlere Aile Tepkisi Türü Dağılımı...63	
Tablo 20. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Aldıkları Disiplin Cezaları Dağılımı.....	64
Tablo 21. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Okula Devamsızlık Dağılımları.....	64
Tablo 22. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Okula Devamsızlık Yaptıklarındaki Faaliyet Dağılımları	65
Tablo 23. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Okul Devamsızlıklarını Aile Takibi Dağılımı.....	66
Tablo 24. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Okul Başarı Durumlarını Ailesinin Takibi Dağılımı	66

Tablo 25. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Eğitim Görürken Çalışmasının Olumsuz Etki Türlerinin Dağılımı.....	67
Tablo 26. Öğrenim Durumu ve Daha Önce Gözaltına Alınılan Suç İlişkisi	68
Tablo 27. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Anne Baba Birliktelikleri Dağılımı	70
Tablo 28. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Anne ve Babanın Ayrı Olma Nedenlerinin Dağılımı	71
Tablo 29. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Babalarının Mesleklerine Göre Dağılımı	72
Tablo 30. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Annelerinin Mesleklerine Göre Dağılımı	72
Tablo 31. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Annelerinin Eğitim Seviyelerine Göre Dağılımı	73
Tablo 32. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Babalarının Eğitim Seviyelerine Göre Dağılımı	74
Tablo 33. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Kardeş Sayılarına Göre Dağılımları	76
Tablo 34. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Aileleriyle Olan İlişki Türlerinin Dağılımı	77
Tablo 35. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Anne ve Babalarının Birbirleriyle Olan İlişki Türlerinin Dağılımı.....	77
Tablo 36. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Dağılımları	78
Tablo 37. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Evden Kaçma Nedenlerinin Dağılımı	78
Tablo 38. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Ev Kurallarına Uyma Dağılımları	79
Tablo 39. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Annelerinin Sabıka Dağılımları.....	81
Tablo 40. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Babalarının Sabıka Dağılımları	81
Tablo 41. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Kardeşlerinin Sabıka Dağılımları.....	82
Tablo 42. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Göç Etme Nedenlerinin Dağılımı	83
Tablo 43. Göç Etmiş Hırsızlık Şüphelilerinin Yaşadıkları Sorunların Dağılımı	84
Tablo 44. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin İkamet Ettikleri Yerlerin Dağılımı.....	85
Tablo 45. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Evlerinin Mülkiyetlerinin Dağılımı	86
Tablo 46. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin İkametinde Yaşayanların Dağılımı	86
Tablo 47. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Gelir Getiren İşe Sahip Olma Dağılımları	87
Tablo 48. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Davranış Bozukluğu Tedavisi Görme Dağılımı	88
Tablo 49. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Uyuşturucu Kullanma Dağılımları	88
Tablo 50. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Alkol Kullanma Dağılımları.....	89
Tablo 51. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Sigara Kullanma Dağılımları.....	90

Tablo 52. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin İzledikleri Televizyon Programlarının Dağılımı	91
Tablo 53. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Örf, Adet, Gelenek ve Göreneklere Bağlılıkları	92
Tablo 54. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Dağılımları..	93
Tablo 55. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Hata Yatıklarında Ailesinin Gösterdikleri Tepki Dağılımları	93
Tablo 56. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Dindarlık Tanımlamalarının Dağılımı	94
Tablo 57. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin İbadetlerini Yapma Dağılımları.....	95
Tablo 58. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Çocukken Aşırma Yapma Dağılımları.....	95
Tablo 59. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Daha Önce Gözaltına Alınma Nedenlerinin Dağılımları	96
Tablo 60. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin İlk Hırsızlık Suçu İşleme Yaşlarının Dağılımı	97
Tablo 61. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Hırsızlık Suçunu İşlemeden Önce Alkol ve Uyuşturucu Kullanma Durumlarının Dağılımı	98
Tablo 62. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Hırsızlık Suçunu İşleme Nedenlerinin Dağılımı	99
Tablo 63. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Hırsızlıktan Elde Ettikleri Edinimleri Harcama Şekillerinin Dağılımı	100
Tablo 64. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Cezaevinde Bulundukları Suç Türlerinin Dağılımı	100
Tablo 65. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Cezaevinde Rehabilitasyon Görme Dağılımı	101
Tablo 66. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Cezaevi Çıkışında Yakın Çevrelerinin Tepkilerinin Dağılımı	102
Tablo 67. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Hırsızlık Suçlarının Cezalarını Bilme Dağılımları	103
Tablo 68. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Hırsızlık Suçuna Verilen Cezaları Caydırıcı Bulmalarına Göre Dağılımı.....	104
Tablo 69. Daha Önce Gözaltına Alınma Durumuna Göre Cezaları Caydırıcı Bulma ..	105
Tablo 70. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Yakalanmadıkları Hırsızlık Olayları Dağılımı	105
Tablo 71. Daha Önce Gözaltına Alınılan Suç ve Yakalanılmayan Hırsızlık Olayları ..	106
Tablo 72. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Hırsızlık Suçu İşlerken Tek Başına Olma Dağılımları	107

VIII

Tablo 73. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Suç İşlerken Yakalanabileceklerini Düşünme Dağılımları	107
Tablo 74. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Kendi Mallarının Çalınması Durumundaki Tepkilerinin Dağılımları	108
Tablo 75. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Arkadaşlarının Sabıka Dağılımı	108
Tablo 76. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Hırsızlık Suçundan Alacağı Cezanın Geleceğini Nasıl Etkileyeceğiyle İlgili Görüşlerinin Dağılımı.....	109

ÖNSÖZ

Bir sapma ve suç türü olan hırsızlık olgusu ile ilgili olarak Elazığ ili şehir merkezinde polis birimlerince yakalanıp haklarında adli işlem yapılan kişilerin sosyo-ekonomik ve kültürel özelliklerinin, ilimiz de ve ülkemizde en çok işlenen suçlardan olan hırsızlık suçlarına hangi oranda ve nasıl etkilerde bulunduğunu araştırmak ve konun çözümü için önerilerde bulunmak bu araştırmanın amacıdır.

Çağımızın önemli sorunlarından birisi kuşkusuz suç olgusudur. Suç olgusu ülkemiz gibi gelişmekte olan ülkelerin toplumsal sorunlarından olduğu gibi aynı zamanda gelişmemiş ve dünyamızda süper güç dediğimiz ülkelerinde toplumsal sorunlarından biridir. Suçun toplumda meydana getirdiği sosyal problemlerden dolayı çözümü için bilimsel çalışmalar yapılmalıdır.

Toplumsal problemlerden olan suç olgusunun bilimsel yöntemlerle incelenmesi bu toplumsal sorunun çözülmesi için gerekmektedir. Suç türlerinin oluşumunu etkileyen farklı sosyal faktörler olabileceğinden, önem arz eden suç türlerinin tek başına analiz edilmesi, bu toplumsal sorunun çözülmesi açısından önemlidir.

Ülkemiz hızlı bir toplumsal değişim süreci yaşanmaktadır. Bu süreç, tarım toplumundan sanayi toplumuna ve küresel gelişmelerin paralelinde de bilgi toplumuna doğru hızla ilerleme şeklinde görülmektedir. Bir anlamda geçiş dönemi olan bu süreçte, başta ekonomik, sosyal ve siyasal alanlar olmak üzere birçok alanda büyük değişimler yaşanmaktadır. Bütün bu gelişmeler karşısında, yasal mevzuat ve sosyal kontrol sistemleri yetersiz kalmakta ve ihtiyaca cevap verememektedir. Bu nedenle sosyal çevrede pek çok olumsuzluklar meydana gelmekte ve birçok hukuksal ve sosyal sorunlar ortaya çıkmaktadır.

Araştırmamız Elazığ ili şehir merkezi polis sorumluluk bölgesini kapsamaktadır. İlimizin göç, terör, yoksulluk, işsizlik, eğitimsizlik, kentleşme gibi birçok sosyal problemleri bulunmaktadır. Bu sosyal problemlerin, araştırmamızın konusu olan hırsız suçunun işlenmesini hangi oranda ve nasıl etkilediğini saptamak araştırmamızın amaçlarından biridir.

Araştırmanın başından itibaren emek ve desteğini eksik etmeyen tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Yelda SEVİM hocam ile yaptığım çalışmada bana yardımlarını esirgemeyen bölüm başkanımız Prof. Dr. Cemalettin COPUROĞLU'na, ayrıca çalışmada karşılaşılan güçlüklerde fikirlerinden faydalandığım başta Doç. Dr. Zahir

KIZMAZ ve Sosyoloji Bölümünde bulunan tüm hocalarıma teşekkür dileklerimi arz ederim.

Araştırmanın saha araştırmasında kullanılan anket formunu doldurmayı kabul edip içtenlikle dolduran, hırsızlık olayının şüphelisi de olsa bizim insanımız olan kişilere teşekkür ederim.

Son olarak benim bugünlerime gelmemi sağlayan anne ve babam ile çalışma süresince bana desteğini esirgemeyen eşim Esmâ SOYASLAN'a teşekkürü borç bilirim.

ELAZIĞ-AĞUSTOS 2008

Yunus SOYASLAN

KISALTMALAR

Akt	:	Aktaran
E.G.M	:	Emniyet Genel Müdürlüğü
TCK	:	Türk Ceza Kanunu
Çev.	:	Çeviren
C.M.K	:	Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu
T.D.K.	:	Türk Dil Kurumu

I. GİRİŞ

Araştırmamızın konusu olan suç ve sapma olguları insanın var olduğu günden beri var olmuş ve var olmaya devam edecektir. Dünyamız son birkaç asırdır hızlı bir değişim yaşamaktadır. Bu değişim insanların daha iyi, daha rahat yaşamaları amacına yönelik olmuştur. Ancak sağlanan teknolojik ilerlemeler suç olgusunu ortadan kaldırmamış, aksine suç dünya ülkelerinin önde gelen toplumsal sorunlarının biri haline gelmiştir.

Toplumsal bir sorun olarak suç, sadece az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerin değil, aynı şekilde gelişmiş toplumların da önemli sorunlarından. Özellikle gelişmiş ülkelerde suçluluk veya suç eylemleri, önemli toplumsal sorunlardan olarak gündemi işgal etmektedir.

Bir toplumda suç oranlarının artması; o toplum içerisinde huzursuzluk ve düzensizliğe yol açmakta, güven ve emniyet hissinin kaybolmasına neden olmaktadır. Bu durum suçun toplum yapısına verdiği zararın en büyük göstergelerindendir. Bilindiği gibi Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi teorisinde güvenlik ihtiyacı, fizyolojik ihtiyaçlardan sonra ikinci sırada gelmektedir. Bu da birey ve toplumlar için güvenliğin önemini arz etmektedir. Toplumlarda güvenlik hissi kaybolduğunda kargaşa ortamı meydana gelir ki; bunun neticesi o toplumun yıkılmasına kadar gidebilir. Hiç kimse sürekli cinayet, hırsızlık, tecavüz vb. suç türlerinin yaşandığı bir çevrede yaşamak istemez. Bu tür olayların yaşandığı toplumlarda suç insanlar arasında korku ve panik havasının yaşanmasına neden olur.

Suçu hukuk kurallarının çiğnenmesi şeklinde tanımlarken, sapmayı toplumda var olan değerlerden örf, adet gelenek kurallarına aykırı davranmak şeklinde tanımlayabiliriz. Bu tanımlardan da anlaşılacağı üzere suç ve sapma olguları ile ilgili kesin tanımlamalarda bulunmak zordur. Suç ve sapma olguları zamana, topluma göre değişiklik gösterebilir. Ancak insan öldürme, tecavüz gibi suç ve sapma çeşidi olarak sayacağımız olgular; istisnalar dışında tüm tarih boyunca toplumlar tarafından suç ve sapma olarak değerlendirilmiştir. Hırsızlık suçu da hemen hemen tüm toplumlarda benzer şekilde bir sapma ve suç olgusu olarak nitelendirilmiştir. Ne günümüzde ne de geçmişte toplumlarda hırsızlık olgusuna olumlu gözle bakılmamıştır.

Araştırmamızın konusu bir suç ve sapma türü olan hırsızlık olgusu toplumsal gündemimizdeki ağırlığını gün geçtikçe arttırmaktadır. Toplumsal gündemi belirleyen ve takip etmemizi sağlayan kitle iletişim araçları takip edildiğinde hırsızlık olaylarının önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Buradan da anlaşılmaktadır ki; toplumumuzun

içinde bulunan bireylerin bir bölümü her zaman için bu suçun mağduru, tanığı, faili olabilmektedir.

Sosyolojinin ilgi alanı içerisinde toplumsal yaşamın işleyişi ve bu işleyişi bozan davranışlar da vardır. Sosyolojinin suç olaylarını incelemesinin nedeni, toplumun işleyişini bozması, toplumda yarattığı huzursuzluk, düzensizlik ve güven ortamına verdiği zararlardan ötürüdür.

Suç olgusu üzerine araştırma yapan tek bilim dalı sosyoloji değildir. Bununla birlikte Biyoloji, Coğrafya, Psikoloji, Hukuk gibi bilimler de suçla ilgili araştırmalar yapmaktadır. Kriminoloji ise multidisipliner bir yapıya sahip olup, tüm bu disiplinleri toparlayıcı bir rol üstlenmektedir.

Bu çalışmanın amacı suçu sosyolojik olarak açıklayan kuramları incelemek, ülkemizde ve şehrimizde en çok işlenen suçlardan bir sapma ve suç türü olan hırsızlık olgusu üzerine sosyolojik çalışma yapmaktır. Ayrıca çalışmada şehrimizin sosyal problemlerinden olan işsizlik, eğitim, göç, kentleşme, modernleşme, yoksulluğun hırsızlık olgusuna hangi oranda etkisi olduğunu araştırmaktır.

Hırsızlık suçları polis bölgesinde işlenen suçlar arasında ilk sıralarda gelmektedir. Toplumsal bir problem olan suç ve en çok işlenen suçlardan olan hırsızlık suçunun asgari düzeye indirebilmesi için bu suçu işleyen faillere, bu suçu işlettiren değişkenlerin neler olduğu, hangi değişkenlerin hırsızlık suçunu işleme riskini artırdığını, hangi değişkenlerin etkisiz olduğunun ortaya konması, bu sosyal problemin çözümünde daha etkili olacaktır.

Hırsızlık suçları kolluk kuvvetlerince en zor çözülebilen suç türlerindendir. Hırsızlık olaylarındaki mağdur ve fail arasındaki illiyet bağının olmayışı, tanık bulmadaki güçlük, hırsızlık suçunu işleyen faillerin olay yerlerinde delil bırakmamaları, bu tür olayların çözümünü zorlaştırmaktadır. Hırsızlık suçlarının çözüm oranları dünya ülkeleri ve ülkemizde oranlar paralellik göstermektedir. ABD’inde evden hırsızlık olaylarının aydınlatılma oranı %13 seviyesindedir. İngiltere ve Galler’de Ekim 2001 ve Eylül 2002 tarihleri arasındaki 12 aylık zaman diliminde meydana gelen 5,8 milyon suçun %16’sını evden ve işyerinden hırsızlık olayları oluşturmaktadır. Londra’da günde 314 ev hırsızlık olayı meydana gelmekte ve polis bu olayların sadece %12’sini aydınlatabilmektedir (Can, 2005: 1).

Ülkemizde de hırsızlık olaylarının aydınlatılma oranlarına bakıldığında; 2005 yılında meydana gelen 141.993 hırsızlık olayından %17’si, 2006 yılında meydana gelen

216.495 olaydan %12'si aydınlatılabilmektedir (Asayiş Daire Başkanlığı 2006 Raporu, 2007, 61).

Suçun özellikle de bir suç ve sapma türü olan hırsızlık olgusunun toplumda yarattığı bir de ekonomik zarar boyutu da vardır. “Mal canın yongasıdır” atasözünden de anlaşılacağı gibi bir insanın malı çalınsa, canına zarar gelmiş gibi hisseder. İnsanların senelerce emekleri ile biriktirdikleri varlıklarını bir günde bir hırsız tarafından çalınması kişiler üzerinde çok büyük etkiler yapabilmektedir. Birde bu tür olayların yaygınlaşması toplumda huzursuzluğa hatta infiale bile yol açabilir. İnsanlar hırsızlık olaylarının yoğun şekilde yaşandığı bölgelere gitmemekte, illerde güvenliğin artırılması için güvenlik kamera sistemleri kurulmakta, yani güvenliğin sağlanması için yüksek maliyetler harcanmaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) 1967 yılında kanun uygulaması ve ceza adaletinin tevzii hakkında oluşturulan komisyonca hazırlanan çalışmada suçların toplumda yarattığı zarar; adam öldürme için 750.000.000 \$, sahtekârlık için 64.000.000 \$, uyuşturucu madde için 350.000.000 \$, yağma için 450.000.000 \$, hem dolandırıcılık hem de hırsızlık için ise 1.300.000.000 \$ tahmin edildiği rapor edilmiştir. (Dönmezer, 1994: 24).

Ülkemizde de suçluların kişilere ve kurumlara verdikleri zarar benzerlikler göstermektedir. Bu maliyete ayrıca suçlu kişilerin yakalanmaları, yakalandıkları takdirde yargılanma giderleri, yargılandıktan sonra da cezalandırılmaları sürecindeki giderleri de hesaba katılmalıdır.

Çalışmamızla ilgili olarak, öncelikle sapma ve suç olguları ile suçu sosyolojik olarak açıklayan kuramlar ilgili yerli ve yabancı literatür taranarak kavramsal çerçeve oluşturulmuş, bu kuramlardan hırsızlık suçunu işleyen kişileri bu suçu işlemelerine etkili olabilecek sosyo-ekonomik ve kültürel değerlerin tespiti ile toplumsal bir sorun haline gelen hırsızlık olgusuna sosyolojik çözümler sunabilme çabasına gidilmiştir.

Çalışmanın birinci bölümde araştırmanın genel çerçevesi açıklanmıştır. İkinci bölümde araştırmanın sosyolojik boyutu ortaya konmaya çalışılmış, suç ile ilgili sosyolojik suç teorileri incelenmiştir. Üçüncü bölümde çalışmamızın da konusunu oluşturan hırsızlık suçlarının ülkemizdeki durumu ile araştırmanın sahası olan Elazığ ilindeki boyutu ortaya konulmuştur. Dördüncü bölümde araştırmanın metodolojisi verilmiştir. Burada araştırmanın konusu, amacı, evreni, örnekleme, bilgi toplama araçları, uygulanması, tasnif ve analizi hakkında bilgi verilmiştir. Araştırmanın beşinci bölümünde bulgular ve yorumlar kısmı yer almaktadır. Bu kısımda örneklem

grubumuzu oluşturan hırsızlık olayı şüphelisi bireylerin; yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim seviyesi, kardeş sayıları, arkadaşlarının sabıka durumları, ailede suç işleyen başka bireyin varlığı vb. değişkenlerin bu suçu işleyen bireylere bu suç türünü işlemede olumlu yada olumsuz etkisi ortaya konmaya çalışılmıştır. Çalışmanın son bölümünü ise sonuç ve öneriler kısmı oluşturmaktadır.

BÖLÜM-I

1. SUÇ SOSYOLOJİSİ İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

1. 1. Sosyal Sapma/ Sapkınlık

Sapma en genel anlamıyla belirli davranış standartlarına uymamadır. Bu davranış kurallarını normlar oluşturur ki normlar bireyin toplumda nasıl davranması gerektiğini bildirirler. Bu normlar toplumların dirlik düzen içerisinde yaşamaları için gereklidir. Normlar birey tarafından doğumuyla birlikte aile çevresi, yaşı ilerledikçe okul ve arkadaş çevresiyle şekillenir. Topluluk içerisindeki tüm bireylerin bu davranış kurallarına uyması beklenemez. Toplum içerisinde bulunan bireylerden bazıları, toplum tarafından kabul edilen davranış kurallarının dışına bazen çıkabilirler, işte bu bireyler toplum kurallarından sapmış bireylerdir. Ancak toplumda normlara aykırı hareket eden bireylere karşı toplumsal denetim mekanizmaları da mevcuttur. Bu tür bireylere toplumca belirlenen kurallara uymaları konusunda ayrıca baskıda uygulanır. Bir toplumda belirlenen ve kuşaktan kuşağa aktarılan bu davranış kurallarında sapmalar arttıkça toplumda huzursuzluk, kargaşa ve güvensizlik ortamı artar, huzursuz bir toplum oluşur.

“Sapkınlık, ister gelenek-norm ihlali çerçevesinde ister damga kurgusu çerçevesinde olsun durmadan değişen, muğlâk ve uçucu bir kavramdır. Kesin olarak neyin ya da kimin sapkın olduğu, belli toplumsal bağlamlarda normların net bir şekilde anlaşılmasına ve etiketleme sürecine bağlıdır” (Marshall, 1999: 639).

Sosyolojik olarak toplumun ortak inanç ve davranışlarını paylaşan kişiler normal sayılırken, bu örüntülerden ayrılanlar sapkın olarak adlandırılırlar (Ficher, 1996: 189).

Sapma kavramı suç kavramından daha geniş ve daha muğlâk bir kavramdır. Bu nedenle de sapıcı davranışın tanımını yapmak daha güçtür. Sapma sözcüğü sapmak fiilinden türemiş olup, genelde, normal dışı, olağan olmayan, alışılmamış davranışları ifade eder. Sosyal kuralların beklentilerden farklı davranışlar sapıcı davranışlardır. Sapıcı davranışa, genel olarak iyi kabul edilmeyen bazı fiiller örnek olarak verilir (Akıncı, 2002: 38).

Sapma olgusu sosyal bir problem olarak görünse de, tüm sosyal problemleri sapma olarak göremeyiz. İşsizlik sosyal bir problem iken sapma değildir. Bunun

yanında adam öldürme, tecavüz, hırsızlık gibi sapmalar sosyal problem olarak kabul edilir.

İnsan topluluklarında davranışlara yön veren, biçimlendiren toplum tarafından kabul edilmiş bir takım temel normlara sahiptir. Her toplum kendi sosyal kontrolü sayesinde fertlerinin bu belirli normlara uymalarını ister. Bu normlara uyulmazsa sosyal baskılar gerçekleşir ve bu durumda kontrolden çıkma hali meydana gelir ki buna sapma denir (Üresinler, 2005: 22).

Normlara uyum kadar sapmada evrensel bir olgudur. Toplum üyelerinin normlara uyumunu bekler ve bunu sağlamak için baskı uygular. Bu baskı insanların normlara uyumu konusunda genellikle etkili olmakla birlikte grup üyelerinin normlara her zaman tümüyle uyması söz konusu değildir. Toplumlar karmaşılaştıkça normların uygulanması gayri resmîlikten resmî süreçler şekline dönüşür. Belirli normlar belirli yasalarda temsil edilirler ve devlet suçların tespit edilmesi ve bu suçlara verilecek cezanın belirlenmesi sorumluluğunu yüklenir. Böylece sapma kavramı her türlü norm ihlalini, suç ise sadece yasalarda yapılması yasaklanmış olan davranışları kapsar (İçli, 1998: 2).

Dünyada şimdiye kadar var olan tüm toplumlarda içerisinde bulunan bireylerin davranışlarını düzenleyen kurallar ve normlar vardır. Bu kurallar ve normlara uyum olsa da, kurallar ve normlara toplum içerisinde bulunan bireyler tarafından ihlalde edilebilirler. Günümüzde toplum tarafından benimsenmeyen ve beklenenden farklı davranışlara sapma ya da sapıcı davranışlar denilir (Akıncı, 2002: 37).

İnsanlar çeşitli durumlarda istekli olarak yada istem dışı çeşitli tepki ve davranışlara yönelirler. Bu davranışların dozu beklenenden fazla yada kabul edilebilecek sınırın dışında olduğunda, toplumun tepkisiyle karşılaşır. Formel yada informel olarak bu tepkiler zamanla toplumun her bireyinde yer ederek, tepkiye neden olan davranışın yapılması yada yapılmaması konusunda bireylerin bilincinde belirli normlar oluşur. Bu normların dışına çıkan davranışa normdan sapma denir (Yücel, 1986: 20-21). Durkheim sapmanın tüm toplumlarda bulunmasından dolayı normal olduğunu ve sağlıklı toplumların özelliği olduğunu ileri sürmüştür (Sümer, 2006: 73).

“Sapma olgusunun genel sebeplerini aşağıda ki şekilde özetleye biliriz:

Sosyalleşme ile ilgili nedenler

Kişinin isteklerinin yerine gerilmesi kendi gücünü üstüne çıkması, bu durumda kişiler sapma yolu ile sosyal baskıdan kendini kurtarması,

Sapmalara karşı yaptırımların zayıflığı,

Yaptırımların uygulamasında ki ciddiyetsizlik,
Sapkın bireylerin kendilerine sapma konusunda kendilerine kolaylıkla mazeret bulmaları,

Normların anlam ve içeriklerinin açık surette belirli olmaması,
Kişiler tarafından normların anlam ve içeriklerinin açık şekilde anlaşılamaması,
Sapmanın gizli olarak gerçekleşebilmesi hususunda kolaylıklar,
Kişilerin içerisinde bulundukları alt kültürlerin sapmayı normal saymaları,
Sapıcı nitelikte gruba içtenlikle bağlılık,
Normlardan sapmış olan gruba bağlılığın kuvvetliliği'' (Akt. Sümer, 2006: 75).

Araştırmamızın konusu olan hırsızlık olgusunun sapkın bir davranış olduğu genel kabul gören bir görüştür. İstisnalar dışında hırsızlık olgusunu normal davranış olarak gören toplum yoktur. Bundan ötürü hırsızlık olgusu dünyada ve bizim toplumumuzda değer ve normları ihlal eden ve sosyal kontrol mekanizmalarınca tepkiyle karşılanan bir olgudur.

1. 2. Suç/ Suçluluk

İnsanlık tarihine bakıldığında insanın sürekli toplumun içerisinde yaşadığını görürüz. Bu birlikte yaşama, ihtiyaçların karşılanmasındaki kolaylığa ve insanın yaratılışı gereği birlikte yaşama isteği gibi sebeplere dayandırılabilir. Toplumsal yaşam için güvenlik, düzen en önemli ihtiyaçlardandır. Bir arada yaşama; zaman geçmesiyle, toplum içindeki bireylerin sayısı artmasıyla ve bireyler arasındaki ilişkiler çeşitlenmesi nedenleriyle, toplum içindeki ilişkilerde ihtilafların olması ve düzeni bozan bireylerin çıkması normaldir. Bundan dolayı, toplum tarafından bireyler arasındaki ilişkileri düzenleyen, bireylerin hak ve hürriyetlerinin sınırlarını belirleyen bir takım normlar ortaya çıkmış ve belirlenen normlara uymayanlara yaptırımlar uygulanmıştır. Bu normlar ile normlara uymayanlara uygulanacak yaptırımlar toplumların varlıklarını devam ettirebilmesi için kaçınılmazdır. Ayrıca toplum içerisinde yaşayan bireyler, aynı birliktelik içerisinde yaşayan diğer bireylerden bu normlara uyulmasını istemiştir. Çünkü birey toplum içerisinde yaşarken aynı toplumda yaşayan diğer bireylerin huzurunu bozmama, hak ve hürriyetlerini tehdit etmeme gibi sorumlulukları vardır. Ancak tarih boyunca tüm toplumlarda toplumun genel kabulünü gören normlara ve kurallara uymayan bireyler çıkmıştır. Bu tür bireylere toplumlarca etiketleme, dışlama ve baskı uygulama gibi gayri resmi yaptırımlar uygulanmıştır. Toplum tarafından genel kabul gören temel normlara aykırı hareket etmeyi ifade eden sapmada gayri resmi

yaptırımlar uygulanırken, hukuk kurallarıyla düzenlenen kurallara aykırı hareket olan suç olgusunda ise daha çok resmi yaptırımlar uygulanmıştır.

Suçlu dendiğinde hep adam öldürenleri, hırsızlık yapanları düşünürüz. Durum aslında hiç de öyle değildir. Öğrenciliğinizde siz hiç kopya çekmediniz mi? Otonuzla giderken hiç hız limitini aşmadınız mı? Yaptığınız alışverişten sonra fişini hiç almadığınız olmadı mı? Devlet memuru olmanıza rağmen, öğrencinizin tatil dönüşü memleketinden getirdiği hediyeği hiç kabul etmediniz mi? Bu soruları çoğalttığımızda eninde sonunda birine “evet” denilecektir. “Dünyada suç işlemeyecek bir şahsın olabileceği düşünülemez. De Greef’e göre, suç insani bir harekettir” (Soyaslan, 1998:12).

Suç, yani belirli davranışların yasak hareketlerden sayılmaları ile bunları işleyenlerin çeşitli müeyyidelere konu olmalarına, devlet teşkilatı şeklinde gelişmiş insan toplumlarının meydana çıkışından çok önce bile rastlanmıştır. Tarihte toplumların hemen hemen tamamında, belirli fiiller yasaklanmış ve bunun karşılığı olarak ceza müeyyidesi var olmuştur. Suçlar toplumların sosyal, ekonomik ve manevi şartlarına göre şekillenmiştir (Dönmezer, 1994: 55).

Suç evrensel bir olgudur. Suç tarihin en eski zamanlarından itibaren var olmuştur ve ileride de var olmaya devam edecektir. Suç işlenmeyen bir toplum bir hayalden başka bir şey değildir. İnsanların içinde ihtiraslarla birlikte toplum halinde yaşamının ortaya çıkardığı çeşitli sosyal çelişkiler, uyumsuzluklar bulundukça suç da var olacaktır (Dönmezer, 1994: 49).

Suçlu davranışı açıklamak için üretilen görüşlerin geçmişi binlerce yıl öncesine dayanır. 19. yüzyılda suç bilimsel metotlar kullanılarak incelenmeye başlanmış ve suç olgusunun bireyselleşmesi büyük ölçüde tamamlanmıştır (İçli, 2003:513).

Suç olgusu, birden fazla disiplin tarafından bir inceleme konusu olarak ele alınmıştır. Coğrafya, biyoloji, antropoloji, psikiyatri, din, hukuk ve sosyoloji bu disiplinlerden bazılarıdır. Belirttiğimiz disiplinlerin de suç ile ilgili kendi yaklaşımları ve tanımlamaları vardır.

Suçluluk insanın gruplar halinde yaşamaya başlamasından bu yana vardır. Toplumlar tarihsel gelişim içerisinde ulaştıkları ekonomik ve politik seviyelere göre suçlu davranışı ve suç nedenlerini farklı biçimlerde yorumlamışlardır. Suçun sebeplerini açıklama çabaları ilk olarak onsekizinci yüzyılın ikinci yarısında görülmektedir. Yirminci yüzyılda ise toplum bilimcilerin en çok üzerinde durdukları sorun alanlarından biri suçluluk olmuştur. Bu nedenle bugün suçun toplumsal - bireysel yönlerini

görebilmek ve suçlu kişiyi geçmişe göre daha yeterli bir biçimde anlayabilmek mümkündür.

Suç olgusunu inceleyen bu disiplinler içerisinde sosyolojinin ayrıcalıklı bir konuma sahip olduğunu ileri sürmek mümkündür. Bu bağlamda; Heidensohn hiçbir disiplinin sosyoloji bilim dalı kadar suç olgusunu başarılı olarak çözümleyemediğini iddia etmiştir. Giddens suç olgusunu başarılı olarak çözümleyen her hangi bir kuramın, sosyolojik nitelikte olmak zorunda olduğunu ileri sürmüştür. İçli'nin suçun nedenlerini, doğasını ve yayılmasını çözümleyen kuramlar içerisinde en kapsamlı ve sistematik bakış açısını sunan teorilerin, sosyolojik nitelikli teoriler olduğunu belirterek sosyolojinin suç olgusunu açıklamadaki yerini vurgulamaktadır (Kızmaz, 2005:149).

Suç kavramı sosyoloji sözlüğünde; "Kişisel alanı aşır kamusal alana giren ve yasak olan kural yada yasaları çiğneyen, buna bağlı olarak meşru cezaların yada yaptırımların uygulandığı ve kamusal bir otoritenin müdahalesini gerektiren fiiller suç sayılmaktadır" (Marshall, 1999:702).

Durkheim'e göre suç, normal bir sosyolojik vakadır ve kolektif şuurun açık ve enerji belirlen durumları ihlal eden fiillerdir. Ona göre suç normal, zorunlu ve yararlıdır. Normallığı, her toplumda suçun zaten işleniyor olmasına; zorunluluğu, suça sebep veren duyguların bütün ferdi vicdanlarda mevcut oluşuna; yararlı oluşu da, toplumu durgunluktan kurtarmasına bağlamaktadır. Suçun toplum için yararlı olduğu fikri sadece Durkheim'e ait olmayıp başka yazarlarda da görmek mümkündür (Dönmezer, 1994: 50).

Lomroso'ya göre suç doğum, ölüm gibi tabii bir olaydır; hatta bitkiler ve hayvanlar aleminde de vardır. Bir fiil belirli bir memleketin ve zamanın adet, gelenek ve düşünceleriyle ihtilaf halinde bulunduğunda suç niteliğini alır. Suç genel nedensellik kanunu içinde doğal bir olaydır. Zira suç önemli bir kısmı itibariyle organizma şartlarının ürünüdür (Dönmezer, 1994:4).

“Jhering'e göre suç, toplum halinde yaşama şartlarına yönelmiş her türlü saldırıdır” (Dönmezer, 1994: 46).

İçli suçu, “Bir toplumda belirli bir dönemde var olan idealler, gelenekler ve değerler sistemi çerçevesinde geliştirilen normlara dayalı hukuk düzenine uygun olmayan, bu düzenden sapan hareketler olarak ” tanımlamaktadır (İçli, 2003: 533).

Suç, yasaklanan veya cezalandırılan davranışlardır (Demirbaş, 2001: 39).

Suç olgusunu, toplumun geneli tarafından benimsenen değer ve normlarından bir sapmayı ifade eden ve aynı zamanda hukuki bir işlemi gerekli kılan sosyal olgu olarak

tanımlamak mümkündür (Kızmaz, 2002:8).

Yukarıdaki tanımlardan da anlaşılacağı gibi suçun değişik şekillerde tanımları vardır. Tanımlarda ortak olan suçun evrensel bir olgu olduğudur. Suç, insanın sosyal bir varlık olmasından dolayı ve bireyin toplumla çatışması nedeniyle eskiden beri var olan ve gelecekte de var olacak olan bir olgudur.

Suç olgusu, tüm toplumlarda ve zamanlarda var olan bir fenomen olduğu için evrenseldir. Ancak, neyin suç olup olmadığı hususu, kısmen toplumlara göre değişkenlik arz ettiği için de göreceli bir karakteristiğe sahiptir. Aynı şekilde, birden çok kişi ile ilişkili olarak gerçekleştiği ve topluma ilişkin uzantıları ve sonuçları olduğu için de sosyolojiktir (Kızmaz, 2002:7–8).

Suçun tarihi, ister yasak meyveyi yiyip cennetten kovulan Adem ve Havva'ya, ister Tanrıların ateşini çalan Prometous'e kadar götürülsün, insanlık tarihi kadar eskidir. Gelmiş geçmiş bütün insan topluluklarında kurallara uyanlar kadar, uymayanlar da olmuştur. Her dönemin imkânlarıyla doğru orantılı prangadan, giyotine kadar verilen onca cezaya rağmen, insanın kural bozması, normlara karşı gelmesi engellenememiştir. Grafalo “Kaçakçıya istenildiği kadar ceza verilsin veya damgalansın bütün bunlar en namuslu insanları bile gümrüğü verilmemiş ‘Havana Sigarası’ni içmekten asla men edemeyecektir” diyerek, her insanın suçlu bir yanının bulunduğuna işaret eder (Gider, 1961:83).

1. 3. Sapma ve Suç Olgularının Karşılaştırılması

Sapma ve suç kavramları birbirleri ile ilgili kavramlardır. Her iki kavramda sosyolojik açıdan toplum tarafından kabul gören temel normlara aykırı hareket etmeyi ifade etmektedir. Ancak iki kavram arasındaki farklarda vardır.

Sapma toplum tarafından kabul gören normlara aykırı hareket etmeyi ifade ederken, suç kavramında ise ayrıca hukuki kurallara aykırı hareketler mevcuttur. Başka bir deyişle sapma kavramında örf, adet, gelenek ve görenek gibi toplumun benimsediği temel normlara aykırılık mevcut iken, suç kavramının hukuksal boyutu ön plandadır. Her sapma bir suç oluşturmazken, hukuka aykırı davranışların tümü suç olarak görülür.

Suç olgusu nesnellik gösterirken, sapmada öznellik gösterir. Adam öldürme suçunu meşru müdafaa ve kanuni çerçeve dışında işlendiğinde tüm toplumlarca hukuki olarak suç olarak kabul edilmiştir. Bir sapma olgusu kabul edebileceğimiz uyuşturucu kullanımı ise tartışılır hale gelmiştir. Artık bazı ülkeler uyuşturucu kullanımını yasal hale getirmişlerdir.

Kanunlarda suçun tanımı, yaptırımları, hangi şartlarda ne tür yaptırımlar uygulanacağı detaylı şekilde belirlenmişken, sapma olgusunun öznelliğinden dolayı neyin sapma olup olmadığı aynı topluluklar içinde bile tartışma konusu olabilmektedir.

Sapma ile suç kavramları birbirleriyle yakından ilişkili iki kavram olarak toplumsal norm ve değerlerle zıtlaşan davranış biçimine gönderme yapmaktadır. Ancak, sapma kavramı ile suç arasında önemli bir fark vardır. Sapma ile suç arasındaki farklılık; sapma sadece normlardan bir sapmayı ifade etmesine karşın; suç normlardan bir sapmanın yanı sıra yasalardan da bir sapmayı içermesidir. Diğer bir deyişle, suç kavramında hukuki boyut daha belirleyici olarak öne çıkarken, sapma kavramında sosyal veya kültürel görecelik kavramı daha merkezi bir rol oynar. Sosyo-kültürel yapıdan her sapma bir suç sayılmazken, hukuksal sapmalar suç olarak değerlendirilir. Bununla birlikte egemen değer ve normlara uymamak ile yasalara uymamanın toplum içinde gelişen tepki ve rahatsızlığın boyutları da farklı olabilmektedir. Ayrıca, suç olgusu, genelde sapmayı içermesine karşın, her sapma bir hukuk ihlali olarak gerçekleşmez (Kızmaz, 2002: 10).

Suç ve sapma ile ilgili teoriler benzerlikler göstermektedir. Suç sapkın bir eylemdir. Suçluluğu sapmadan ayıran önemli bir unsur, suçluluktaki hukuksal boyuttur. Sosyolojik olarak hem sapma ve hem de suç, toplumsal değer ve normlara aykırı davranış geliştirmek anlamına gelmektedir. Ancak, belirli bir toplumda suç olgusunun objektif ve nesnel bir tanımı vardır. Sapma kavramının içeriği ise daha geneldir ve öznellik boyutu daha ağır basmaktadır. Örneğin, çocuk aldırma veya eşcinselliğin bir sapma davranışı olup olmaması tartışma konusu iken, hırsızlık yapmanın açıkça bir suç davranışı olduğu noktasında hukuksal bir uzlaşma söz konusudur. Suç davranışındaki bu hukuksal boyut, hangi davranışın suç eylemi olduğunu veya olmadığını belirlerken, hangi davranışın sapma olup olmadığı noktasında ise, bireyler arasında herhangi bir anlaşmazlığın olma olasılığı her zaman vardır. Çünkü sapma eyleminin kriteri olarak, büyük ölçüde toplumsal ve grupsal bakış açısı kullanılmaktadır. Söz konusu toplumsal kriter de değişkenlik arz etmektedir (Kızmaz, 2002:11).

Sosyolojik olarak sapma hem olumlu ve hem de olumsuz olmak üzere iki biçimde ele alınmaktadır. Bu nedenle her sapma davranışı, cezalandırmayı gerekli kılmamaktadır. Suç eylemleri için, olumlu suç tanımlamasında bulunmak oldukça güçtür. Aynı şekilde, tüm suçlar, hukuksal bir yaptırımı gerekli kılmaktadır. Bu da, suç ile sapma arasında önemli bir farkı ortaya koymaktadır. Ayrıca, suç eylemini sapma davranışından ayıran bir başka özellik, suç davranışının bireyler için daha tahripkâr ve

olumsuz sonuçlar yaratmasıdır.

Sapma ve suç olgusunun evrenselliği ve göreceli olmaları her iki olgunun ortak yanlarını oluşturmaktadır.

1. 4. Suçların Genel Tasnifi

Suçları, suça sebep olan etkenlere, faillerinin maksatlarına, toplum tarafından suça karşı gösterilen tepkinin şiddeti ve niteliğine göre tasnife tabi tutabiliriz (Dömnezer, 1994:53).

Suç işlenmesine etkin eden faktöre göre suçları, ekonomik suçlar, cinsel suçlar, cebir ve şiddet suçları, siyasi suçlar olarak kategorize edebiliriz.

1. 4. 1. Türk Ceza Kanunda Suçların Tasnifi

2005 yılında yapılan değişikliklerle ülkemizde suçların tasnifi aşağıdaki şekilde yapılmıştır.

1-Uluslararası Suçlar

- Soykırım ve İnsanlığa Karşı Suçlar
- Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti

2-Kişilere Karşı Suçlar

- Hayata karşı suçlar
- Vücut dokunulmazlığına karşı suçlar
- İşkence ve eziyet
- Koruma, gözetim, yardım veya bildirim yükümlülüğünün ihlali
- Çocuk düşürtme, düşürme veya kısırlaştırma
- Cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar
- Hürriyete karşı suçlar
- Şerefe karşı suçlar
- Özel hayata ve hayatın gizli alanına karşı suçlar
- Malvarlığına karşı suçlar

3-Topluma Karşı Suçlar

- Genel tehlike yaratan suçlar
- Çevreye karşı suçlar
- Kamunun sağlığına karşı suçlar

- Kamu güvenine karşı suçlar
- Kamu barışına karşı suçlar
- Ulaşım araçlarına veya sabit platformlara karşı suçlar
- Genel ahlâka karşı suçlar
- Aile düzenine karşı suçlar
- Ekonomi, sanayi ve ticarete ilişkin suçlar
- Bilişim alanında suçlar

4-Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler

- Kamu idaresinin güvenilirliğine ve işleyişine karşı suçlar
- Adliyeye karşı suçlar
- Devletin egemenlik alametlerine ve organlarının saygınlığına karşı suçlar
- Devletin güvenliğine karşı suçlar
- Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar
- Millî savunmaya karşı suçlar
- Devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk
- Yabancı devletlerle olan ilişkilere karşı suçlar
- Son hükümler

1. 5. Suç Türü Olarak Hırsızlık

Hırsızlık suçu genel olarak servete, malvarlığına veya ekonomik suçlar olarak adlandırdığımız suçlar içerisine girmektedir.

Hırsızlık, başkasının taşınabilir mallarını, onun isteği ve rızası olmaksızın kendi çıkarı ve yararı için alma olarak tanımlanmaktadır (www.tdk.gov.tr,2008).

Türk Ceza Kanununda hırsızlık suçu; zilyedinin rızası olmadan başkasına ait taşınır bir malı, kendisine veya başkasına bir yarar sağlamak maksadıyla bulunduğu yerden almaktır, şeklinde ifade edilmiştir.

Tanımlardan anlaşılacağı üzere hırsızlık suçunun oluşması için;

- 1-Ceza ehliyetine sahip bir failin,
- 2-Çalınan malın başkasına ait olması,
- 3-Taşınabilir,
- 4-Malın sahibinin rızasının olmaması,
- 5-Failin çaldığı maldan menfaat umması gerekmektedir.

1. 5. 1. Hırsızlık Suç Türleri

Hırsızlık türlerini hukuksal açıdan,

- 1-Kamu kurum ve kuruluşlarından hırsızlık,
 - 2-İbadethanelerden hırsızlık,
 - 3-Muhafaza altına alınmış olan eşya hırsızlığı,
 - 4-Toplu ulaşım araçlarından hırsızlık,
 - 5-Bir afet veya felaketin getirebileceği zararları önlemek veya hafifletmek maksadıyla hazırlanan eşya hırsızlığı,
 - 6-Açıktan Hırsızlık,
 - 7-Enerji Hırsızlığı,
 - 8-Kişinin malını koruyamayacak durumda olmasından veya ölmesinden yararlanarak hırsızlık,
 - 9-Elden veya üstte taşınan eşyayı çekip almak suretiyle hırsızlık
 - 10-Doğal bir afetin veya sosyal olayların meydana getirdiği korku veya kargaşadan yararlanarak hırsızlık
 - 11-Haksız yere elde bulundurulmuş veya taklit anahtarla ya da diğer bir aletle kilit açmak suretiyle hırsızlık
 - 12-Bilişim sistemlerinin kullanılması suretiyle hırsızlık
 - 13-Tanınmamak için tedbir alarak
 - 14-Yetkisi olmadığı halde resmi sıfat takınarak hırsızlık
 - 15-Barınak yerlerinde, sürüde veya açık yerlerde bulunan büyük veya küçükbaş hayvan hırsızlığı,
- şeklinde hırsızlık suçlarını sınıflandırabiliriz.

Hırsızlık suçu işleyen kişiler arasında yaptıkları hırsızlık suçlarına verdikleri adlara göre,

- 1-Musluk İş; Camide abdest alan kişinin ceketinin üzerine kendi ceketini asmak suretiyle daha sonra mendil arama bahanesiyle diğer şahsın cebinde bulunan değerli şeylerin çalınması,
- 2-Tufa; Geceleyin insanların uyuduğu saatlerde evlere girerek yapılan hırsızlık yapılması,
- 3-Açık Kaldırım: İş yerleri önünde açıkta bulunan eşyaların çalınması,

4-Babacığım Ayağı: Kişilerin bir yolunu bulup yakınlık sağlayarak üzerinden değerli eşyalarını çalma,

5-Pislikçilik: Kişinin üzerine haberi olmadan pislik bulaştırıp daha sonra temizleme bahanesiyle şahsın cebindeki parayı almak suretiyle gerçekleştirilen hırsızlık,

6-Tantanacılık: Kavga ediyor süsü vererek araya girenin üzerinden parasının çalınması,

7-Tırnakçılık: İş yerlerine tedavülde olan en büyük parayı verip değeri az olan bir malzeme alınıp para üstü alındıktan sonra alınan maldan vazgeçildiği söylenerek paranın iadesini isteyip, elinde bulunan para üstünün el çabukluğu ile çalınması, şeklinde gruplandırabiliriz.

1. 5. 2. Türk Ceza Kanunda Hırsızlık Suçları

Günümüzde uygulanan Türk Ceza Kanun hırsızlık suçu tanımı, yaptırımları, nitelikli halleri, daha az gerektiren durumları aşağıdaki gibidir.

Hırsızlık

Madde 141 - (1) Zilyedinin rızası olmadan başkasına ait taşınır bir malı, kendisine veya başkasına bir yarar sağlamak maksadıyla bulunduğu yerden alan kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Ekonomik bir değer taşıyan her türlü enerji de, taşınır mal sayılır.

Nitelikli Hırsızlık

Madde 142 - (1) Hırsızlık suçunun:

- a) Kime ait olursa olsun kamu kurum ve kuruluşlarında veya ibadete ayrılmış yerlerde bulunan ya da kamu yararına veya hizmetine tahsis edilen eşya hakkında,
 - b) Herkesin girebileceği bir yerde bırakılmakla birlikte kilitlenmek suretiyle ya da bina veya eklentileri içinde muhafaza altına alınmış olan eşya hakkında,
 - c) Halkın yararlanmasına sunulmuş ulaşım aracı içinde veya bunların belli varış veya kalkış yerlerinde bulunan eşya hakkında,
 - d) Bir afet veya genel bir felâketin meydana getirebileceği zararları önlemek veya hafifletmek maksadıyla hazırlanan eşya hakkında,
 - e) Adet veya tahsis veya kullanımları gereği açıkta bırakılmış eşya hakkında,
 - f) Elektrik enerjisi hakkında,
- İşlenmesi hâlinde, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) Suçun:

- a) Kişinin malını koruyamayacak durumda olmasından veya ölmesinden yararlanarak,

- b) Elde veya üstte taşınan eşyayı çekip almak suretiyle ya da özel beceriyle,
- c) Doğal bir afetin veya sosyal olayların meydana getirdiği korku veya kargaşadan yararlanarak,
- d) Haksız yere elde bulundurulmuş veya taklit anahtarla ya da diğer bir aletle kilit açmak suretiyle,
- e) Bilişim sistemlerinin kullanılması suretiyle,
- f) Tanınmamak için tedbir alarak veya yetkisi olmadığı hâlde resmî sıfat takınarak,
- g) Barınak yerlerinde, sürüde veya açık yerlerde bulunan büyük veya küçük baş hayvan hakkında,

İşlenmesi hâlinde, üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Suçun, bu fıkranın (b) bendinde belirtilen surette, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda olan kimseye karşı işlenmesi halinde, verilecek ceza üçte biri oranına kadar artırılır.

(3) Suçun, sıvı veya gaz hâlindeki enerji hakkında ve bunların nakline, işlenmesine veya depolanmasına ait tesislerde işlenmesi hâlinde, ikinci fıkra göre cezaya hükmolunur. Bu fiilin bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, onbeş yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adlî para cezasına hükmolunur.

(4) Hırsızlık suçunun işlenmesi amacıyla konut dokunulmazlığının ihlâli veya mala zarar verme suçunun işlenmesi halinde, bu suçlardan dolayı soruşturma ve kovuşturma yapılabilmesi için şikâyet aranmaz.

Suçun Gece Vakti İşlenmesi

Madde 143 - (1) Hırsızlık suçunun gece vakti işlenmesi hâlinde, verilecek ceza üçte birine kadar artırılır.

Daha Az Cezayı Gerektiren Haller

Madde 144 - (1) Hırsızlık suçunun:

- a) Paydaş veya elbirliği ile malik olunan mal üzerinde,
- b) Bir hukukî ilişkiye dayanan alacağı tahsil amacıyla,

İşlenmesi hâlinde, şikâyet üzerine, fail hakkında iki aydan bir yıla kadar hapis veya adlî para cezasına hükmolunur.

Malın Değerinin Az Olması

Madde 145 - (1) Hırsızlık suçunun konusunu oluşturan malın değerinin azlığı nedeniyle, verilecek cezada indirim yapılabileceği gibi, suçun işleniş şekli ve özellikleri de göz önünde bulundurularak, ceza vermekten de vazgeçilebilir.

Kullanma Hırsızlığı

Madde 146 - (1) Hırsızlık suçunun, malın geçici bir süre kullanılıp zilyedine iade edilmek üzere işlenmesi hâlinde, şikâyet üzerine, verilecek ceza yarı oranına kadar indirilir. Ancak malın suç işlemek için kullanılmış olması hâlinde bu hüküm uygulanmaz.

Zorunluluk Hali

Madde 147 - (1) Hırsızlık suçunun ağır ve acil bir ihtiyacı karşılamak için işlenmesi hâlinde, olayın özelliğine göre, verilecek cezada indirim yapılabileceği gibi, ceza vermekten de vazgeçilebilir (Türk Ceza Kanunu).

1. 5. 3. Hırsızlık Suçunun Diğer Malvarlığına Karşı İşlenen Suçlardan Ayırımı

Hırsızlık suçu kapsamı içerisinde olduğu malvarlığına karşı işlenen diğer suçlarla karıştırılmaktadır. Yağma, güveni kötüye kullanma, mala zarar verme, dolandırıcılık, suç eşyasının satın alınması mal varlığına karşı işlenen diğer suçlardan bazılarıdır.

Hırsızlık suçunda malın sahibinin rızası dışında gizlice alınırken, yağma suçunda kişinin malının alınmasında cebir şiddet uygulanması, güveni kötüye kullanma suçunda mağdurun rızasının olması, dolandırıcılık suçunda mağdurun kandırılması gibi unsurlardan ötürü hırsızlık suçunda ayrılmaktadır.

1. 6. Tarihte Hırsızlık Olgusu

Bir suç ve sapma olgusu olan hırsızlık insanların toplumsal yaşama geçmeleriyle birlikte görülmeye başlanmıştır. Bu suça verilen tepkiler, cezalar toplumdan topluma değişme göstermiştir. Kimi toplumlarda öldürme cezası gibi katı cezalar verilirken, kimi toplumlarda daha hafif cezalar verilmiştir. Geçmiş uygarlıklarda hırsızlık suçuna verilen cezai yaptırımlar gelecek bölümde verilmiştir.

1. 6. 1. Eski Uygarlıklarda Hırsızlık

Roma hukuku ile hırsızlık fiilinin suç sayılması ve bu fiili işleyenlerin cezalandırılması konusunda düzenli hükümler tesis edilmiştir. Roma Hukukunda "Furtum" hırsızlık anlamında kullanılan bir kavramdır. Bir malın veya kullanılmasının veya zilyetliğinin hileli bir şekilde veya kazanç amacıyla elde edilmesidir. Furtum kavramı bugünkü hırsızlık kavramından çok daha geniştir ve ceza hukukundaki

emniyeti suiistimal ve ihtilas gibi mala karşı işlenen daha birçok suçu da içine almaktadır (Menekşe, 1998:10).

Eski Çin ve Hint'te hırsızlık, toplumu olumsuz etkileyen önemli suçlardan sayılmış ve cezalandırmaya tabi tutulmuştur. Mesela eski Hint'te hırsızlık yapan kişi, çaldığı malı, mal sahibine katıyla ödettirilmekle cezalandırılmıştır. Yalnız bu ödemeler, hırsızın mensup bulunduğu sosyal sınıfa göre farklılık arz etmiştir. Ayrıca hırsızlık suçundan dolayı sadece suçun faili değil, aynı zamanda devlet de mesul sayılmış, çalınan malların bulunmaması durumunda mağdura malın iadesinden devlet sorumlu tutulmuştur (Akalin,2006: 23).

Sümerler'de, mülkiyet hakkına verilen öneme binaen, hırsızlık suçuna ölümle neticelenen çok ağır cezalar verilmiştir. Ölüm cezasından kurtulmanın tek yolu ise, çalınan malın otuz beş mislini ödemektir (Akalin,2006: 23).

Babiller'in meşhur Hamurabi kanununda; kral veya mabetlerin eşyasını çalanlar, yangın esnasında hırsızlık yapanlar, çocukları ve ehli hayvanları çalanlar hakkında ölüm cezası verilmiştir. Bazı durumlarda suçun faili, çalınan malın on ila otuz misliyle ödetilerek cezalandırılmıştır. Asurlular, İbraniler ve Etilerde de hırsızlık, bir suç kabul edilmiş ve bu suçu işleyenlere çeşitli cezalar verilmiştir. Eski İran hukukunda hırsızlık suçunun faili, eğer suçüstü yakalandıysa, ölüm cezasına çarptırılmıştır. Bazı durumlarda ise hırsız, suçunun ağırlığına göre zincire vurulmuş ve hatta bu hal üzere yıllarca bırakılmıştır. Eski Yunanlılarda hırsızlık suçunda, çalınan malın değeri ve gündüz veya gece çalınması gibi faktörler göz önünde bulundurulmuştur. Eğer çalınan mal elli drahmiden yüksekse ve gündüz çalındıysa fail ölüm cezasına çarptırılmıştır. Eğer bu değerden düşük bir mal çalındıysa fail o zaman para cezasına mahkûm edilmiştir (Akalin, 2006:26).

1. 6. 2. Eski Türk Toplumlarında Hırsızlık Olgusu

Kaynaklarda hakkında pek az bilgi bulunan Eski Türk hukukunda, mesela ilk Türk devletlerinden biri olan Hunlar'da hırsıza sayısı 7 ile 700 arasında değişen sopa cezasıyla cezalandırıldığı, at veya kıymetli bir eşyayı çalanların yahut ikinci kez hırsızlık yapanların öldürüldüğü bilgilerine rastlanır. Moğollarda da suçüstü yakalanan ve suçunu itiraf eden at hırsızlarına ölüm cezası verildiği, hayvandan başka mal çalanların ise beş parmağı kesilerek cezalandırıldığı, cezadan da ancak her parmağı için on baş hayvan fidye vererek kurtulabileceği tarihi kaynaklardan anlaşılmaktadır (Menekşe, 1998:13).

1. 6. 3. Modern Dünyada ve Ülkemizde Hırsızlık Olgusu

XVIII. yüzyıldan sonra Batı'da fikir akımlarının ve hürriyet mücadelesinin açık etkisiyle, biraz da daha önceki dönemlerde görülen ağır ceza uygulamalarının aksine, hırsızlık suçunu daha hafif bir şekilde cezalandırma düşüncesi hakim olmuş ve kanunlarda diğer birçok suç gibi hırsızlığın da prensip itibariyle hapisle cezalandırılması cihetine gidilmiştir.

Günümüz ceza hukuku alanında da Batı hukukunu iktibas yoluyla kanunlaştırmaya giden İslam ülkelerinde hırsızlık suçu, Türkiye örneğinde olduğu gibi basit ve nitelikli hırsızlık şeklinde iki kategoriye ayrılmış ve kural olarak hapis cezasıyla cezalandırılmıştır.

BÖLÜM-II

2. SUÇU SOSYOLOJİK AÇIDAN AÇIKLAYAN SUÇ TEORİLERİ

19. yüzyılın başlarından itibaren toplumbilimciler suç olgusunu sosyolojik bakış açısıyla araştırmaya başlamışlardır. Sosyoloji bilimsel bir disiplin olarak gelişirken, suçu insanın davranışlarının sosyal kökleriyle açıklamaya çalışmıştır. İnsan davranışının sosyal köklerinden sosyal değer, sosyal yapı ve sosyal normlar, sapma ve uyma hususundaki baskılar anlaşılmaktadır. Suç kişinin içinde ve sosyal çevresinin bir sonucu meydana gelmektedir (Dönmezer, 1994:342).

İlk sosyal kriminolog olan Quetelet “toplum suçu hazırlar, suçlu ancak bir araçtır” demiştir. Sosyolojik kuramlar suçluluğun temelinde sosyal ve kültürel etmenlerin var olduğunu kabul ederek bu etmenlerin suçluluğu nasıl etkilediğini açıklarlar (Sokullu, 2002:176).

Biyolojik, psikiyatrik, fizyolojik, klasik ve pozitivist kuramlar suç olgusunu büyük ölçüde, bireysel temelde ele almaktadırlar. Ancak söz konusu bu kuramların suç olgusunu açıklamada sosyal faktörleri ihmal etmişlerdir. Oysaki suç çözümlemelerinde sosyal faktörlerin önemi tartışılmayacak kadar aşîkârdır. Örneğin; kan davası veya hakarete uğrama nedeniyle cinayet işlemenin, sadece biyolojik veya psikolojik faktörlerle açıklamak yeterlidir. Adam öldürmenin, toplumsal yapılara göre suçların oransal olarak değişkenlik arz etmesi, örneğin şehirlerin belli bölgelerinde bu suç türünün yoğunluk kazanmasına karşın, başka bölgelerdeki düşük oransallık hangi biyolojik veya psikolojik faktörle ile açıklanabilir. Budan dolayı, sosyolojik olmayan teorilerin suçu açıklama çabaları, sosyolojik teorilere nispetle oldukça sınırlı ve yetersizdir. Giddens de, suç olgusunu, başarılı olarak çözümleyen bir teorinin sosyolojik nitelikte olmak zorunda olduğunu altını çizmektedir. Çünkü suçun ne olduğunun cevabını, toplumsal kurumların incelenmesi dışında tutularak verilemez (Akt. Kızmaz, 2002:44).

Sosyolojik teoriler, suç olgusunu toplumsal kurum, yapı, grup ve kültür gibi bireyin davranışını şekillendiren sosyal unsurlar çerçevesinde, çözümleme konusu yapmaktadır.

Sosyolojik suç kuramları suçun sebepleri ile ilgili olarak sosyal normlar, sosyal organizasyonlar, sosyal yapı, sosyal değişme, sosyal süreçler ve sosyal çatışma ile sapmış davranışın ilişkisine odaklanmışlardır (İçli, 1998: 66).

Sosyolojik suç teorileri, sosyal değişme ve insan davranışının dinamik görünüşleri üzerinde odaklaşmaktadır. Sosyologlar, normların, değerlerin, kurumların ve yapıların niçin değiştiğini ve yapılan bireysel ve grupsal davranışı etkileme biçimini araştırmaktadır. Bu değişmelerin, hem grup içi ve hem de gruplar arası ilişkileri büyük ölçüde etkilediği belirtilmektedir. Örneğin; geniş aile yapılarının ortadan kalkması ve stresin artması bireyselliği, serbestliği ve yabancılaşmayı getirmektedir. Bu bağlamda ailelerin parçalanması ve ortaya çıkan çatışmalar, suçluluğun başlangıcında etkili olmaktadır. Ayrıca, sosyal sistem üzerinde teknolojik alandaki hızlı artış ve onun etkisi önemli bir sosyal fenomen olarak durmaktadır. Suç olgusunu açıklamak açısından, bu faktörler büyük önem taşımaktadır (Kızmaz, 2002:44).

Siegel suçu sosyolojik olarak açıklayan teorileri aşağıdaki gibi bir sınıflandırmıştır (İçli, 1998: 67).

—**Sosyal Yapı Teorileri**

- 1-Yapısal - Fonksiyonalist Teoriler.
- 2-Gerilim Teorisi.
- 3-Sosyal Ekolojik Kuramı
- 2- Kültürel Sapma ve Alt-Kültür Kuramları

—**Sosyal Süreç Teorileri**

- 1-Etiketleme Teorisi
- 2-Sosyal Öğrenme Teorileri.
- 3-Sosyal Kontrol Teorileri

—**Çatışma Teorileri**

2. 1. Sosyal Yapı Teorileri

2. 1. 1. Yapısal-Fonksiyonel Teoriler

Fonksiyonalist kuramcılara göre her toplumsal yapı, var olan normlar ve değer yargılarından dolayı birbirleriyle fonksiyonel bağlantı içindedir. Bundan dolayı toplumsal yapı içerisinde bulunan her yapı bir ihtiyacı karşılama ve diğer unsurlarla bütünleşme içinde olmalıdır. Bu şekilde toplumsal yapıda bir düzen ve bütünleşme meydana gelir. Değer yargılarına ve normlara ters düşen davranışlar sosyal kontrol sistemi ile baskı altına alınarak etkisiz hale getirilmeye çalışılır (Kızılçelik, 1992: 66).

Fonksiyonalist kuramcılar, suçlu davranışları insan varlığının normal bir parçası olarak görmekte, hatta bu tür davranışların toplumun düzenliliği açısından olumlu sonuçları da olduğunu savunmaktadırlar.

Durkheim'in Teorisi

İlk sosyolojik suçluluk teorisi olarak Durkheim'in suçun yapısal-fonksiyonel sınırlanması teorisinden söz edilir. Durkheim, sosyolojik metod kuralı içerisinde, suçluluğun analizi vasıtasıyla bu teorisini oluşturmuştur. Kriminologlar arasında suçun patolojik bir görünüş ortaya koyduğunun tartışmasız olduğu bir zamanda Durkheim, suçluluğun bilakis tüm toplumlarda, her türde görünüşte olacağını belirterek itiraz etti. Suçluğun bulunmadığı hiçbir toplum yoktur. Her yerde ve her zaman insanların bazı davranışlarına tepki olarak ceza uygulanmıştır. Eğer suçluluğun kapsamı belirli bir sınırı aşarsa, bu hastalıktır. Bununla suçluluk her sağlıklı toplumun bütünleşmiş kısmıdır. Suçun olmadığı bir toplum tam olarak ve hiçbir yerde mümkün olamaz (Demirtaş, 2001:126).

Durkheim suçun normal ve sosyal davranış için gerekli olduğu, her yaşta, hem yoksullukta hem de zenginlikte insan doğasının bir parçası olduğunu kabul etmektedir (İçli, 1998:68).

Durkheim, suçun toplum için fonksiyonel bir niteliği olduğunu dile getirmektedir. Ona göre ilkin suç, bir toplumsal değişme faktörüdür. Toplamların değişmemesi, herkesin aynı biçimde davranış sergilemesi ve tüm sosyal ilkeler üzerinde bir uzlaşımın olması demektir. Bu durumda, suçun meydana gelmesi için, hiçbir neden olmazdı. İkincisi, hukuk kuralların ihlal eden bireylerin varlığı, bazı toplumsal rahatsızlığa dikkatin çekilmesine aynı şekilde bu durum suçluların etiketlenmesine neden olmaktadır. Ayrıca bazılarının suçlu olarak etiketlenilmesi, toplumsal dayanışma açısından toplumsal bir çimento görevi görmektedir. Çünkü bu etiketleme suçlu kötü insanlara karşı iyi insanların dayanışmasını sağlamak üzere güçlü birlikteliklerin oluşturulmasına hizmet etmektedir (Akt. Kızmaz, 2002:47).

Durkheim teorisini ve suçluluğun toplum için önemini şu üç faktörle açıklamaktadır:

—Suç, topluluk içinde bir sosyal dayanışma hali yaratır, eski devirlerde insanların aile ve klan şeklinde topluluklar halinde yaşadıkları devirlerde, topluluğa mensup olanlardan birisine karşı islenen suç, topluluk fertleri arasındaki dayanışmanın

derhal kuvvetlenmesine sebebiyet verir ve belirli bir şahsa karşı yöneltilen tecavüzün öcünü almak bütün topluluk azası için bir görev halini almaktadır.

—Bir toplulukta ahlakiliğin aşırı sınırlara kadar gitmemesi ve topluluk hayatının bir bakıma çekilmez hale gelmemesi için bir miktar suçun varlığı gereklidir. Ancak suç da, anormal biçimler alabilir. Örneğin, suçun aşırı bir oranda yükseldiği zaman olur ki, bu gerçekten de hastalık bir yapısının olduğunun göstergesidir. Normal olan şey, sadece, suçluluğun var olmasıdır, yeter ki, suçluluk belli bir düzeye ulaşmış onu aşmasın,

—Sosyolojik bakımdan suç, sosyal kötülükleri ifade eden bir belirtidir. Belirli kentlerde, kenar mahallelerde çok suç işlenmesi neticede bu bölgenin ıslahı hareketlerinin başlamasına sebep olur. Memurlar arasında rüşvetin yayılması hemen her memlekette memur statüsünün ıslahı konusundaki faaliyetleri tahrik etmiştir. Suç adeta bir hastalığın mevcudiyetini belli eden ağrı duygusu gibidir (Doğan, 2005: 20-21).

Durkheim'in kriminolojiye en büyük katkısı "anomi" kavramıyla olmuştur. Anomi toplumsal normların zayıflaması veya ortadan kalkması ile birey ve toplumu ayakta tutan bağların yok olması sonucunda yaşanır. Durkheim özellikle modern sanayileşmiş toplumlarda bu duygunun yoğun biçimde var olduğu kanısındadır. Çünkü modern toplumlarda kültürün farklılaşması sonucu norm ve değerlerde meydana gelen çeşitlilik ve farklılıklar bireyi şaşkına çevirmektedir. Bu durumlar davranışların hangi normlar çerçevesinde düzenleyeceğini bilmeyerek, toplum içinde yalnız kalmakta, soyutlanmaktadır. Anomiye yoğun yaşayan toplumlar da bireyler, geçerli olan davranışsal kurallara kolay uyamamakta ve bireysel istekler üzerinde toplumsal disiplin azalmaktadır (Özkalp, 1993:360).

2. 1. 2. Merton ve Suçun Kaynağı Olarak Anomi (Gerilim Teorisi)

Bu kuramı Merton, Durkheim'in anomie teorisinden ilham alarak geliştirmiştir. Kuramında özetle toplumdaki özellikle alt gelir düzeyine sahip kişiler zenginlik, mal, mülk sahibi olmak gibi hedeflere ulaşmak istediklerinde, toplumun diğer yapılarında bulunanlar kadar hedeflerine ulaşmaları kolay değildir. Meşru yollardan hedeflerine ulaşamayan bu tür insanların suça yönelebileceği savını ileri sürmektedir.

Anomi Teorisi Durkheim'in analizleri üzerine kurulmuş ve Merton tarafından geliştirilmiştir. Anomi teorisi toplumsal yapıdan hareketle suçluluğu açıklar. Durkheim, anomie kavramını sapıcı davranışı açıklamada kullanmıştır. Özellikle çeşitli sosyal koşulların yükselen kıskançlığa götürmesi ve diğer yandan sınırsız gayretler sonunda

düzenli normların yıkılmasına etki yapmasıyla ilgili idi. Merton, bu teoriyi sistemleştirip, geliştirmiştir (Demirtaş, 2001:126).

Merton'a göre sınıflı toplumlarda alt sınıfta bulunanların üst sınıflara ulaşmaları imkânların eşit dağıtılmaması sebebiyle az miktarda olmaktadır. Amaçlar ve yollar arasındaki uyumsuzluk gerilime yol açması suç olgusunun temelini oluşturur (Akt. İçli, 2001:73).

Merton, suç ve sapmayı Amerika toplumsal yapısının bir sonucu olarak görmektedir. Çünkü, Amerika toplumunun sosyal yapısı, doğal olarak alt sınıfa ve siyah ırka mensup olanların, sosyo-ekonomik statülerini yükseltmelerini engelliyici veya bloke edici bir yapı sergilemektedir. Bir anlamda, Amerika toplumunda, alt sınıf ve azınlıklar arasında, yasal yollardan iyi bir eğitime ve iyi bir işe sahip olma olasılıkları daha düşük olduğu için, dezavantajlı konumda olan bireylerin suçluluk oranı daha yüksek olarak gerçekleşmektedir. Merton, alt sınıfa mensup olan bireylerin, meşru amaçlara yasal yollardan ulaşma imkânlarının bloke edilmiş olduğunu savunmaktadır. Merton'a göre iyi düzenlenmiş toplum biçimi, söz konusu toplumda yaşayan bireylerin toplumsal amaçlarını gerçekleştirmek için eşit imkânlarla sahip olduğu toplumdur. Bu bağlamda özellikle, ekonomik açıdan dezavantajlı olan veya alt sınıf mensubu bireylerin, varlıklı veya statülü kesimlerle eşit imkânlarla sahip olamamalarından dolayı, üst sınıfa yükselebilmek gayretleri önemli ölçüde gayri meşru yollarının denenmesi ile gerçekleştiği varsayılmaktadır. Bu sebeple Merton'a göre suç, ani sosyal değişimle ortaya çıkan bir olgu değil, daha çok toplumsal yapı fenomenidir. Dolayısıyla Merton, suçun nedenlerinin sosyal yapıda aranması gerektiğini ileri sürmektedir (Kızmaz, 2005:154).

Merton, gerçekleştirilemeyen istek ve arzular kişilerde sapıcı davranışa ve topluma hakim olan ahlakin reddine, anomiye yol açtığını ifade etmektedir. Gerçekten de, yasal fırsatlara ulaşabilmek için çok sayıda engel bulunmaktadır, mesela alt sınıfların amaçlarına ulaşabilmeleri, üst sınıflara doğru hareket edebilmeleri için kültür farklılıkları, ekonomik terslikler, kaynakların sınırlı olması gibi engeller bulunmaktadır. Merton, Durkheim'in anomi teorisinden hareket etmekle birlikte, sosyal yapının zengin ve mal sahibi olma arzuları gibi, bazı istek ve tutkuları tahrik ettiğini ve aynı zamanda bunları elde edebilmek için kullanılacak araçlar da yine sosyal yapının sınırlandırdığını belirtmektedir. Kültür değerleri sistemi, özellikle bazı amaçları yüceltirse ve aynı zamanda sosyal yapı, bu amaçlara giden yasal yolları toplumun büyük bir bölümü için sınırlıyorsa veya kapatıyorsa, sapıcı davranış geniş ölçüde görülür (Akıncı, 2002:178).

Suçluluğun olmadığı bir toplum yoktur ve anomi normsuzluk demektir. Eğer bir toplumdaki kültürel ve sosyal yapının bütünleşmesi kötü olmuşsa, yani kültürel yapının istediği davranışlar, sosyal yapı engellemişse, bunu anomiye, yani normların yıkılmasına, normsuzluğa doğru bir gidiş takip edecektir. Toplumda mevcut araçlarla belirtilen hedeflere herkesin aynı şekilde ulaşması mümkün olmadığından, sapıcı davranışlar ortaya çıkmaktadır (Demirbaş, 2001: 127).

Yasal fırsatlara çok sayıda engel bulunmaktadır. Bu teori düşük gelir sınıflarının karşılaştığı engellere ağırlık vermektedir. Bunlar kültür farklılıkları, ekonomik güçlükler ve yukarıya doğru hareket edebilmek için gerekli olan kaynakların sınırlı olması gibi engellerdir. Eğitim olanaklarının elde edilebilmesinde sınırlar arasında fırsat farkları bulunmaktadır. Belirli bir eğitimi ulaşabilmek, pek çok sosyal başarıya götürebilecek bir yoldur. Bunu sağlamak, özellikle düşük gelir gruplarına mensup gençler için güçtür. Belirli fırsatlara ulaşabilmek için yasal ve yasal olmayan yollar bulunmaktadır. Yasal fırsatlar engellendiği zaman, yasal olmayan fırsatlardan yararlanma yoluna gidilir, bu da suçu doğurur. Bu görüş suçu fonksiyonel ve yararlı olarak nitelendirmektedir (Akıncı, 2002:178–179).

Bireyin sosyal yapıya uyumu konusunda Merton uyum tiplerinden oluşan bir davranış modeli oluşturmuştur. Bu uyum modelinde davranış kalıpları, kültürel amaçlar ile bu amaçların gerçekleşmesini olanaklı kılacak kurumsal araçlar arasındaki uygunluk düzeyine göre belirlenmiştir. Uyum tiplerini şu şekilde özetleyebiliriz;

1. Uyumluluk: Kişilerin, hem kültürün tanımladığı amaçları ve hem de bu amaçları gerçekleştirecek yolları kabul ettikleri durumu belirten davranış şeklidir. En yaygın adaptasyon modelidir.

2. Yenilikçilik: Kişiler bazı durumlarda toplumda genel kabul gören amaçları kabul etmelerine rağmen, söz konusu bu amaçları yasal yollardan gerçekleştirme yolları sınırlı olduğu için yeni yollar bulurlar. Bu kategori içerisinde değerlendirilebilecek bireyler amaçlarını gerçekleştirmek için, hırsızlık veya zimmete para geçirmek gibi bazı suçlar işleyerek, araçsal olarak toplumda kurumsallaşmış bazı normların dışına çıkmalarını açıklamaktadır.

3. Şekilcilik: Bu davranış modeli, önceden belirledikleri amaçlarını gerçekleştirmekten vazgeçenleri ve o andaki yaşam biçimlerine kendilerini bırakanları tanımlamaktadır. Bu tür kişiler, kurallarına göre oynarlar. Bu grupta yer alanların, kurumsallaşmış normlara uyumları devam ettiği için bunların davranış biçimlerinin sapma olup olmadığı tartışılmaktadır.

4. Geri çekilme: Toplumda genel kabul gören toplumsal amaçlar ve yollar bakımından yabancılaştıran bireyleri tanımlayan bir davranış biçimidir. Geri çekilme davranış kalıbı, serserilik, alkolizm ve uyuşturucu bağımlılığı gibi, toplumu terk etme ve yabancılaştırma şeklinde kendini dışa vurur. Merton bu davranış biçiminin, yasal yollardan amaçlarını gerçekleştirmek için yoğun çaba gösterdikleri halde genelde başarısız olan bireylerde daha çok ortaya çıktığını belirtmektedir. Geri çekilenler olarak tanımlanan bu kategorideki bireyler, bir anlamda yaratıcı ve mücadeleci kimliklerini de terk etmişlerdir. Bu görüşlerin dile getirildiği 1938’li yıllarda, bu davranış biçimi en az adaptasyon modeliyken, günümüzde bu davranış biçiminin yaygın bir tarz olmaya başladığını görmek dikkat çekicidir.

5. İsyan: Kültürel amaç ve yolları ret etmenin yanı sıra devrimci bir tutumla yeni amaç ve yolları yaratma amacını güdenleri tanımlayan bir davranış modelidir. Bir anlamda bu davranış biçimi, yeni bir düzenin oluşabilmesi için önceki kurumsal yapının değişimini öngörmektedir (Akt. İçli, 1998:74–75).

2. 1. 3. Chicago Okulu (Ekolojik Okul) veya Sosyal Organizasyonsuzluk Kuramı

Sosyal ekoloji, insan ve çevre arasındaki ilişki olarak da ifade edilebilir. Bu teorinin temelleri İngiltere’de 1840’li yıllarda yapılan çalışmalara dayanmaktadır. Ekoloji kuramları belli fenomenlerin dağılımını ve çevreleriyle ilişkilerini inceler. Ekoloji ile uğraşanlar suç, çevrenin değişimi ile birlikte ortaya çıkan sosyal değişimin bir fonksiyonu olarak açıklamaya çalışırlar. Bu konuda araştırmalarda bulunan kentlerde suç bölgeleri olarak adlandırılan, yüksek oranda suç işlenen bölgeler oluşmaktadır (İçli, 1998:84).

Şehrin sosyal ekolojisi üzerinde yapılan araştırmalar ile çevre ve suç ilişkisi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda şehrin iş ve yerleşim yerleri dağılımları, halkın etkileşimde bulunduğu, uyum ve sapsmanın yoğun olduğu bölgeler incelenmiştir. Avrupa’da olduğu gibi Amerika’da da üretim sistemindeki büyük değişimler, ekonomik üretimin tarımdan sanayiye doğru kayması sosyal yaşamı da değiştirdi. Gerek Amerikalı gerekse yabancı göçmen işçiler kentlere giderek, sayıları artan fabrikalarda iş bulmak için göç etmeye başladılar. Sosyal bozulmanın en belirgin olduğu yer göçmen işçilerle nüfusu hızla artan Chicago şehriydi. Bu özellikleriyle Chicago, araştırmalar için uygun ortam özelliklerini göstermekteydi (İçli, 1998: 85).

Chicago Okulu kuramcıları araştırmalarında uyguladığı yöntemler;

—Suç istatistikleri ve nüfus sayımları gibi resmi sayılardan yararlanılmasıdır. Fakirliğin ve yüksek suç oranının bulunduğu bölgeler belirlenerek, sosyal gerçeklerin bu harita ile grafiklerinin izlenmesi suçun nedenleri konusunda, değişik etnik grupların gelip gitmek suretiyle geçici olarak bu yerlerde bulunmaları, kentleri suça daha elverişli hale getirmiştir.

—Yaşam öyküsü ve olay incelemesi metotlarını kullanmasıdır. Bu yolla, suçluluğun psiko-sosyal süreci ortaya çıkartılabilmektedir. Bunun için araştırmacılar olayları daha iyi anlayabilmek için sükelerinin arasına karışarak onlarla birlikte yaşamışlardır. Bu şekilde suçlular kendi çevreleri içinde, günlük yaşamları ve kişilikleri daha iyi incelenebiliyordu. Suçlunun içinde yaşadığı bu çevre değişik olabiliyordu. Chicago Okulunca yapılan “yaşam öyküleri” çalışmaları, ekolojik bölgelerin sosyal yaşam üzerindeki etkilerini açıklama yönünden önem taşımıştır. Bu araştırmalar, şehir hayatının birbirini tanımayan insanlar arasından ilişkilerini çok zayıflattığını bununda suçluluğa neden olduğu ortaya çıkmıştır (Sokullu-Akıncı 2002:137–138).

Chicago okulu araştırmacıları deneysel yöntemi uygulamak suretiyle, kişileri yasadıkları çevre içinde incelemeye başlamışlardır. Yaşam öyküsü metodu ile kişilerin yaşamlarını etkileyen olayların derinlemesine incelenmesi mümkün olmuştur. Ekolojik inceleme tekniği ile de, sosyal verilerin toplanmasıyla büyük insan gruplarının özellikleri belirlenmiştir. Chicago Okulu mensupları ve sosyal sorunlarla ilgili çalışma yapan diğer araştırmacılar, 20'nci yüzyılın başlarında Amerika'da kentlerin büyümesi, sanayileşme, göçler, Birinci Dünya savaşının yarattığı sorunlar, içki yasağı, dünya ekonomik bunalımı gibi konularla ilgilenmişler ve bunların suçlulukta artış, ahlaki çöküntü ve suç çeteleri gibi olumsuzluklara neden olduğunu ortaya koymuşlardır (Demirbaş, 2001:132).

Chicago Üniversitesindeki araştırmacılar sosyal düzensizliğin var olduğu mahallelerde, geleneksel değerlerin yerini suçluluk değerlerinin ve geleneklerinin aldığı ve bu değerlerin bir kuşaktan diğerine aktarıldığı hususu ile ilgilendiler. Bu çalışmalar kapsamında suçlu bireyler ile değil suçluluk bölgeleri ile ilgilenilmiştir. Bu çerçevede araştırmalar yapan Burgess'e göre şehrin merkezinden dış bölgelerine doğru gidildikçe suç oranlarında azalma görülmektedir (Akt. İçli, 1998:86).

Sosyal Organizasyonsuzluk Teorisi:

Sosyal organizasyonsuzluk teorisi, 1920'li yılların başında, Shaw ve McKay'ın suçun ekolojik incelemeleri çerçevesinde yaptıkları araştırma bulgularının değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkmıştır. Organizasyonsuzluk kuramını, suçun kent

alanlarındaki görünümelerini gösteren bir teori olarak nitelemek mümkündür. Bu kuram, Park ve Burgess'in Chicago kentinde daha önceden gerçekleştirdikleri araştırmalardan ilham alınarak geliştirilmiştir. Özellikle 1860–1910 yılları arasında endüstrileşme ve kitlesel göçler sonucunda Chicago kentinin nüfusunun hızlı bir biçimde artması ve bununla bağlantılı olarak kentte çok önemli sosyo-kültürel ekonomik ve demografik problemlerin ortaya çıkması, sosyal bilimcilerin bu alanı incelemelerine neden olmuştur. İlk olarak Park ve meslektaşları, kentteki nüfus artışıyla birlikte ortaya çıkan bu gelişmeleri, insan-çevre etkileşimi çerçevesinde ele almışlardır. Park ve meslektaşının geliştirdiği insan ekolojisi kuramı, daha sonraları Shaw ve McKay tarafından suçluluk araştırmalarına uygulanarak daha gelişmiş bir düzeye getirilmiştir. Sosyal organizasyonsuzluk kuramı bu nedenle ekolojik yaklaşım veya Chicago okulu olarak da adlandırılmaktadır. Bu kuram suç olgusunu gelişme bölgeleri, suçluluk alanları ve çemberler teorisi gibi kavramlarla analiz etmektedir (Kızmaz, 2005:151).

Shaw ve McKay'ın araştırmalarına göre, suç oranlarının kentte farklı dağılımı vardır, suç oranlarında şehrin merkezine yaklaştıkça artma, merkezden uzaklaştıkça azalma görülür, bazı bölgelerde suç oranları yüksektir, genç suçluluğu yüksekse gelir düzeyi düşük ve ev sahipliği oranı düşüktür. Bunun yanında suç oranlarının yüksek olduğu bölgelerde geleneksel olamayan normlar kabul görmekte ve bunlar geleneksel normlarla tamamlanmaktadır. Yine araştırmalara göre suç oranının yüksekliğinde ekonomik statü ve kültürel değerler temel faktörler arasında yer almaktadır (İçli, 1998:87).

Sosyal organizasyonsuzluk teorisi; heterojen yapı, çöküntü bölgeleri, sosyal hareketlilik, sanayileşme ve kentleşme gibi değişkenlerin, doğrudan veya dolaylı olarak suçluluk üzerindeki etkilerine dikkat çekmektedir. Shaw ve McKay; fakirlik, kültürel heterojenlik ve fiziksel hareketlilik gibi şehir yaşamını karakterize eden bu faktörlerin sosyal çözülmeye yol açtığını ileri sürmektedirler. Çünkü onlara göre bu faktörler, bireylerin toplumsal değerlere olan bağlılığını zayıflatarak, onları suç işlemeye yöneltmektedir. Shaw suçun tam olarak anlaşılması için kişinin bulunduğu sosyal çevrenin incelenmesi gerektiğini savunmaktadır. Genel suçluluk ve çocuk suçluluğu incelenirken olayı daima içinde yerleştiği sosyal çevre ile bir fonksiyon halinde görmektedir (Dönmezer, 1994: 18).

Shaw ve McKay çocuk suçluluğunu kent hayatının bir neticesi ve kentlerin kenar mahallelerinde gelişip yayıldığını iddia etmişlerdir. Vaktiyle iyi olan bu kenar mahalleler ticaret ve endüstrileşme sebebiyle bu yerlere, fakir ve sürekli yer değiştiren

nüfusun yerleşmesiyle mahalle bilinci kaybolmuş ve çocuk suçluluğu kontrol edilmez bir hal almıştır (Saran, 1968:24)

Sosyal organizasyonsuzluk veya düzensizlik teorisyenleri, suçların genellikle kent tipi yerleşim yerlerinde görüldüğü, kentleri suçun kaynağı olarak görmektedirler. Yoksulluk, göç, kültürel farklılıklar, kentleşme gibi faktörlerin sosyal çözülmeye yol açtığını ve neticesinde de suç olgusunun meydana geldiğini savunmaktadırlar.

Chicago kuramcıları, aşağıdaki gelişmeleri sosyal düzensizlik faktörü ile bağlantılı olarak ortaya çıktığını ileri sürmektedirler;

- a)Çocuklar üzerinde sosyal denetimin önemli ölçüde eksikliği,
- b)Suçlu davranışın genelde ebeveynler ve komşular tarafından uygun görülmesi,
- c)Suç işlemek için çok sayıda uygun şartın olması,
- d)Meşru iş ve eğitim için çok az sayıda imkanın olması (Kızmaz, 2005:152).

2. 1. 4. Alt Kültür Kuramları

Alt kültür teorilerini genel olarak, çocuk veya genç çeteler içerisinde yer alan alt sınıfa mensup bireylerin, sapma ve suçluluk durumları üzerine yoğunlaşan teoriler olarak görmek mümkündür. 1850’li yıllarda, alt kültür kuramları kriminolojik araştırmalarda, önemli ölçüde boy gösterdiği dikkat çekmektedir. Bu kuramların, suç olgusunu alt sınıfa özgü bir olay olarak görmesi, gerilim kuramı ile olan bir benzerliğini oluşturmaktadır. Bu her iki kuram da, suç olgusunu sınıf temelinde analiz ettikleri için suçluluğun alt-sınıf temelli teoriler olarak da nitelendirilmektedir. Ancak her iki kuramın bu benzerliklerine rağmen, alt-kültür kuramlarının suç araştırmalarında alt-kültürün önemine dikkat çekmesi açısından gerilim kuramından önemli ölçüde farklılaşmaktadır. Alt kültür teorilerinin önde gelen temsilcileri arasında Cohen, Cloward ve Ohlin, Miller ve Wolfgang gibi isimler bulunmaktadır (Kızmaz, 2005: 158).

Suçun nedenlerini alt-kültüre bağlayan teoriler belirli alt-kültüre mensup olmanın, kişiyi belirli amaçlara yönelteceğini ve bunlarında da kanunlara aykırı olabileceğini, suç niteliği taşıyabileceğini ileri sürmektedirler (Akıncı, 2002:187).

Alt kültür kuramları, toplumda belli grupların veya alt kültürlerin suçu onayladığını veya en azından suça neden olan değerlere sahip olduklarını ileri sürerler. Alt kültür kuramcılarına göre, suçlu gençlik alt kültürü diğer alt kültürler gibi hakim kültür üyelerinin karşılaşmadıkları bazı özel problemler tepki olarak ortaya çıkar (İçli, 1998: 77–78).

Cohen çete alt-kültürünü incelemiş, çeteleri, fayda götmeyen, olumsuz ve haince olarak tanımlamıştır. Örneğin hırsızlık yapmanın nedeninin çete içinde itibar kazanmak, başkalarına üzüntü vermekten mutluluk duymak ve özellikle orta sınıf değerlerine karşı çıkma olduğunu belirtmektedir. Cohen çete üyelerinin kısa mutluluk peşinde olduklarını ve grup dışında olanlara karşı düşmanca davrandıklarını da ileri sürmüştür. Çete alt-kültürünün oluşma nedeni olarak Cohen herkesin sosyal statü özlemi içinde olduğunu ancak bazı kimselerin toplumdaki yerleri itibari ile bu statüye erişemediklerini söylemektedir. Örneğin alt sınıflara mensup çocukların maddi ve sembolik olanakları yoktur. Bunun sonucunda statü gerilimi yaşarlar. Bu problemin çözümünü hep birlikte arar, aralarında yeni statü kriterleri oluştururlar, yani bir suç alt-kültürü yaratırlar (Akıncı, 2002:187–188).

Cohen, suç alt-kültürünün alt ve orta sınıf kültürü arasındaki çatışmanın bir sonucu olarak ortaya çıktığını belirtmektedir. Cohen, alt sınıfa mensup olan çocuklar, bir statü arayışı olarak, orta sınıfa mensup olan çocukların amaçlarını, yaşam tarzlarını gerçekleştirmeye çalışırlar. Ancak, alt sınıfa mensup ailelerinin çocuklarının bu hedeflerini, toplumsal olarak kabul edilir bir yolla gerçekleştirmeleri oldukça güçtür. Çünkü içinde bulundukları sınıfsal ve ekonomik konum buna imkan tanımamaktadır. Bu güçlük, bireylerde bir statü engellemesi yaratmaktadır. Bu durum da, çocukların kendilerine olan güvenlerini kaybetmelerine ve karşıt bir tepki geliştirmelerine yol açarak, suçluluk alt kültürünün ortaya çıkmasında etkili olmaktadır. Bu sınıfa mensup çocuklarının, bu kültür ile olan etkileşim düzeyleri artıkça, onların bu davranış kalıplarını benimsemeleri o denli kolaylaşmaktadır. Böylelikle Cohen, suçluluk alt kültürünü, bir karşıt tepki şeklinde ortaya çıktığını belirtmektedir (Kızmaz, 2005: 158).

Alt kültür teorisi, suçluluğu, toplumun geneli tarafından doğru olarak tanınan değerler ve normlar sisteminden, failin aykırı sosyalleşmesinin bir sonucu olarak açıklar. Bu teori Albert K. Cohen tarafından geliştirilmiştir. Alt kültür teorisi, azınlık gruplarının suçluluğunu tatmin edici açıklama iktidarındadır. Fakat, kriminolojik olarak toplumdaki bütün azınlıklara uygulanamamaktadır. Buna karşılık, uyuşturucu bağımlısı, asosyal ve gençlik çetesi üyesi gibi sosyal kenar gruplarının suçlu davranışları, bu açıklama modeliyle açıklanabilir. Cohen, savlarını genç çete alt kültürleri araştırmalarından çıkarmıştır. Alt kültür teorisi, Amerikan toplumundan hareketle, her bireyin bulunduğu farklı sosyal sınıfları tanımayı hedeflemiştir. Alt kültür teorisinin zayıflığı, suçluluğun sadece bir kısmını açıklayabilmesidir (Demirtaş, 2001:131).

Alt kültür teorileri, alt kültürlerin çoğunlukla sınıf farklılıklarından, ebeveynlerin durumlarından ve okul standartlarından kaynaklandığını öngörmektedir. Cohen'e göre, bir ailenin sahip olduğu sosyal konumu, onların çocuklarının hayatı boyunca karşı karşıya gelecekleri temel sorunların kaynağını oluşturmaktadır. Alt sınıfa mensup ebeveynlerin, çocuklarını orta sınıfa girecek tarzda sosyalle edememeleri ve okul sisteminin çoğunlukla orta ve üst sınıfın değerleri çerçevesinde oluşturulmuş olması alt sınıfa mensup çocukların, orta sınıfa karşıt bir yapılanma içine girmelerinde etkili olmaktadır (Kızmaz, 2005:158).

Ayırıcı Fırsatlar Teorisi

Cloward ve Ohlin tarafından geliştirilen ayırıcı fırsatlar teorisi, Cohen ve Merton'un teorilerinin bir araya getirilmesi veya birleştirilmesinden oluşmuştur. Merton suçluluğu, bireylerin toplumsal olarak kabul edilen hedeflere ulaşma gayretlerinin toplumda eşit olarak dağıtılmamasının sonucu olarak görürken, Cohen de büyük ölçüde, statü yükseltme arayışının bir sonucu olarak görmektedir. Cloward ve Ohlin ise, çete üyelerinin her iki biçimi de denediklerini ileri sürmektedirler. Bir manada , ayırıcı fırsatlar hem meşru hem de gayri meşru bir özellik taşıyabilmektedir (İçli, 2003:533).

Anomi teorisinden önemli ölçüde etkilenen Cloward ve Ohlin'in ayırıcı fırsatlar teorisi, özellikle alt kültür gençlerinin suçluluğunu açıklamak için kullanılmıştır. Yasal imkanlar engellendiği zaman, yasal olmayan imkanlardan yararlanma yoluna gidilir, bu da suçu meydana getirir. Bu görüş suçu faydalı olarak nitelendirmektedir, çünkü yasal amaçlara ulaşabilmek için yapılmaktadır.

Cloward ve Ohlin, Cohen gibi suçluluğu statü engellemesinin neticesi olarak görmektedirler. Alt sınıfa mensup bireyler orta ve üst sınıfa mensup bireylerle benzer hedefleri vardır. Bu hedefleri gerçekleştirmek isterler ancak bu hedeflerini gerçekleştiremedikleri zaman amaçlarına ulaşmak alternatif yollar ararlar bu yolların başında ilk akla gelen çete oluşmak veya oluşturulan çetelere katılmak akla gelir. Böylece suçlu alt kültürü meydana gelir. Ayırıcı Fırsatlar Teorisinin hipotezleri şu şekilde özetlenebilir;

— Ekonomik arzuların bloke edilmiş olması bireylerde düşük bir benlik ve genel bir engellenme hissine yol açar.

— Bu engellemeler, özgül çete ortamlarında suçluluğa yol açar (Akt. Kızmaz, 2005:159).

Ayırıcı Fırsatlar Teorisyenleri amaçlarına ulaşmak isteyen bireylerin önleri kesildiğinde amaçlarına ulaşmak için gayri meşru yollara başvuracaklarını buda bireyin suç işlemesine neden olacağını savunmaktadırlar.

Kültür Çatışması Teorisi

Miller, diğer alt kültür kuramcılarının iddia ettiğinin aksine, çocuk suçluluğunun orta sınıfa özgü olan değer sistemine bir tepki olarak ortaya çıkmadığını savunmaktadır. Ona göre, alt sınıfın değerler sisteminde bizzat suçluluğa ilişkin kültürel unsurlar vardır. Bir anlamda Miller suçluluğu, düşük sınıf kültüründe kaynaklanan değer ve normların bir sonucu olarak görmektedir (Kızmaz, 2002: 58).

Miller, alt sınıfa mensup çocukların şekillerinde, babanın aktif olarak rol almaması, onları sapkın gruplar ile temas kurmalarında etkili bir neden olduğunu ileri sürmektedir. Ev ortamında gerekli ilgiyi göremeyen çocuklar, neticede evde reddedilen statülerini sokakta elde etme gayreti içine girmektedirler (Akt. Kızmaz, 2005:160).

Miller'in ilgi odakları kuramı düşük gelirliilerin suçluluğunu izah etmektedir. Düşük gelir sınıfının kültürü suç meydana getirir, çünkü standartları ve ilgi odakları orta sınıfın odaklarından kaynaklanmış olan bazı yasalara aykırı davranışlar barındırmaktadır. Düşük gelir sınıfının ilgi odaklarından bazıları tedirginlik, sertlik, açığözlülük, heyecan, kadercilik, başına buyruk olma. Açığözlülük, başkalarını atlatabilme, onları kandırarak para kazanma heyecan, tehlike, risk, değişiklik, faal olma, kadercilik ise şansa ve talihe inanmak, başına buyruk olma ise herhangi bir sınırlamayı kabul etmemek anlamına gelmektedir. Kişi çevresiyle özdeşleşebilmek, çevresince kabul edilmek, bir statüye sahip olabilmek için bu özellikleri benimsemek zorundadır. Öte andan bunları yaparken suç işlemesi kaçınılmazdır (Sokullu-Akıncı. 2002:188).

Miller, alt sınıf değer sistemi yaklaşımını izah edebilmek için de “odak ilgiler” kavramını geliştirmiştir. Bu odak ilgiler şu şekilde belirtilebilir:

1. Bela olma
2. Sert veya kaba olma,
3. Aç gözlü olma,
4. Heyecan arama,
5. Kadercilik
6. Özerklik (Akt. Kızmaz, 2005:160).

2. 2. Sosyal Süreç Teorileri

2. 2. 1. Yaftalama veya Damgalama Kuramı

Tannenbaum tarafında ortaya atılan ve Becker tarafından geliştirilen bu kurama göre ilk defa suç işleyen bir kişi bu suçu işlemesinden dolayı tüm kişiliği ve sosyal yaşamı bakımından olumsuz olarak değerlendirilmekte, yani damgalamakta ve buna tepki olarak da birey tekrar suç işlemektedir. Diğer bir ifade ile ilk mahkûmiyet suçluyu lekelemekte ve bu onun sosyal statüsüne, mesleğine, ailesine ve esaslı olarak da topluma etki etmektedir (Demirbaş, 2001:136).

Etiketleme teorisyenleri, bireylerin etiketlenmeleri onların suçluluk süreçlerini artıran bir etki yapmaktadır. Bireylerin etiketlenmeleriyle, etiketlenmeye neden olan davranış doğrultusunda hareket etme olasılıkları artmaktadır (Kızmaz, 2006:25).

Damgalama kuramı bireylerinin etiketlenmelerinin onların suç işleme süreçleri üzerinde etkili olduğu varsayımı üzerine oturmaktadır. Çünkü bu kurama göre, bireylerin sapkın veya suçlu olarak etiketlenmeleri, onların toplumdan dışlandıkları yönünde bir duyguya kapılmalarına yol açmaktadır. Bu dışlanma duygusu da, onların suçlu gruplarla ilişkiye girmelerinde etkili olmaktadır (Kızmaz, 2005:167).

Becker'e göre damgalama iki biçimde oluşur;

— Damgalayanlar için damga ilgi çekicidir. Bundan dolayı damgalanan bireyi devamlı izler ve damgalamaya sürdürürler.

— Damgalanan birey bu halini kabullenir, kendisini sapmış olarak görür ve hareketlerine devam eder. Her iki durumda da suç işleme olasılığı artar. (Sokullu-Akıncı, 2002:201).

Damgalama teorisi özellikle, davranışların illegal ve legal sınırlarını belirleyen kuralları ve hukuk sistemini araştırmaktadır. Bu sebeple kuram, suç işleyen birey üzerinde değil, kuralları koyanlar üzerinde yoğunlaşmaktadır. Genel olarak bakıldığında, damgalama teorisinin yanıtını cevabını aradığı iki temel soru vardır;

1. Toplumsal olarak sapma nasıl meydana gelmekte, kuralları kim koymaktadır.
2. Bireyin etiketlenmesinin, onun davranışları üzerinde nasıl bir sonuca yol açmaktadır (Kızılçelik, 1996:150).

Kişinin suçlu olarak etiketlenmesi;

—Etiketlenenin yasal çerçevede yaşayan insanlarla ilişkisini kısıtlar bundan dolayı yasalara uymayan insanlarla etiketlenin ilişkileri artar ve illegal seçenekler kabul edilir hale gelir,

—Etiketlenene yansıtılan algı kendini kavramsallaştırmasını değiştirebilir (İçli, 1998:115).

Damgalanma, daha önce işlenen suçun mahkûmiyeti neticesi olabileceği gibi ilk defa suça ve sapmaya hizmet eden bir süreç biçiminde de kendini gösterebilir. Kötü olarak damgalan birey, normları çiğner hale gelecek, normları çiğnemeye başlayan birey bunu sürekli hale getirecektir. Damgalanan birey toplumdan uzaklaşacağından bundan dolayı da bireyin ıslahı güçleşecektir. Damgalama sadece günümüze ait bir uygulama değildir. Örneğin Fransa’da suçlular dağlama suretiyle, İslam hukukundaki hırsızların elinin kesilmesi bir tür damgalamadır (Dönmezer, 1994:354).

Damgalama teorisyenleri, kişinin etiketlenmesinin, bireyin toplumdan dışlanmasına ve suçlu gruplarla ilişki kurmasına yol açtığını ve bu durumun da bireyin suçluluk durumunun daha pekişmesiyle neticelendiğini savunmaktadırlar (Kızmaz, 2002:75).

Damgalama kuramını savunanlar, suçun sosyal bir etkileşimin sonucu olduğunu ortaya koymaya çalışmışlardır. Teorisyenlere göre insanlar, öğretmenleri, komşuları, ebeveynleri ve arkadaşları tarafından bu biçimde damgalandıkları için suçlu olurlar (İçli, 1998:113).

Kişiyi suç işlediği zaman toplum tarafından pek iyi gözle bakılmamakta yani damgalanmakta, kişide buna karşılık olarak suç işlemeye devam etmektedir. Damgalama teorisyenlerine göre alt sınıfa mensup ve yoksul bölgelerde işlenen suçlar ciddiyete alınıp üzerine gidilirken, orta sınıfa ait bireylerin işledikleri suçlar onların oyunları şeklinde görünür.

Ülkemizde ki suçluğu açıklayacak kuramlardan biri üzerinde durduğumuz damgalama kuramıdır. “Adın çıkacağına canın çıksın” atasözünden de anlaşılacağı gibi toplumumuzda özellikle herhangi bir suçlatan ötürü damgalanan kişiye iş verilmez, evlenmesinde zorluklarla karşılaşır, devamlı toplum tarafından dışlanır doğal olarak toplum tarafından kabul görmeyen kişi kendisini suça yönelten ortama tekrar dönerek suç işlemeye devam eder.

2. 2. 2. Sosyal Öğrenme Kuramları

Suçu sosyolojik olarak açıklayan teorilerden biri de, sosyal öğrenme teorisidir. Bu teorisi, suçluluğu öğrenme sürecinin sonucu olarak görmektedir. Sosyal öğrenme teorisi özellikle, bireylerin anti -sosyal akran grubu ile etkileşime girmelerini, onların suç işlemeye eğilimli hale gelmelerinde temel bir risk etmeni olarak görmektedir.

Sosyal öğrenme teorisi, modern toplumlardaki şiddet davranışlarının menşeyini aile yapıları, çevresel deneyimler ve kitle iletişim unsurlarını kabul etmektedir. Sosyal öğrenme teoriler, suçun, bu davranış türü ile ilgili normların ve davranışların öğrenilmesinin bir ürünü olduğu kabul eder. Sosyal öğrenme kuramlarının dayanağı, Tarde'nin "taklit" teorisine dayanır. Tarde, suçluların normal kişiler olduklarını ve suçlu öğrendiklerini iddia etmiştir. Ona göre, kişiler bir elbise modelini kopya eder gibi, davranış şekillerini taklit ederler. Tarde'a göre, bireyler diğerlerini, onlarla temaslarının yoğunluğu ve sıklığı oranında, alt sınıftakiler üst sınıftakileri taklit ederler. İki davranış çatıştığında biri diğerinin yerini alabilir (İçli, 1998:99).

Öğrenme teorisyenleri insanlardaki şiddet eğiliminin doğuştan olmadığını, diğer davranışlar gibi toplumsal süreç içerisinde öğrenildiğini iddia etmektedirler. Siegel, modern toplumlarda saldırgan davranışların aşağıda belirtilen üç kaynaktan öğrenildiğini dile getirmektedir.

1. Aile kurumu: Saldırgan tutum sergileyen çocukların aile incelenmesi sonucu anne ve babalarında aynı tür davranışlarda bulunduğu gözlemlenmiştir. Bundan dolayı ailenin, davranışların etkisel gücünün daha çok belirleyici olduğu bir kurum niteliği taşımaktadır.

2. Çevresel deneyimler: Yasalara aykırı davranışların normal bir gündelik yaşam tarzı olarak görüldüğü çevrede, sıradan bir olgu olarak şiddet davranışı oransal büyüklük gösterecektir. Bundan dolayı alt kültür bölgeleri, şiddet eylemlerinin yoğunluklu olarak gerçekleştiği alanlar olarak değerlendirilebilir.

3. Kamuoyu: Şiddet içeren televizyon programları ve filmler kamuoyu tarafından olumlu olarak ilgi toplaması, insanların saldırgan ve şiddete yönelik davranışlar öğrenmesine ve kabullenmesine neden olmaktadır (Akt. İçli, 1998:100).

Öğrenme kuramı insanlardaki şiddet eğiliminin doğuştan olmadığı, diğer davranış kodları gibi toplumsal süreç içerisinde öğrenildiği argümanı içerir.

Sosyal Öğrenme ve Aykırılıkların Birleşmesi Teorisi

Ayrımcı birleşenler teorisi, Sutherland tarafından geliştirilmiştir. Sutherland bireylerin suçluluğu, kriminal değer ve normlar ile ilişkisi sonucunda öğrendiklerini yani, sosyal etkileşim kalıplarıyla açıklamaktadır. Ancak Sutherland, sadece suçlularla bir araya bulunma koşulunun suçlu davranışının meydana gelmesi için yeterli görmemektedir. Sutherland, suçun oluşumunda suçlu gruplarla olan ilişkinin sıklığı,

süresi, önceliği ve yoğunluğu da önemlidir. Bir insanın kanunları ihlal edilmesine elverişli tanımların çok fazla olması nedeniyle suç işleme eğilimi sergilediğini iddia etmiştir. Bireyler, suç oluşturan davranışları, suçluluğu tasvip eden ortamlarda bulunmakla öğreniyorlardı (Kızmaz, 2006:23).

Sutherland suçlu davranışı öğrenmenin bir ürünü olarak izah etmektedir. Sapıcı davranış kalıtsal veya psikolojik sebeplerle ortaya çıkmaz, suçlunun icat ettiği bir şey değildir. Suç türleri ile yüz yüze gelme sonucunda suç işleyecek kişi bu modelleri öğrenir (Akıncı, 2002:197).

Sutherland suçun öğrenilen bir tutum olduğunu, suçu ihlal etme niyetinin ihlal etmeme yönündeki niteti aşması üzerine suç oluştuğunu savunmuştur. (Demirbaş, 2001:134).

Ayırıcı Güçlendirme veya Pekiştirme Teorisi

Ayırıcı güçlendirme veya pekiştirme kuramı Burgess ve Akers tarafından geliştirilmiştir. Akers sosyal çevre etkeninin, suçluluğun başta gelen bir pekiştireni olduğunu belirtmektedir. Buna ilave olarak, sosyal davranışların sosyal etkileşim sürecinde öğrenildiğini savunmaktadır. Akers'e göre insanlar hem sapkın tutumları, hem de bunlara ilişkin tanımları, şartlanma vasıtasıyla doğrudan veya taklit yoluyla dolaylı yollardan öğrenmektedirler. Ayrıca öğrenilen tutum, pekiştirme ile güçlendirilebilir veya ceza ile zayıflatılabilir (Akt. Kızmaz, 2005:162).

Akers'e göre sosyal davranış başkalarının örnek alınması suretiyle veya doğrudan şartlanma suretiyle öğrenildiği, davranışın olumlu mükafatlar verildiği zaman güçlendiğini, ceza verildiği zaman imtina edildiğini ileri sürmüştür (İçli,1998:106).

Burgess ve Akers, suç tutumunun öğrenilmesinin, bireylerin diğerleri ile olan ilişkisinin sonucu olarak gerçekleştiğini söylemelerine rağmen, hem sosyal olan hem de sosyal olmayan konumlardaki işlemsel şartlanma ile öğrenmenin meydana geldiğini belirtmektedir. İnsanlar, kendilerini suç eylemine yöneltecek davranışları, ödül ve ceza pekiştiren öğeler ile öğrenirler (Kızmaz, 2002: 68).

2. 2. 3. Sosyal Kontrol Teorileri

Sosyal kontrol kuramları, sosyal bağlantı kuramları olarak da adlandırılırlar. Bu teorilerle ilgili ilk çalışma Nye' nin araştırmasıdır. Nye çocuk suçluluğunun öğrenme sürecine ilaveten kontrol noksanlığından da kaynaklana bileceğini ileri savunmaktadır. Bir diğer sosyal kontrol kuramcısı olan Hirschi'ye göre bireyin topluma bağlantısı

sosyal kontrol kuramının esasını oluşturduğunu, bireyin toplumla olan bağının zayıfladığı miktarda suçluluk ihtimali artar (İçli, 1998: 111).

Hirschi değerlerin ve geleneksel kurumlardan olan aile, okul ve din gibi kurumların bireyi sosyalleştiren ana öğelerden olduğunu, bireyin bu kurumlara olan bağının azalması ile suç arasında irtibat kurmaktadır. Yani bireyin aile, okul, din, ve arkadaş gibi geleneksel kurumlara bağlılıkları ne kadar kuvvetli olursa suç işleme olasılığı az olacaktır. Bireyin sosyal kurumlara bağlılıklarının kuvvetli olması, birey üzerindeki kontrolün yüksek olduğunu, bireyin kendisini sosyal kontrol altında hissetmesi bireyin ailesi, komşuları ve yakın çevresi ile ilişkilerini zedeleyeceğinden suç işlemekten sakınırlar (Kızmaz, 2006: 22).

Sosyal Kontrol Teorileri insanların kurallara riayet nedenlerine, kurallara riayet edildiğini çünkü sosyal kontrolün suç işlemeyi önlediğini savunmuşlardır. Bu kontrol zayıfladığında veya ortadan kalktığında bireysel ve sosyal düzeyde sapma ihtimali artar. Kontrol kuramları, insanlar sosyal kontrol ile uyuma yönlendirilmişlerdir. Fakat yasa ihlali için özel bir güdüye gereksinim yoktur. Bu kontrol yokluğunda doğal olarak ortaya çıkar. Sapma, "doğal güdü", suça doğuştan eğilim anlamına gelmez, aksine suç işleme için bireysel güdü farklılığı yoktur. Suça karşı dürtü evrenseldir ve topluma eşit olarak yayılmıştır (Akt. Sümer, 2006:129).

2. 3. Sosyal Çatışma veya Marksist Kuramlar

Sosyal Çatışma veya Marksist Kuramlar suçu sınıf, çıkar, iktidar, eşitsizlik, kapitalizm gibi kavramlar vasıtasıyla ile açıklamaya çalışmışlardır. Bu teorisyenler kapitalizmin sınıf farklılıkları oluşturduğunu, sınıf farklılıklarının çatışmayı meydana getirdiğini, çatışmanın da suç işlenmesine neden olduğunu ileri sürmektedirler.

Bu okul suçu kapitalist ekonomik koşulların bir ürünü sayan determinist bir hipotezden hareket etmiştir. Sosyal adaletsizliklere karşı bir reaksiyon olarak gözükmektedir. Sosyalist toplum şeklinde suçluluk ortadan kalkacaktır (Dönmezer, 1994: 73).

Çatışma kuramları, etiketleme teorisinin hemen ardından ortaya çıkmıştır. Çatışma kuramları, özellikle suçun siyasal doğası üzerine odaklanmaktadır. Ceza hukukunun meydana gelişi ve uygulanma biçimi, bu teorisinin önemli unsurlarını oluşturur. Bu açıdan belirli ölçüde etiketleme teorisi ile bazı benzerlikler taşımaktadır. Etiketleme kuramı, çatışma teorisine göre daha az politik bir kuram olduğu için, tutucu kesim tarafından daha çok kabul görmüştür. Bu hal, etiketleme kuramının 1970'lere

kadar çatışma teorisinden daha popüler olmasına yol açmıştır. Toplumların uzlaşmacı bir yapı sergilemesinden çok çatışma ile karakterize edildiği hipotezi, çatışma teorisinin en temel varsayımını oluşturur. Farklı grup ve çıkarların toplumlarda bir çatışma konusu olduğu varsayımı üzerine oturan bu teori, aynı şekilde toplumda var olan sınıf olgusunu kriminolojik yönden çözümlemesini yapmaktadır. Bu teori suçlu tutumlarının bireysel bağlamı ile çok az ilgilenmektedir (Kızmaz, 2002: 77).

Toplumun uyumlu ve bütünleşmiş, bir varlık olduğu görüşüne karşı olan çatışma kuramları, bu düşüncenin tersini savunarak, toplumu birbiriyle çatışan birim ve öğelerden oluştuğunu ileri sürmektedirler. Toplumda değişim, birbiriyle zıtlaşan öğelerin itici gücüyle oluşur. Toplumsal, bütünlük ise, bu öge ve birimler arasındaki uyum ve dayanışmanın neticesi değil, bunlar arasındaki çatışmaların ortaya koyduğu birbirine zıt güçlerin dengelenmesinin sonucudur (Kongar, 1985:185).

Çatışma teorisyenleri suçun oluşumunu özetle;

— Gelişen siyasal ekonomik şartlar ile kapitalizme yani kapitalizm ve sınıf çatışması ile ilgili görmekte,

— Toplumun egemen sınıflarının tanımladığı şeylerin suçu oluşturduğunu belirtmektedir (Kızmaz, 2006: 28).

Çatışma teorilerinin ardında geçerli olduğu düşünülen iki ayrı görüş vardır. Bunlardan biri bireysel, öteki toplumsal düzeydeki çatışma sebeplerini belirler. Bireysel görüş, çatışma bireyin içgüdüsel bir niteliğidir ve bu nedenle de kaçınılmaz ve evrenseldir. Toplumsal görüşe göre ise, çatışmanın toplum içindeki çeşitli grupların çıkarlarını birbirleriyle uyuşmadığı zaman doğduğunu ve de kaçınılmaz olduğunu ileri sürmektedirler. Bu görüşün temsilcileri Marx ve Dahrendorf'dur (Kongar, 1985:186).

Marksistler üzerinde anlaştıkları bir suçluluk teorisini oluşturmayı başaramamışlardır. Bunun sebep olarak Marx ve Engels'in suçluluk problemi üzerinde ikinci derecede görüş ifade etmiş olmaları gösterilebilir. Marksistler için suçluluğun meydana gelişini açıklayacak genel onaylanabilir bir açıklama verememelerinde, Ekim devriminden itibaren Rusya'da 70 yıldan fazla zaman geçmiş olmasına karşın, yaşayan bir sosyalizmin başarılammış olması rol oynar. Çin Halk Cumhuriyeti, suçluluğun daima büyüyen bir sorun olduğunu açıklamıştır. 1993'de, adam öldürme, yağma, çete suçlarıyla mücadele ağırlıklı 237.164 fail hakkında halk mahkemelerince mahkûmiyet kararı verilmiştir. 1992'de 18 yaşın altındaki gençlikle 100. 000 kişilik nüfusta, suçluluk oranı 130 mahkûmiyet bulunmaktadır. Almanya'da 1992'de eski eyaletlerde 100. 000 gençten 952'si mahkûm olmuştur (Akt. Demirtaş, 2001:137).

Dahrendorf, insan davranışlarının birleşik çatışma teorisini sunmuştur. Buna göre;

— Her toplumda her zaman değişme vardır ve toplumsal değişme her yerdedir.

— Her toplum her an toplumsal çatışmaya sahne olur, çatışma toplumun her yerinde vardır.

— Toplum içindeki bir öge, onun değişmesine katkıda bulunur.

— Her toplum bazı üyelerinin diğerleri üzerinde zorlamalarına dayanır (Kongar, 1985:193–194).

Çatışma teorisyenlerinden Vold suçun sosyal çatışmanın bir sonucu, politik ve sosyal eşitsizliğin bir ürünü olduğunu ileri sürmüştür. Vold'a göre toplum gruplardan oluşmaktadır. Bu grupların çıkarları ve hedefleri birbiri ile çatışır, yarışır veya aynı doğrultuda olursa gruplar arasında uyumsuzluk başlar (Akıncı, 2002:183).

Marx toplumda kaçınılmaz, doğal bir çatışmanın olduğunu savunmuştur. Diyalektik modeldeki çelişme yasasına göre her varlığın, her olayın karşıtını çelişkisini bünyesinde taşıdığını farzeder. O halde düzen, düzensizliği, durağanlık da çatışmayı kapsar. Marx'a göre bu çatışmayı, gücün toplum içindeki eşitsiz dağılımı kaçınılmaz yapar. Her ekonomik sistemde gücü elinde bulunduranlar ile bulundurmayanlar arasında farklı güç bağlarının olduğunu ve bundan çatışmanın ortaya çıktığını iddia etmişlerdir. Ekonomik açıdan güçsüz olanlar güç elde etmek için, diğerleri ise sahip oldukları gücü kaybetmemek için birbiriyle çatışacaklardır (Erkan, 1995: 37).

BÖLÜM-III

3. ÜLKEMİZ VE ELAZIĞ İLİNDE SUÇ OLGUSUNA BAKIŞ

3. 1. Ülkemiz ve Elazığ İlnde Suç Türlerinin Dağılımı

3. 1. 1. Ülkemizde Suç Olgusu

Günümüzde suç ciddi bir toplumsal sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Birey tarafından suçun işlenmesi ile birlikte suçtan etkilenen diğer kişilerde olacaktır. Bu etkilenme, suya atılan taşın oluşturduğu dalgalar gibi toplumda dalga dalga yayılacak, kişinin kendisini etkilediği gibi ailesi, komşuları ve mahallesi gibi birlikte yaşadığı tüm topluma olumsuz yönde etkileri olacaktır.

Emniyet Genel Müdürlüğünün verilerine göre ülkemizde son 10 yılda işlenen suç sayısı üçe katlanmıştır. Bunu 1995 yılında 229 bin suç işlenirken, 2006 yılında işlenen suç sayısının 785 bin 510'a ulaşmasından anlaşılmaktadır. 2000 yılında yaklaşık 260 bin, 2001 yılında 300 bin, 2002 yılında 296 bin, 2003 yılında 322 bin, 2004 yılında 354 bin, 2005 yılında 490 bin, 2006 yılında 785 bin suç işlenmiştir (polishaber.com,2007).

2006 yılında;

2066 kişi kasten öldürülme,

826 kişi kazen veya ihmâl sonucu ölüm,

40001 kişi kasten yaralama,

71564 kişi darp,

85964 işyeri, 55967 ev, 4307 resmi kurumda hırsızlık olayı,

31522 oto çalınma,

546 çocuk kaçırma,

1300 tecavüz olayı yaşanmıştır.

Ülkemizde 2006 yılı ile ilgili yukarıda verilen rakamlardan da anlaşılacağı üzere, suç karşımıza büyük bir toplumsal bir sorun olarak çıkmaktadır. Suç oranlarındaki bu büyük orandaki artışta polisteki suç kayıtlarının tutulmasındaki zihniyet değişikliğinin de etkili olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü 2005 yılından önceki polis suç istatistiklerine özellikle dahil edilmeyen faili tespit edilemeyen olayların istatistiklere yansıtılmasıyla birlikte suç sayılarında büyük oranda artış yaşanmıştır.

Tablo 1. 2006 Yılı Türkiye Geneline Polis Sorumluluk Alanında Meydana Gelen Şahsa ve Mala Karşı İşlenen Asayiş Olaylarının Suç Türlerine Göre Dağılımı

2006 YILI TÜRKİYE GENELİ POLİS SORUMLULUK ALANINDA MEYDANA GELEN ŞAHSA VE MALA KARŞI İŞLENEN ASAYİŞ OLAYLARININ SUÇ TÜRLERİNE GÖRE DAĞILIMI					
ŞAHSA KARŞI İŞLENEN ASAYİŞ OLAYLARI			MALA KARŞI İŞLENEN ASAYİŞ OLAYLARI		
SUÇ TÜRÜ		OLAY SAYISI	SUÇ TÜRÜ		OLAY SAYISI
Öldürme	Kasten	2066	Hırsızlık	Evden	85964
	İhmal veya Kazaen (Trafik Kazası Hariç)	826		İşyerinden	55967
	Öldürmeye Teşebbüs	563		Resmi Kurum ve Kuruluşlardan	4307
Müessir Fiil	(*) Kasten Yaralama	111565		Bankadan	202
	İhmal ve Kazaen Yaralama	11446		Otodan	68855
Genel Adab ve Aile Nizamı ile Şahıs Hürriyeti Aleyhine Suçlar	Kız-Kadın, Erkek Kaçırma	7130		Oto Hırsızlığı	31522
	Çocuk Kaçırma	546		Kapkaç	12154
	Rehin Alma	48		Yankesicilik	27612
	Tehdit	28088		Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Hırsızlığı	1200
	Aile Fertlerine Kötü Muamele	17064		Diğer	64166
	Hakaret ve Sövme	11509	Gasp	Şahıstan	7770
	Müstehcen Hareketler	3144		Evden	192
	Irza Geçmek	1300		İşyerinden	428
	Irza Tasaddi	1026		Bankadan	8
	Evlenme Vaadiyle Kızlık Bozma	309		Adam Kaldırmak	95
	Fuhşa Teşvik, K. Ticareti ve Aracılık	1932		Zorla Çek - Senetİmzalatmak / Tahsil Etmek	316
	Kumar Oynamak / Oynatmak	2329	Yangın	Kasten	2210
Devlet İradesi Aleyhinde İşlenen Suçlar	Kolluk Kuv. Hakaret, Muk. Darp / Saldırı	9631		İhmalen	6038
	Diğer Dev. Me. Hakaret, Darp ve Saldırı	1841	Diğer Suçlar	Dolandırıcılık	12651
	Rüşvet	173		Emniyeti Suistimal	8529
	Zimmet	40		Suç Eşyası Satın Almak, Satmak ve Saklamak	1055
	İrtikap	20		Mala Zarar Vermek (Nası İzzar)	38267
	İhtilas	1		Bilişim Suçları	299
Diğer	İnsan Ticareti (TCK:80)	104		Mesken Masuniyeti Aleyhinde Suçlar	3156
	6136 Sayılı Kanuna Muhalefet	19137		Hükümet Emirlerine Muhalefet	3487
	Meskun Mahalde Silah Atmak	6533	Mala Karşı İşlenen Tasnif Dışı Suçlar		
	İntihar	1647	MALA KARŞI İŞLENEN ASAYİŞ OLAYLARININ TOPLAMI		
	İntihara Teşebbüs	18527	463834		
Şahsa Karşı İşlenen Tasnif Dışı Suçlar		63131			
ŞAHSA KARŞI İŞLENEN ASAYİŞ OLAYLARININ TOPLAMI		321676			

Kaynak: (Egm.gov.tr,2008)

Tablo 2. 2006 Yılı Türkiye Geneline Polis Sorumluluk Alanında Meydana Gelen Terör Olaylarının Suç Türlerine Göre Dağılımı

2006 YILI TÜRKİYE GENELİ POLİS SORUMLULUK ALANINDA MEYDANA GELEN TERÖR OLAYLARININ SUÇ TÜRLERİNE GÖRE DAĞILIMI		
SUÇ TÜRÜ		OLAY SAYISI
SALDIRI	KARAKOLLARA	8
	MESKENLERE	4
	KİŞİLERE	14
	TOPLULUKLARA	-
	RESMİ BİNALARA	8
	PARTİ-DERN. SEN. BİNA.	2
	ULAŞIM	RESMİ
	ARACINA	SİVİL
	ELÇİLİKLERE	-
ÇATIŞMA	GÜVENLİK GÜÇLERİ İLE	5
	GRUPLAR ARASI	2
PATL. MAD. KULLANIMI	PATLAYAN	179
	PATLAMAYAN	82
GASP-SOYGUN	BANKA	-
	DİĞER	2
ADAM KAÇIRMA		1
KANUNSUZ TOP. VE GÖS. YÜR.		167
AFİŞ-YAZI-BİLDİRİ-PANKART	ÖRGÜT TARAFINDAN	188
	ÖĞRENCİ TARAFINDAN	13
	DİĞER	56
CEZAEVLERİ	AÇLIK GREVİ	16
	FİRAR	-
	İSYAN	-
İŞGAL-BOYKOT	ÖĞRENCİ	1
	DİĞERLERİ	8
DİĞERLERİ		527
T O P L A M		1294

Kaynak: (Egm.gov.tr,2008)

Tablo 3. 2006 Yılı Türkiye Geneline Polis Sorumluluk Alanında Meydana Gelen Mali, Narkotik ve Organize Suç Olayları Dağılımı

2006 YILI TÜRKİYE GENELİNDE POLİS SORUMLULUK ALANINDA MEYDANA GELEN MALİ SUÇLARIN TÜRLERİNE GÖRE DAĞILIMI		2006 YILI TÜRKİYE GENELİNDE POLİS SORUMLULUK BÖLGESİNDE MEYDANA GELEN NARKOTİK SUÇLARININ TÜRLERİNE GÖRE DAĞILIMI		2006 YILI TÜRKİYE GENELİ POLİS SORUMLULUK BÖLGESİNDE MEYDANA GELEN ORGANİZE SUÇLARIN DAĞILIMI	
SUÇLAR	OLAY SAYISI	SUÇLAR	OLAY SAYISI	SUÇLAR	OLAY SAYISI
Kıymetli Evrak Sah.	3911	Esrar (Toz)	7635	Organize Suçlar	431
Kalpazanlık	4569	Esrar (Likit)	274	Toplu Kaçakçılık	84
Kıymetli Taş ve Maden Kaç.	52	Esrar (Plaka)	90	Münferit Kaçakçılık	1219
Kültür ve Tabiat Varlıkları Kaç.	287	Esrar (Reçine)	267	Nükleer M. Kaçakçılığı	8
Tekel Kaçakçılığı	849	Eroin	751	TOPLAM	1742
Gümrük Kaçakçılığı	2437	Bazmorfin	3		
Dolandırıcılık	1833	Afyon	47		
Karşılıksız Çek	369	Kokain	208		
İşçi Simsarlığı Organizatör Göçmen	168	Asitanhidrit	4		
Naylon Fatura	145	Sentetik Ecza	221		
Döviz Kaçakçılığı	36	Captagon	26		
Kara para Aklama	4	Extacy	890		
Diğer Suçlar	2536	Methadone	1		
TOPLAM	17196	Hint Keneviri	1310		
		Haşhaş Bitkisi	20		
		TOPLAM	11747		

Kaynak: (Egm.gov.tr,2008)

Çalışmamız yapıldığı sırada Emniyet Genel Müdürlüğünce 2007 yılına ait suç istatistikleri yayımlanmadığı için 2006 verileri yorumlanmıştır.

Tablo 4. 2006 Yılı Türkiye’de İşlenen Suçların Genel Dağılımı

2006 Yılı Türkiye’de İşlenen Suçların Genel Dağılımı		
Suçların Nevi	Sayı	%
Asayişe Müessir	785510	96, 1
Terör Suçları	1294	0, 2
Kaçakçılık Suçları	30585	3, 7
Toplam	817389	100, 0

Kaynak: (Egm.gov.tr,2008)

2006 yılında ülkemizde işlenen suç türlerinin geneline bakıldığında %96,1’nin Asayişe müessir suçlar, %3,7’sini Kaçakçılık suçları, %0,2’sini Terör suçları oluşturmaktadır. Tablo 4’den anlaşılabacağı üzere ülkemizde işlenen suçlar ağırlıklı olarak asayişe müessir suçlardır.

Ülkemizde meydana gelen asayişe müessir suçlar kendi içerisinde incelendiğinde %59,0’u mal varlığına karşı işlenen suçlar, %41,0’ı şahsa karşı işlenen suçlardan olduğu anlaşılmaktadır.

Mal varlığına karşı işlenen suçlar içerisinde, %75,9’luk oranla hırsızlık suçların malvarlığına karşı işlenen suçların çoğunluğunu oluşturmaktadır.

Hırsızlık suçları kendi içerisinde incelendiğinde, %24, 4’nü evden hırsızlık, %19,6’sını otopark hırsızlık, %15, 9’unu işyeri hırsızlıkları olayları oluşturmaktadır.

3. 1. 2. Elazığ İlinde Suç Olgusu

Ülkemizde olduğu gibi Elazığ şehrinde de suç toplumsal bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Elazığ ilinde suçların artışında göç, kentleşme, terör, işsizlik, eğitim gibi faktörlerin etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 5. 2006 – 2007 Yıllarında Elazığ İlinde Meydana Gelen Asayiş Olayları Dağılımı

Dönem	Asayiş Olayları	Faili Yakalanan	Faili Firar	Faili Meçhul	Olay Sayısı	Toplam Olay Sayısı
2006	Şahsa Karşı	2828	186	184	3198	5136
	Mala Karşı	617	91	1230	1938	
	Toplam	3445	277	1414	5136	
2007	Şahsa Karşı	3981	0	190	4171	5906
	Mala Karşı	735	0	1000	1735	
	Toplam	4716	0	1190	5906	

Kaynak: Elazığ Emniyet Müdürlüğü Suç İstatistikleri

İlimizde 2006 yılında asayişe müessir toplam 5136 suç işlenmiş, bu suçların 3198'i şahsa karşı işlenen suçlarken, 1938'i mala karşı işlenen suçlardır. 2007 yılında ise suçlarda %14, 9 artışla işlenen suç sayısı 5906'ya ulaşmıştır. 2007 yılında işlenen suçlarda 4171'i şahıslara karşı işlenmiş, 1735'i mala karşı işlenen suçlardandır.

3. 2. Ülkemiz ve Elazığ İlinde İşlenen Hırsızlık Suçlarının Dağılımı

3. 2. 1. Ülkemizde İşlenen Hırsızlık Suçları

Hırsızlık suçları ülkemizde en çok işlenen suçlardandır. Hırsızlık suçunun oluşumunu etkileyen çok farklı değişken mevcuttur. Ülkemizde her geçen gün artan hırsızlık olayları toplumda huzursuzluk medya getirmekte bunun neticesinde de hırsızlık suçu sosyal bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizde sosyolojik açıdan suçla ilgili çalışmalar yapılsa da, bir suç türü olan hırsızlık suçu, hırsızlık suçu işleyen kişilerin sosyo-ekonomik ve kültürel özellikleri ile ilgili sosyolojik çalışma yapılmamıştır. Sosyolojik açıdan hırsızlık suçunun araştırılması, hırsızlık suçu işleyenlerin profillerin ortaya konulması, bu sosyal problemin çözümünde etkili olacaktır.

Tablo 6. Türkiye’de 1991–2004 Yılları Arasında İşlenen Hırsızlık Suçlarına Ait Olay Sayı ve Artış Azalış Oranları

Yıl	Olay Sayısı	%	Yıl	Olay Sayısı	%
1991	42235	- 12. 9	1998	123391	-7. 1
1992	48708	+ 15. 3	1999	107263	- 13. 0
1993	69160	+ 41. 9	2000	99113	-7. 5
1994	75054	+ 8. 5	2001	131149	+ 32. 3
1995	89720	+ 19. 5	2002	124362	-5. 1
1996	119329	+ 33. 0	2003	144427	+ 16. 1
1997	132936	+ 11. 4	2004	156498	+ 8. 3

Kaynak: (Doğan:2004,143)

Tablodan da anlaşılacağı üzere 1991–2004 yılları arası ülke geneli polis bölgesinde hırsızlık suçlarında % 413, 6 oranında artış yaşanmıştır.

Tablo 7. 2005–2006 Yılları İşlenen Hırsızlık Suçları Dağılımı

2005–2006 Yılları İşlenen Hırsızlık Suçları					
2005			2006		
Toplam Olay Sayısı	Aydınlatılan Olay Sayısı	Aydınlatma Oranı	Toplam Olay Sayısı	Aydınlatılan Olay Sayısı	Aydınlatma Oranı
141.993	23.972	17	216.495	25.945	12

Kaynak: Asayiş Daire Başkanlığı 2006 Faaliyet Raporu

Tablo 7’de hırsızlık suçlarında ki olayların aydınlatılabilme oranları verilmiştir. Tabloda ki verilerden de anlaşılacağı üzere hırsızlık suçları olaylarının aydınlatılabilme oranları oldukça düşüktür.

Tablo 8. 2005–2006 Yılları Hırsızlık Olaylarının Suç Türlerine Göre Dağılımı

2005–2006 Yılları Hırsızlık Olaylarının Suç Türlerine Göre Dağılımı				
SUÇ TÜRÜ	2005		2006	
	Olay Sayısı	Aydınlatılma Oranı	Olay Sayısı	Aydınlatılma Oranı
Evden Hırsızlık	53.932	13	85.964	10
İşyerinden Hırsızlık	43.733	25	55.967	20
Resmi Kurumdan Hırsızlık	3.579	30	4.307	28
Bankadan Hırsızlık	158	30	202	23
Otodan Hırsızlık	39.705	11	68.855	7
Hayvan Hırsızlığı	886	29	1.200	22

Kaynak: Asayiş Daire Başkanlığı 2006 Faaliyet Raporu

Türkiye genelinde 2005–2006 yılları hırsızlık türlerine göre artma oranları; evden hırsızlık %59, işyerinden hırsızlık %28, resmi kurumdan hırsızlık %20, bankadan hırsızlık %28, otodan hırsızlık %73, hayvan hırsızlığı %35 oranında artmıştır.

Bu artış ile ilgili;

—Kollukta ki daha önceleri kullanılan, meydana gelen olaylara suç ve varide numarası verilmesi uygulamasına son verilerek, olayların suç numarası verilmek suretiyle evrakların savcılıklara gönderilmesi, ayrıca daha önce sayısal olarak emniyet kayıtlarında görünmeyen olayların kayıt altına alınmasıyla suç sayılarının artış görülmüştür.

—Ülkemizin belirtilen dönemde yaşamış olduğu ekonomik krizler bunun doğurduğu işsizlik,

—Çıkartılan aflar,

—Terör, ekonomik ve değişik sebepler büyük şehirlere kontrolsüz göçler,

—Suça karşı kişisel önlem alma konusundaki bilinçsizlik,

—Eğitim konusunda yaşanan sorunlar,

—Ahlak, moral ve kültürel değerlerde yaşanan yozlaşma,

gibi etkenleri hırsızlık suçlarında yaşanan artışa gerekçe olarak gösterebiliriz.

3. 2. 2. Elazığ İlinde Hırsızlık Olayları

Dünyada ve ülkemizde olduğu gibi şehrimizde de hırsızlık suçları sosyal bir problem karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 9. Elazığ İlinde 2004–2005–2006–2007 Yıllarında İşlenen Hırsızlık Türleri ve Sayısal Dağılımları

Suçun Nevi	2004	2005	2006	2007
Evden Hırsızlık	375	450	431	357
İş Yerinden Hrs	296	411	293	277
Resmi Kur. Hrs.	24	36	16	44
Oto Hırsızlığı	16	101	33	2
Otodan Hrs.	122	135	125	85
Hayvan Hrs.	4	1	5	34
Yan Kesicilik	63	48	68	17
Kap Kaç	18	23	13	7
Diğer	301	239	382	283
Toplam	1219	1444	1365	1106

Kaynak: Elazığ Emniyet Müdürlüğü Suç İstatistikleri

2004–2007 yılları arasında Elazığ ili Polis Bölgesinde hırsızlık suçu türlerinden en fazla ikametden hırsızlık olayının gerçekleştiği, işyerinden hırsızlık olaylarının ikametden hırsızlık olaylarından sonra ikinci sıra yer aldığı tablodan anlaşılmaktadır.

2004–2007 yılları toplam hırsızlık suçları incelendiğinde Elazığ ilinde hırsızlık suçlarının 2005–2006 yıllarında genel itibariyle artış olduğu görülmektedir. Bu artışta emniyet suç istatistiklerine yansıtılmayan suçların, istatistiklere yansıtılmasının etkili olduğu düşünülmektedir.

Hırsızlık suçları tipik bir kent suçudur. Polis sorumluluk bölgesi olan kentlerde işlenen suçların son on dört yıl içerisindeki görünümünde, %41.72 oranı ile ilk sırayı hırsızlık suçunun aldığı ortaya çıkmaktadır. Chicago Okulu kuramı kentleşmenin suç üzerindeki etkileri bakımından yeterli çevre koşullarını içermektedir. Hırsızlık suçunun işlenmesinde faili harekete geçiren saikin itici gücü, hırsızlığa konu objenin faile yakınlığı, ulaşılabilirliği ve kent ortamının bunun için yeterli koşulları içermesi suçluluğu tamamlayıcı önemli etkenlerdir (Doğan,2004:142)

2001 yılında Karakaş tarafından yapılan Elazığ Şehrinde Hırsızlık Suç Dağılışı ve Özellikleri isimli çalışmada;

2001 yılında toplam 348 hırsızlık suçu işlendiğini,

Elazığ ilinde işlenen hırsızlık suçlarının merkezi mahallelerde yoğunlaştığı,
Hırsızlık olaylarının yaz ve kış mevsimleri artış gösterdiği,
Hafta içi daha fazla hırsızlık olayı yaşandığı,
İşyeri hırsızlıklarının en çok rastlanan hırsızlık türü olduğu şeklinde verilere
ulaşılmıştır (Karakaş, 2004: 19–37).

BÖLÜM-IV

4. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

4. 1. Araştırmanın Konusu ve Amacı

“Bir Sapma ve Suç Türü Olarak Hırsızlık Olgusu Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma (Elazığ Örneği)”adını taşıyan çalışmamız, bir alan araştırmasına dayanmaktadır. Araştırmamızın konusunu adından da anlaşılacağı üzere bir sapma ve suç türü olan hırsızlık olgusu oluşturmaktadır.

Hızlı bir değişme süreci yaşayan toplumumuzda, suç probleminin bilimsel yönden incelenmesi ve suça neden olan etkenlerin belirlenmesi en azından, ilgili kurumlar tarafından gerekli önlemlerin alınmasını kolaylaştırarak suçun batı toplumlarındaki boyutlara ulaşmasını büyük ölçüde engelleyebilecektir (İçli, 1992: 1).

Suçluluğun neden bazı sosyal yapılarda diğerlerinden daha sık işlendiği, hangi sosyal, ekonomik ve kültürel şartlarda, hangi tür sosyal ilişkilerin hakim olduğu yapılarda suçluluğun arttığı yada azaldığı, kısaca sosyal yapı içinde kişileri suça iten nedenler ancak bu konuyu kapsayan detaylı bilimsel analizlerin periyodik olarak yapılması ile büyük ölçüde açığa çıkartılabilir (İçli, 1992: 2).

Toplumsal sorunlardan olan suç sosyolojik açıdan incelenmesi gerektiği gibi her suç çeşidi de kendi içerisinde sosyolojik açıdan incelenmelidir. Adam öldürme suçuna neden olan sosyolojik etkenler farklı iken hırsızlık suçu ile ilgili etkenler farklılık arz edebilir. Bundan dolayı özellik arz eden suçların ayrı ayrı sosyolojik açıdan incelenmesi bu toplumsal sorun için üretilecek çözüm önerileri için önemlidir.

Hırsızlık suçu çabuk öğrenilen bir fırsat suçudur. Bundan dolayı çocuklar tarafından sıkça işlenen, büyükler tarafından kolayca icra edilen, bir gelir elde etme yoludur. Kriminal kariyere sahip bireylere bakıldığında suç işlemeye hırsızlık suçları ile başladıkları daha sonra profesyonelleşerek daha nitelikli suçlar işledikleri görülmüştür.

Bu araştırmanın amacı, malvarlığına karşı işlenen suçlardan olan hırsızlık suçlarını işleyen bireylerin sosyo-kültürel ve ekonomik özelliklerinin anket, görüşme, gözlem metotlarını kullanarak ortaya çıkartmak, elde edilen verilerin hırsızlık suçunu işleyen bireylere etkilerini ortaya koymaktır.

2006 yılında ülkemiz genelinde toplam 785510 asayiş olayı meydana gelmiş bu suçların 351949 hırsızlık suçlarıdır. Buradan hırsızlık suçlarının genel suçların %44'ünü

oluşturduğu anlaşılmaktadır (Egm.gov.tr,2008).

2006 yılında Elazığ ili polis sorumluluk bölgesinde toplam 5136 asayişe müessir olay kayıtlara geçmiş, bu olaylardan 1518 tanesi hırsızlık suçu olarak saydığımız ikametden, evden, oto ve otodan, yankesicilik, dolandırıcılık, kapkaç, hayvan hırsızlıkları ile bu hırsızlıklara teşebbüs olaylarıdır. Oransal olarak hesaplandığında hırsızlık suçları genel suçların yaklaşık %29’nu oluşturmaktadır. 2007 yılı içerisinde ise Elazığ ili polis bölgesinde toplam 5904 olay meydana gelmiş bu olaylardan 1292 yukarıda saydığımız hırsızlık türlerindendir. Buda meydana gelen hırsızlık olaylarının %21,8’ni oluşturmaktadır (Elazığ Emniyet Müdürlüğü Suç İstatistikleri). Bu verilerden de anlaşılacağı üzere hırsızlık suçları meydana tüm suçların önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu rakamlara istatistiklere yansımayan değerleri de göz önünde bulundurmakta fayda vardır. Vatandaşlarımızın pek çoğu hırsızlık olayının mağduru olduğu halde değişik nedenlerle müracaat etmemektedir. Budan ötürü hırsızlık suçları incelenmesi gereken bir konudur.

Sosyoloji toplumsal sorunları inceleyen bir bilimdir. Günümüzün en önemli toplumsal sorunlarından biride suçtur. Suç toplumsal yapıyı bozduğu için sosyal bilimciler için araştırılması gereken bir konudur. Toplumların varlıklarını sürdürebilmeleri için içerisinde yaşayan bireylerin temel ihtiyaçları kadar güvenlik ihtiyacının da karşılanması gerekmektedir. Katillerin, tecavüzcülerin, hırsızların kol gezdiği, kontrol edilemediği, suçların sürekli artış gösterdiği bir toplum sağlıklı bir toplum değildir.

Suçun sosyolojik olarak incelenmesi;

—Toplumsal ve kültürel öğelerden hangilerinin suç fiillerini artırdığı, hangilerinin suçu önleyici nitelik taşıdığının tespiti,

—Bir ülke, şehir toplum veya bölge ile ilgili göç, kentleşme, sosyal kontrol mekanizmaları, yoksulluk, işsizlik ve aile gibi değişkenlerin suçun oluşumuna katkısının analiz edilmesi,

—Toplumsal değişim süreçlerinin ve sonuçlarının suç türlerinin artma ve azalmasına etkileri, toplumsal yapının analiz edilmesi ile suç eylemlerine etki eden toplumsal yapı unsurların belirlenmesi,

—Suçun önlenmesi ile ilgili üretilecek politikalar açısından, önem arz etmektedir(Kızmaz,2002:25).

Suçun ve araştırmamızın konusu olan hırsızlık suçlarının sosyolojik analizinin öneminden ötürü suçla ilgi sosyolojik kuramlar incelenerek, sosyolojik suç

kuramlarında belirtilen suç ve suçluluğu meydana getiren faktörler ile saha araştırmasında elde edilen veriler arasındaki uyumluluk araştırılmıştır. Ayrıca hırsızlık suçunu işleyenlere anket formunda sorulan değişkenlerin bu suçun işlemedeki oransal etkileri ortaya konmaya çalışılmıştır.

Bu araştırmanın özellikle üzerinde duracağı konu, bir sapma ve suç türü olan hırsızlık suçu kapsamına giren olayların şüphelilerinin sosyo-kültürel ve ekonomik özellikleri, anket tekniği, gözlem ve görüşme tekniği ile belirlenmeye çalışılarak bu etmenlerin hırsızlık suçunu işlenmesine olumlu yada olumsuz etkileri araştırılacaktır.

Saha araştırmasının önemi, tanınmış antropolog Branislaw Malinowski tarafından 1926'larda vurgulanmıştır. Malinowski, Antropologlara sandalyelerinden kalkıp sahaya gitmeleri ve insanların yaşadıkları yerlerden bilgi elde etmeleri için çağrıda bulunmuştur. Özellikle suçlu davranışın incelenmesinde, saha araştırmasının gerekliliği bir çok kriminolog tarafından vurgulanmış ve metot yaygın bir şekilde kullanılmıştır (İçli, 1998: 24).

4. 2. Araştırmanın Evreni

Bu araştırmanın evrenini Elazığ ili polis sorumluluk bölgesinde Elazığ Emniyet Müdürlüğü görevlilerince hırsızlık suçu kapsamına giren bir suçtan ötürü yakalanıp hakkında adli işlem yapılan şüphelilerden oluşmaktadır.

Yapılan çalışmada anketin uygulanması ile ilgili gerekli izin alınmıştır. Anket formunun uygulanabilmesi için Elazığ Emniyet Müdürlüğü bünyesinde bulunan adli işlem yapan birimlere yapılacak çalışma ile ilgili bilgi verilmiş, hırsızlık suçları ile ilgili yakalanmış şahıs olması durumunda, bu birimlerden haber alınması suretiyle 01.09.2007–01.03.2008 tarihleri arasından hırsızlık suçundan işlem yapılan 72 deneğe anket tekniği uygulanmıştır.

4. 3. Bilgi Toplama Araçları

Bu çalışmada bilgi toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Bunun yanı sıra örneklem grubumuzu oluşturan hırsızlık olayı şüphelileriyle anket formunu uygulamadan önce, uygulama sırasında ve de sonrasında görüşme yapılmıştır.

Uygulanan anket formu açık ve kapalı uçlu toplam 66 soru oluşmuştur. Anket formunu dolduracaklarda sağlıklı yanıtların alınabilmesi için soru sayısı az tutulmaya çalışılmıştır. Anketin doldurulması ortalama 20 dakika sürmüştür.

Anket formunda kullanılan sorularla, hırsızlık suçu şüphelilerinin sosyo-kültürel ve ekonomik özelliklerini ortaya çıkartarak, bu özelliklerin hırsızlık suçunu işlemelerine etkileri ortaya konmaya çalışılmıştır.

4. 4. Uygulama

Anket formuyla deneklerin detaylı bilgilerine ulaşılmaya çalışılmıştır. Bundan ötürü istenilen bulguların elde etmek için çok yönlü düşünülmüştür. Anket formunun hazırlanmasını müteakip 5 hırsızlık şüphelisine pilot uygulama yapılmış, karşılaşılan hatalar düzeltilmiştir. Pilot anketlerin uygulandığı deneklere anket formunun son hali uygulanmamıştır.

Anket formların uygulanmasına Emniyet Genel Müdürlüğünden gerekli izin alındıktan sonra 01.09.2007–01.03.2008 tarihleri arası 6 ay boyunca devam edilmiştir. Toplam 95 adet anket formu basılmış, hırsızlık olayı ile ilgili yakalanan şahıslarla bulundukları birimlere gidilmek suretiyle yapılacak çalışma ile ilgi olarak ön görüşme yapılmış, çalışmamıza gönüllü olarak katılmak isteyenlere anket formu ve kalem verilerek, anket formlarını objektif doldurabilmeleri için gerekli ortam hazırlamıştır.

Anket formunu doldurmayı kabul eden ancak okuma yazması olmayan deneklere sorular ve cevap şıkları okunmak suretiyle, yanıtları tespit edilmek suretiyle anket formu tanzim edilmiştir.

4. 5. Tasnif ve Analiz Teknikleri

Araştırmada kullanılan anket formu hazırlanma aşamasında bilgisayar ortamında değerlendirilebilecek şekilde sorular ve cevap şıkları numaralandırılmıştır. Anket formu gerekli izin belgesi alındıktan sonra 01.09.2007–01.03.2008 tarihleri arası 6 ay boyunca uygulanmasına devam edilmiş, sürenin dolmasından müteakip doldurulan anket formları kontrol edilmiş, geçersiz sayılan anket formları dışında toplam 72 adet formu değerlendirilmeye tabi tutulmuştur.

Verilerin analizi öncelikle örneklem grubundaki deneklerden elde edilen verilerin SPSS for Windows 15.0 paket programına kaydedilmiştir. Öncelikle basit dağılım tabloları ile birbirleri ile ilişkili olabilecek bağımsız değişkenler bulunmaya çalışılmıştır. Hırsızlık olayı şüphelilerinin bu suçu işlemelerinde etkili olan bağımsız değişkenlerden anlamlı ilişkinin var olup olmadığının tespiti amacı ile X^2 testi uygulanmıştır. Elde edilen tablolar yorumlanırken bağımsız değişkenlerin yüzdeleri esas alınmış bu sayede bağımsız değişkenin oransal açıdan azalma ya da artışın olup

olmadığı öğrenilmeye çalışılmıştır. Açık uçlu sorulara verilen cevaplar, ortak özelliklerine göre kategorileştirilerek tablo haline getirilmişlerdir.

BÖLÜM-V

5. BULGULAR VE YORUMLAR

5. 1. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Genel Demografik Özellikleri

Bu kısımda hırsızlık suçu şüphelisi olarak Elazığ Emniyet Müdürlüğü şehir merkezi polis sorumluluk bölgesinde 01.09.2007–01.03.2008 tarihleri arasında işlem gören kişilerin genel bazı sosyo-kültürel ve ekonomik özellikleri sunulmaktadır. Yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve medeni hal gibi sosyo-demografik faktörlerin suç değişkeni ile ilişkili olduğu bilinmektedir. Araştırmaya konu hırsızlık suçunu işleyen kişilerin bu tür genel özelliklerinin bilinmesi, onlar hakkında işledikleri hırsızlık suçu ile ilgili sağlıklı yorumlar yapabilmemiz sağlayacaktır. Bundan dolayı örneklem grubunu oluşturan deneklerin; yaşları, cinsiyetleri, medeni halleri, memleketleri, göç etme durumları, ikamet ettikleri yerler vb sosyo-demografik özelliklerinin bilinmesi açısından önem arz etmektedir.

5. 1. 1. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Yaş Gruplarına Dağılımı

Suç olgusu araştırılmasında, önemli değişkenlerden biri yaştır. Suç türleri, suç oranları ile yaş değişkeni arasında ilişki olduğu genel kabul gören bir yaklaşımdır. Örneğin Hirschi ve Gottfredson , tüm suçların önemli bir oranının genç insanlar tarafından işlendiğini dile getirmektedirler (Akt. Kızmaz, 2002:123).

Tablo 10. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Yaşlarına Göre Dağılımı

Yaş Dağılımı	Sayı	%
12–15 yaş	4	5, 6
16–19 yaş	18	25, 0
20–23 yaş	25	34, 7
24–27	9	12, 5
28 yaş ve üzeri	16	22, 2
Toplam	72	100

Örneklem grubumuzun içindeki kişilerin içinde bulundukları yaş grupları; %34, 7'si 20–23 yaş, %25'si 16–19 yaş, %22, 2'si 28 yaş ve üzeri yaş, %12, 5'i 24–27 yaş, %5, 6'sı 12–15 yaş aralığında bulunmaktadır.

2002 yılında Emniyet Genel Müdürlüğünce hırsızlık suçu şüphelileri ile ilgili yapılan çalışmada, hırsızlık suçlarından gözaltına alınanların yaş dağılımına bakıldığında, %29, 4'lük oranla ilk sırayı 18–25 yaş grubundakiler oluşturmakta, %27, 5'nin 15–18 yaş grubunda, %19, 4'ünün 25–35 yaş grubunda, %11, 5'i 15 ten küçükleri, %8, 6'si 35–45 yaş grubunu, %3,2'sini 45–60 yaş grubundakiler oluşturmaktadır (E. G. M, 2002: 97).

2002 yılında Kızmaz tarafından gerçekleştirilen çalışmada, Doğu Anadolu Bölgesindeki suç işleyenlerin en çok yoğunlaştığı yaş kategorisi, 22–29 yaş grubudur (Kızmaz,2002:124).

Yapılan araştırmalar genç suçluluğunun giderek artış gösterdiğini, ülkelerden ülkelere farklılık gösterse de hırsızlık, adam öldürme, yaralama, saldırganlık gibi suç türleri gençler tarafından işlenen suçların başında gelmektedir (Yörükoğlu, 2002:399).

Araştırmamızda elde edilen bulgular ile sonuçları örnek olarak verilen çalışmalar arasında uyumluluk vardır. İnsanlarda suç işleme olasılığı genç yaşlarda daha yüksek iken yaş durumları ilerledikçe suç işleme ihtimalleri azalmaktadır.

Yaş ve suç ilişkisi ile ilgili yapılan çalışmalarda, suçun genç yaşlarda daha fazla işlendiği yaşı ilerlemesiyle suç işleme oranının azaldığı görüşünün, araştırmamızın da konusu olan hırsızlık suçları içinde geçerli olduğu araştırmamızın verileri ile doğrulanmıştır.

5. 1. 2. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Cinsiyet Karakteristiği

Suç incelemelerinde cinsiyet değişkeni önemlilik arz etmektedir. Erkeklerin kadınlara göre daha fazla suç işlediği tezi genel kabul gören bir görüştür.

Tablo 11. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyeti	Sayı	%
Erkek	67	93, 1
Kadın	5	6, 9
Toplam	72	100

Örneklem grubumuzun içindeki deneklerin cinsiyet dağılımları; %93, 1'i erkek, %6, 9'u kadın şeklinde olmuştur.

İçli tarafından yapılan çalışmada, tüm suç türlerinde erkek suç oranları kadın suç oranlarından belirgin şekilde yüksektir (İçli, 1992:146).

2002 yılında Kızmaz tarafından gerçekleştirilen çalışmada 933 hükümlü deneğin %98, 2'sini erkek, %1, 2'sini kadınlar oluşturmaktadır (Kızmaz, 2002:110).

Dönmezer ülkemizde ki kadın suçluluğunda ki son yıllardaki artışı eğitim imkânlarından yararlanma sonucu toplumsal hayattaki yerinin değişmeye başlaması ile kadınla ilgili geleneksel düşünce yapısının da değişmesine alakalı olabileceğini belirtmiştir (Dönmezer, 1994:128).

Sosyolojik olarak kadın ve erkek hırsızlık şüphelileri arasındaki oransal farklılığı, kadın ve erkek sosyalleşme şekli, gelenekler ve kültürel yapı, kadına toplumun bakış açısı gibi faktörlerde aranabilir. Araştırmada görüldüğü gibi ilimizde hırsızlık suçu ile ilgili işlem gören kadın sayısı erkelere oranla oldukça düşüktür. Bu diğer suç türlerinde de benzerlik göstermektedir.

Ayrıca araştırmaya katılan deneklerden sadece 5 tanesi kadındır. Bu deneklerinde üçünün göçer tabir edilen kişilerden oldukları, ilimizde meydana gelen kadınların gerçekleştirdiği hırsızlık olaylarını genellikle göçer tabir edilen kadınların gerçekleştirdiği görülmüştür.

5. 1. 3. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Medeni Durumları

Suçla ilişkisi incelenen değişkenlerden biride kişilerin medeni durumlarıdır. Medeni durum değişkenin suç türlerine ve cinsiyete göre değişkenlik arz ettiği yapılan çalışmalardan anlaşılmaktadır.

Tablo 12. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Medeni Durumlarına Göre Dağılımı

Medeni Durumları	Sayı	%
Evli	12	16, 7
Bekâr	57	79, 2
Dul	3	4, 2
Toplam	72	100

Örneklem grubumuzu %79, 2'si bekâr, %16, 7'si evli, %4, 2'si ise dul bireylerden oluşmaktadır.

İçli tarafından yapılan çalışmada, araştırmaya katılan 4000 hükümlünün %55'i suç işledikleri zaman evli, %39'u bekar olduğunu tespit edilmiştir (İçli, 1992:52).

Öğün tarafından adam öldürme suçu failleri ile ilgili çalışmada, adam öldürme olaylarının faillerinin %52'si evli, %36,9'u bekar, %3,2'sinin dul olduğu, kadınlardan

cinayet suçunu işlediğinde evli olanların oranı %70,4 iken erkeklerin oranı %50,1'dir (Öğün,1996:125).

Araştırmamızda bekâr oranının yüksek olması hırsızlık suçunun genç suçu niteliği taşımasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca suç türlerinde evlilik oranını yüksek olması, hırsızlık suçlarını işleyenleri bu tür suçlulardan ayıran bir özelliktir.

5. 1. 4. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Doğum Yerleri

Suç doğum yeri ilişkisinin incelenmesinde amaç araştırmamıza konu suçu işleyen bireylerin ilimizin yerlilerini yoksa başka şehirde doğup şehrimizde yaşıyorlar mı yoksa başka bir ilde yaşayıp ilimize hırsızlık suçunu işlemeye gelen bireyler mi olduğunu ortaya çıkarmaktır.

Tablo 13. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Doğum Yerlerine Göre Dağılımı

Şüphelilerin Doğum Yerleri	Sayı	%
Elazığ	48	66, 7
Diyarbakır	8	11, 1
Bingöl	5	6, 9
Tunceli	3	4, 2
Malatya	4	5, 6
Diğer	4	5, 6
Toplam	72	100

Tablo-13'e bakıldığında örneklem grubumuzun oluşturan deneklerin doğum yeri dağılımları; %66,7'si Elazığ, %11,1'i Diyarbakır, %6,9'u Bingöl, %4,2'si Tunceli, %5,6'sı Malatya ve %5,6'sı diğer iller şeklinde olmuştur.

Hırsızlık suçu ile ilgili işlem görenlerin çoğunluğunu doğum yerinin Elazığ ili olduğu, kalanların ise tablomuzdan anlaşılacağı üzere Elazığ iline komşu iller olduğu görülmektedir. Doğum yeri Elazığ olmayan deneklerin ilimize göç edenler ile ilimize yakın olansından dolayı hırsızlık yapmak için gelip yakalananları oluşturmaktadır.

İçli tarafından yapılan çalışmada, araştırmaya katılan 2934 hükümlünün %72, 1'i yaşadıkları yerin yerlisi olduğunu ifade etmiştir. Bu sonuçta, araştırmamıza uygunluk göstermektedir (İçli, 1992: 52).

Suç ve mekân ilişkisini sosyolojik olarak inceleyen kuramlardan Chicago Okulu araştırmaları, suçun meydana gelişini çevre faktörleri ile açıklamaya çalışmışlardır. Chicago Okulu kuramcılarında Shaw ve McKay düşük gelir düzeyi, etnik farklılıklar,

göç gibi faktörlerin toplumun sosyal organizasyonunu yıktığını, bunda suç neden olduğunu ileri sürmüşlerdir (Kızmaz, 2002:132).

Araştırma bölgemizi oluşturan Elazığ ili ekonomik, terör, baraj yapımından ve diğer nedenlerden ötürü göçe maruz kalan bir il olmasından dolayı sosyal hareketlilik artmış, ilin nüfus yapısı heterojen bir hal almıştır. Bu ötürü Elazığ ili Chicago Okulu kuramlarında belirtilen görüşlere uyumluluk göstermektedir.

5. 1. 5. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Meslekleri

Bu soruyla hırsızlık suçu şüphelilerinin herhangi bir mesleğe sahip olup olmadıkları ile sahip olunan meslek ortaya konmaya çalışılacaktır.

Tablo 14. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Mesleklerine Göre Dağılımı

Şüphelilerin Meslekleri	Sayı	%
Mesleği Yok	37	51, 4
İşçi	26	36, 1
Serbest Meslek	7	9, 7
Esnaf	2	2, 8
Toplam	72	100

Tablo-14'e bakıldığında örneklem grubumuzun oluşturanların; %51,4'nün mesleğinin olmadığı ve çalışmadığı, %36,1'nin işçi olarak değişik iş kollarında çalıştığı, %9,7'sinin serbest meslek sahibi olduğu, %2,8'nin esnaf olduğu, örneklem grubunun vermiş olduğu cevaplardan anlaşılmıştır. Örneklem grubunda kendini işçi tanımlayanların değişik iş kollarında gündelik yevmiyeci ve vasıfsız işçi olarak çalıştıkları belirlenmiştir.

Herhangi bir mesleğe sahip olmamak, sahip olunan işin niteliksiz ve az gelir getiren bir iş olması kişi ekonomik ve sosyal sorunlara iteceğinden kişiye suç işlemesine neden olabilecektir.

Meslekler ile suç arasındaki ilişki özellikle çocuk suçluğu konusunda belirli uzmanlığı gerektirmeyen mesleklerin, işsiz kalmak kadar suça yöneltici etkiler yaptığı yönünde bulgulara rastlanmıştır (Dönmezer,1994:298).

İçli tarafından yapılan çalışmada ise suç türü ile meslekler arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Bütün suç türlerinde en çok serbest meslek ve tarım ile ilgili meslek sahiplerinin suç işlediği, serbest meslek sahiplerinin en çok adam öldürme ve hırsızlık suçları işledikleri belirlenmiştir (İçli,1992:68).

İş imkânına sahip olan bireylerin;

—İşleri ile meşgul olduklarından suç işlemeye fırsat bulamayacaklarından,

—Bir iş de çalıştıklarından para kazanacaklarından, ihtiyacı olan gereksinimlerini karşılayabileceğinden,

—Suç işlemesi durumunda işini kaybetme riskinden dolayı,

hırsızlık suçunun işleme olasılıklarının azalacağı düşünülebilir.

Aynı şekilde örneklem grubumuzda ki mesleği olmayan ve bir işte çalışmayan bireylerin gelirleri olmadığı için ihtiyaçlarını karşılamak için hırsızlık suçunu işleme olasılığı artmaktadır. Toplum tarafından damgalanan suç işleyen bireylere iş verilmemekte bunun neticesinde de suçlu bireylerin meslek edinmeleri daha da zorlanmaktadır. Özellikle hırsızlık türü suç işleyen bireylerin iş bulup meslek edinmeleri daha da zordur.

5. 1. 6. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Öğrenimlerine İlişkin Bulgular

Bireylerin sosyalleşmesinde etkili olan kurumlarda biride okuldur. Aileden kaynaklanan sosyalleşme problemlerinin çözümü için okul önem arz etmektedir.

Öğrenim ile suçluluk arasında ilişki olduğu görüşü uzun zamandır ileri sürülmektedir. Yaşı küçük suçluların okulda başarısız, okuldan kaçanlardan olması bu görüşü doğrular niteliktedir (Dönmezer, 1994:225).

Kriminolojinin kurucularından Garofalo “Açılan her okulun bir hapishane kapatacağını” söylemektedir.

Sosyal Kontrol kuramcılardan Hirschi suçun bireyin geleneksel kurumlardan olan okul, aile, din gibi kurumlara olan bağının zayıflamasıyla oluştuğunu savunmuştur. Geleneksel kurumlardan okul ile bireyinin bağının zayıflaması, okuldan kaçma, okulu terk, okul devamsızlığı, okul başarısızlığı, disiplin sorunları vb. şekilde ortaya çıkmaktadır.

Tablo 15. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı

Öğrenim Durumları	Sayı	%
Okur Yazar Olmayan	9	12, 5
İlköğretim Terk	20	27, 8
İlköğretim Mezunu	18	25, 0
Lise	6	8, 3
Lise Terk	8	11, 1
Öğrenimine Devam Eden	11	15, 3
Toplam	72	100

Örneklem grubumuzun öğrenim durumları incelendiğinde; %27,8'i ilköğretim sırasında öğrenimlerini terk, %25'i ilköğretim mezunu, %12,5'i okuryazar olmayanlar, %11,1'i Lise öğrenimini terk, %8,3'ü ise Lise mezunu, %15,3'ü ise hala eğitime devam edenler şeklinde olduğu görülmektedir.

İçli tarafından yapılan çalışmada, araştırmaya katılan 2934 hükümlünün %58'i İlkokul mezunu, %14'ü ortaokul, yüksek okul ve üniversite mezunlarının oranının oldukça düşük olduğunu ayrıca bu örnekleme katılanların ebeveynlerin öğrenim düzeyinin daha da düşük olduğunu tespit etmiştir (İçli, 1992: 52).

2002 yılında Emniyet Genel Müdürlüğüne yapılan çalışmada, hırsızlık suçlarından gözaltına alınanların öğrenim durumları incelendiğinde %52,7'si ilkokul, %14,1'i ortaokul, %13,1'nin okuma yazmasının olmadığı, %8,0 Lise, %1,0 Yüksek Okul şeklinde dağılım göstermektedir(E.G.M, 2002: 96).

Örneklem grubumuzun öğrenim durumları ile yukarıda verilerini verdiğimiz araştırma verileri paralellik göstermekte yani hırsızlık suçunu işleyenlerin öğrenim durumlarının düşük seviyede olduğu, anne ve babalarının eğitim seviyelerinin de benzer düzeyde olduğu araştırmamızda elde ettiğimiz verilerden anlaşılmaktadır.

Tablo 16. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Devam Ettikleri Eğitim Kurumların Dağılımı

Devam Ettiği Eğitim Kurumu	Sayı	%
Devam Etmiyor	61	84, 7
İlköğretim	7	9, 7
Lise	3	4, 2
Üniversite	1	1, 4
Toplam	72	100

Tablo-16’da örneklem grubumuzdan hırsızlık suçlarından gözaltına alınanlardan eğitimine devam edenlerin oranı genel toplamın %15, 3 oluşmaktadır.

Bu veriler çocuğun eğitime devam etmesinin tek başına suçu önleyeceği anlamına gelmediğidir. Ancak çocuğun eğitime devam etmesinin, kendisini kötü çevreden koruması, toplumsal değer, norm ve kuralları öğrenerek kendisini disipline etmesi açısından önemi büyüktür.

Tablo 17. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Okul Başarı Durumlarının Dağılımı

Başarı Durumları	Sayı	%
Orta	30	47, 6
İyi	21	33, 3
Başarısız	8	12, 7
Pekiyi	4	6, 3
Toplam	63	100

Tablo-17’de örneklem grubumuza da ki bireylerin okul başarı durumları gösterilmiştir.

Buna göre araştırmaya katılanların %47, 6’sı Orta, %33, 3 İyi, %12, 7 Başarısız, %6, 3 Pekiyi olarak okulda ki başarı durumlarını belirtmişlerdir.

Yavuzer tarafından Elazığ, İzmir, Ankara Çocuk İslahevlerinde 214 suçlu çocuk üzerinde yapılan araştırmada, mala karşı suç işleyen deneklerde okul başarısızlığı, sınıfta kalma durumlarının daha fazla rastlanılmıştır (Yavuzer,1996:165).

Örneklem grubumuzda ki denekler her ne kadar en fazla okul başarı durumlarını Orta şeklinde belirtseler de başarısızlıklarını gizledikleri değerlendirilmektedir. Çünkü deneklerin Lise ve daha üst seviyede ki eğitim kurumlarını devam etmedikleri görülmektedir. Ayrıca örneklem grubunda ki dokuz denek hiç okula gitmediği için değerlendirilmeye alınamamıştır.

Tablo 18. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Okul Terk Nedenlerinin Dağılımı

Okul Terk Nedenleri	Sayı	%
Tutuklandığı için	4	14, 3
Başarısızlık	3	10, 7
Devamsızlık	7	25, 0
Disiplinsizlik	1	3, 6
Ekonomik	8	28, 6
Başka	5	17, 9
Toplam	28	100

Örneklem grubuna katılan deneklerin anketimize verdiği cevaplardan 28 tanesinin okulunu terk ederek bıraktıkları anlaşılmıştır. Bu deneklere okul terk nedenleri sorulduğunda %28,6'sı ekonomik nedenlerle, %25'i devamsızlık nedeniyle, %14,3'ü tutuklandığı için, %10,7'si başarısızlık nedeniyle, %3,6'sı disiplinsizlik nedeniyle, başka seçeneğini işaretleyen %17,9'luk denek grubunu ise evlendiği için, kendi isteğiyle, kötü arkadaş çevresi nedeniyle okulu terk ettikleri cevabını vermişlerdir.

Örneklem grubumuzdaki deneklerde ilköğretimde ve lise öğrenimi terk edenler genelin %38,9'unu oluşturmaktadır. Bu oldukça büyük bir orandır. Birey okulu terk edilmesi ile sosyalleşmesinde önemli rol oynayan okuldan uzaklaşmış olunacaktır.

Tablo 19. Hırsızlık Şüphelilerinden Okul Terk Edenlere Aile Tepkisi Türü Dağılımı

Okul Terk Edenlere Ailesinin Tepkisi	Sayı	%
Devam için ısrar etmişler	17	62, 0
Tepki vermediler	7	24, 0
Olumlu karşılanmış	4	14, 0
Toplam	28	100

Örneklem grubumuzdaki deneklerden eğitim gördüğü sırada eğitimini terk edenlerin ailelerinin tepkilerine bakıldığında, %62'sinin devam etmesi için ısrar ettiği, %24'ünün tepki vermediği, %14'ünün olumlu karşıladığı anlaşılmaktadır.

Bu tablodan ailelerin büyük bölümünün eğitimin öneminin farkında olarak çocuklarının eğitimine devam etmeleri için ısrar ettiklerini görmekteyiz. Fakat çocukları tarafından dinlenilmedikleri anlaşılmaktadır.

Tablo 20. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Aldıkları Disiplin Cezaları Dağılımı

Aldıkları Disiplin Cezaları	Sayı	%
Almamış	60	70, 8
Kavga	10	13, 8
Hırsızlık	1	1, 3
Öğretmenle ilişkileri yüzünden	1	1, 3
Toplam	72	100

Örneklem grubuna dâhil olan deneklerin %70,8'i disiplin cezası almadığını belirtmiştir. Disiplin cezasını aldığını belirten denekler örneklem grubunun %29,2'ni oluşturmakta ve %13,8 ile en çok kavga nedeniyle disiplin cezası alınmıştır.

Özkan tarafından 1995 yılında Ailenin Bazı Özelliklerinin Çocuğun Suça Yönelmesinde Etkisi isimli çalışmasında deneklerin %41'i okulda almıştır. Disiplin cezası alanların %23'ü kavga çıkarma, %15'i okuldan kaçma nedeniyle disiplin cezası aldığı tespit edilmiştir (Özkan, 1995: 30).

Elde edilen %29,2'lik disiplin cezası alma oranı, dikkate alınması gereken bir orandır. Bundan dolayı okulda alınan disiplin cezaları, bireyin eğitime devam ederken veya gelecekte suç işleyebileceğinin göstergesi olabilir.

Tablo 21. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Okula Devamsızlık Dağılımları

Okul Devamsızlık Sıklığı	Sayı	%
Çok Sık	34	54, 0
Nadiren	15	23, 8
Yapmamış	14	22, 2
Toplam	63	100

Tablo-21'de örneklem grubumuzun okula devamsızlık değerleri incelendiğinde deneklerin; %54'ü çok sık, %23,8'i nadiren, %22, 2'si ise devamsızlık yapmadığı şeklinde olmuştur. Okula hiç gitmemiş 9 denek hesaplamalara katılmamıştır.

Okula devamsızlık yapan, kaçan bireyin okul ile olan bağları zayıflayacağından okulun birey üzerindeki sosyalleşme ve disipline etme özelliklerin zayıflayacaktır.

Öğrenimine düzenli olarak devam etmek çocuğun kötü çevreyle ilişkisini kesilecektir. Suçlu çocuklar genellikle okula devamsızlık yaparak kaçanların arasından çıkmaktadır (Dönmezer, 1994:225).

Araştırmamızda göstermektedir ki, örneklem grubumuzu oluşturan hırsızlık şüphelisi bireylerin öğrenim hayatlarını, çok sık devamsızlık yapmak suretiyle sağlıklı olarak sürdürememişlerdir.

Tablo 22. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Okula Devamsızlık Yaptıklarındaki Faaliyet Dağılımları

Devamsızlıklarında Yaptıkları	Sayı	%
Gezer	24	49, 0
İnternet cafe, oyun salonuna gider	20	40, 8
Başka	5	10, 2
Toplam	49	100

Tablo-22’de örneklem grubundaki deneklerden okula devamsızlık yapanlarının, okula gitmediklerinde yaptıkları gösterilmektedir. Deneklerin %49’u okula devamsızlık yaptıklarında arkadaşları ile gezdiğini, %40, 8’i internet cafe, oyun salonlarına gittiğini, %5’i başka cevabı vermiştir. Başka cevabını verenlerin ağırlıklı olarak devamsızlık yaptıklarında bir işte çalıştıkları cevabını verdikleri görülmüştür.

Örneklem grubumuzdaki deneklerin yarısına yakın kısmı tarafından anketimize gezdikleri cevabını vermişlerdir. Gezme cevabından, deneklerimizin arkadaşları ile birlikte, sohbet ortamında, daha çok ikamet ettikleri mahalle çevresinde yaptıkları faaliyet olarak görebiliriz. Ancak birlikte hareket ettikleri arkadaş çevresinin suç işlemeyi meslek haline getiren kişilerden olması durumunda, gezme faaliyeti suçu öğrenme ve taklit etmeye dönüşebilir.

Günümüzde çığ gibi sayıları artan internet cafe ve oyun salonları gençliğinin en çok rağbet ettiği ortamlardır. Ancak bu tür yerlerin kontrolsüzlüğünden dolayı gelenler için tehlikeli olduğu bilinen gerçektir. Buralarda oynan oyunlar, ziyaret edilen siteler, görüşülen arkadaşlar buralara gelen bireyleri olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Tablo 23. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Okul Devamsızlıklarını Aile Takibi Dağılımı

Ailenin Devamsızlıkları Takibi	Sayı	%
Sıklıkla	13	20, 6
Ara Sıra	5	7, 9
Hiç	45	71, 4
Toplam	63	100

Okulda verilen eğitim ve öğretimin çocukların sosyalleşmesinde ve disipline edilmelerinde ki önemi açıktır. Çocukların eğitimlerine düzenli olarak devam etmelerinin takibi bu yönden önemlidir. Okula devamsızlığı alışkanlık haline getiren öğrencilerin okulla olan bağları zayıflayacak hatta kopabilecektir. Okul devamsızlıklarının ve okul durumunun takibi ailelerinin çocuklarıyla ilgi düzeninde bir göstergesidir.

Tablo-23’de Okula devamsızlık yapan örneklem grubumuzda ki deneklerin, devamsızlıklarını ailelerinin takip dağılımını gösterilmektedir. Buna göre deneklerin ailelerinin %71, 4’ü Hiç, %20, 6’sı Sıklıkla, %7, 9’u Ara sıra velisi oldukları çocukların devamsızlıklarını takip etmektedir.

Bu verilerde bize örneklem grubumuzda ki deneklerin ailelerinin çocuklarının okul devamsızlıkları takip düzeyi oldukça düşüktür. Ailesi tarafında okul devamsızlık sıklıkları takip edilip çok sık devamsızlık yapan deneklere zamanında müdahale edilmesi durumunda okul ile bağlarının zayıflaması önüne geçme imkanı olacaktır.

Tablo 24. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Okul Başarı Durumlarını Ailesinin Takibi Dağılımı

Ailenin Okul Durumu Takibi	Sayı	%
Hiç	38	60,3
Sıklıkla	13	20,6
Çok Nadir	7	11,1
Ara Sıra	5	7,9
Toplam	63	100

Tablo-24’de örneklem grubumuzdaki deneklerin ailelerinin çocuklarının okulda ki başarı durumlarını takiplerine bakıldığında ; %60,3’ü hiç, %20,6’sı sıklıkla, %11,1’i çok nadir, %7,9’u ara sıra çocuklarının okul başarı durumunu takip etmişlerdir.

Tablomuzla ailelerin çocuklarının okul başarıları ile ilgili ilgi düzeyi ortaya çıkarılamaya çalışılmıştır. Örneklem grubundaki deneklerden %60,3'ü ailesinin okul durumunu hiç takip etmediği cevabını vermiştir. Bu bize hırsızlık suçlusu bireylerin ailelerinin, çocuklarının okul başarısına yönelik kaygıları oldukça düşük görülmüştür.

Tablo 25. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Eğitim Görürken Çalışmasının Olumsuz Etki Türlerinin Dağılımı

Çalışma Etkileri	Sayı	%
Kötü Arkadaşlarla Tanışmış	6	28, 6
Meslek Edinmiş	6	28, 6
Suç İşlemesine neden olmuş	4	19, 0
Ekonomik Özgürlüğünü Kazanmış	3	14, 3
Sokaklara Alışmış	2	9, 5
Toplam	21	100

Örneklem grubumuzu oluşturan deneklerden 21 tanesi eğitim görürken bir işte çalışmıştır. Kendilerine çalışmanın etkileri sorulduğunda; %28, 6'sı kötü arkadaşlarla tanıştığını, %28, 6'sı meslek edindiğini, %19'u suç işlemesine neden olduğunu, 14, 3'ü ekonomik özgürlüğünü kazandığını, %9, 5'i sokaklara alıştığını belirtmiştir.

Eğitim görürken çalışma suç ilişkisini, eğitim gören çocuğun öğrenim faaliyetleri sürdüğü bir sırada ailesi ve kendisince para kazanma, meslek öğrenme gibi değişik amaçlarla her türlü tehlikelere açık olan sokaklara telsim edilmesi gibi düşünebiliriz.

Tablo 26. Öğrenim Durumu ve Daha Önce Gözaltına Alınılan Suç İlişkisi

Öğrenim Düzeyi		Daha Önce Gözaltına Alınılan Suç					Toplam
		Gözaltına Alınmamış	Cinayet	Hırsızlık	Uyuşturucu Suçları	Diğer	
Okuryazar Olmayan	Sayı %	2 2,8%	0 ,0%	6 8,3%	1 1,4%	0 ,0%	9 12,5%
Okuryazar ama İlköğretim Mezunu Değil	Sayı %	0 ,0%	1 1,4%	19 26,4%	0 ,0%	0 ,0%	20 27,8%
İlköğretim Mezunu	Sayı %	1 1,4%	0 ,0%	12 16,7%	1 1,4%	4 5,6%	18 25,0%
Lise	Sayı %	3 4,2%	0 ,0%	3 4,2%	0 ,0%	0 ,0%	6 8,3%
Lise Terk	Sayı %	1 1,4%	0 ,0%	5 6,9%	2 2,8%	0 ,0%	8 11,1%
Öğrenimine Devam eden	Sayı %	5 6,9%	0 ,0%	6 8,3%	0 ,0%	0 ,0%	11 15,3%
Toplam	Sayı %	12 16,7%	1 1,4%	51 70,8%	4 5,6%	4 5,6%	72 100%

$$X^2= 39,560 \quad Sd= 20 \quad P<0.05 \quad \text{Anlamlılık} = 0.006$$

Tablomuzla deneklerimizin öğrenim durumları ile daha önce gözaltına alındıkları suçlar arasındaki ilişki ortaya konmaya çalışılmıştır.

Örneklem grubunu hırsızlık suçunu işleyenler oluşturmaktadır. Bunların daha önce gözaltına alındıkları suçlarda %70,8 ile hırsızlık suçları birinci sırada gelmektedir. Bunların öğrenim seviyelerine bakıldığında ise %26,4'ünün okur-yazar ama ilköğretim mezunu olmayanlar, %16,7'sinin ilköğretim mezunu, %8,3'ünün okur-yazar olmadığı, %8,3'ünün öğrenimine ilköğretim ve lisede devam ettiği, %6,3'ünün lise terk, %4,2'si lise mezunu olduğu anlaşılmaktadır. Elde edilen verilerden hırsızlık suçu işleyen bireylerin öğrenim durumlarının düşük olduğudur.

5. 2. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Ailelerine Ait Bulgular

Suç ile ilgili yapılan çalışmalarda aile faktörünün incelenmesi göz ardı edilmeyecek kadar önemlidir. Ailenin çocuğun sosyalleşmesinde ki rolü, neslin devamı ve diğer fonksiyonlarından dolayı toplumun temel birimidir.

Suç aile ilişkisine gelince, ailede bulunan bireyler de suç işleyenlerin bulunması, ailede ki çocuk sayısı, ebeveynlerin eğitim durumları, ailenin parçalanması, aile içi şiddet, ilgi ve sevgi yetersizliği gibi özelliklerden ötürü incelenmesi gereken önemli bir faktördür.

Sutherland - Cressy, eserlerinde suçlu çocuk çıkaran ailelerin özelliklerini;

- 1) Ailenin diğer bireyleri suçlu, ahlaken kötü veya alkoliktir.
- 2) Boşanma, ölüm veya terk nedeniyle ebeveynlerden biri veya her ikisi ortadan kalkmıştır.
- 3) Bilgisizlik ya da diğer bedeni ve ruhi hastalıklar sebebiyle ebeveynler çocuk üzerinde bir kontrol yürütememektedirler.
- 4) Aile içinde iltimasçılık, ileri derecede şiddet, ihmal, kıskançlık, diğer akrabaların müdahalesi, evin gereğinden fazla kalabalık oluşu gibi durumlar vardır.
- 5) Dini ya da ırki farklar, riayet olunan standart farkları vardır ya da bir müessese ya da yerleştirme yeri ev hizmetini görmektedir.
- 6) Aile üzerinde işsizlik, annenin dışarıda çalışması şeklinde ekonomik baskılar vardır.

Şeklinde belirtmişlerdir (Akt. Ataseven, 2006: 46).

5. 2. 1. Ailenin Birlikteliği

Bu bölümde hırsızlık şüphelisi olarak işlem yapılan bireylerinin ailelerinin birliktelikleri, ayrı ise ayrılık nedenleri ortaya konmaya çalışılacaktır.

Yaptığımız çalışmada aile birlikteliğini, anne-babanın sağ olması, anne-babadan birinin ya da her ikisinin ölmesi, anne-babanı sağ olup (boşanma, iş gibi) sebepler ile ayrı olmalarını göre sınıflandırılmıştır.

Tablo 27. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Anne Baba Birliktelikleri Dağılımı

Anne ve Baba Birliktelikleri	Sayı	%
Sağ Birlikte	40	55, 6
Her İkisi de Sağ Ayrılar	16	22, 2
Anne Sağ, Baba Ölmüş	10	13, 9
Baba Sağ, Anne Ölmüş	3	4, 2
Her İkisi de Ölmüş	3	4, 2
Toplam	72	100

Örneklem grubumuzu oluşturan deneklerin anne-baba birliktelikleri Tablo-28’de gösterilmiştir. Deneklerin %55,6’sının anne-babalarının birlikte ve sağ olduğunu, %44,4’ü ise değişik nedenler ile ayrı olduğunu belirlenmiştir. Anne-babası boşanarak ayrı olanlar genelin %22,2’sini, babası ölümü nedeniyle ayrı olanlar %13,9’nu, anne ölümü sebebiyle ayrı olanlar %4,2’sini, her ikisi de ölmüş olanlar da %4,2’sini oluşturmaktadır.

Suçun oluşumunda ailenin önemi düşünüldüğünde araştırmamızda ulaşılan %44, 4’lük deneklerin anne-babalarının ayrı bulunması yani parçalanmış olmaları oldukça dikkat çekicidir.

Ülkemizde konu ile ilgili yapılan çalışmalar verilerimize uygunluk göstermektedir. Dönmezer tarafından 124 çocuk suçlu üzerinde yapılan çalışmada çocukların %57’si parçalanmış aile mensubu olduğu tespit edilmiştir (Dönmezer, 2002:246).

Kızmaz tarafından Elazığ Kapalı Cezaevinde 40 denek üzerinde yapılan araştırmada, deneklerin %37,5’nin parçalanmış aile mensuplarındandır (Kızmaz, 2006:116).

Glueck tarafından 2000 suçlu denek üzerinde yapılan çalışmada, üçte ikisinin parçalanmış ailelere mensup bireylerden olduğu belirlenmiştir. Almanya’da Racine tarafından yapılan çalışmada 300 suçlu çocuktan %59’u anne-babaları ile yaşamadığı tespit edilmiştir (Akt.Dönmezer, 2002:245).

. Batı toplumdaki suçlu bireylerdeki parçalanmış aile oranı yüksek olduğu yukarıdaki verilerden de anlaşılmaktadır. Bundan ötürü bozulmakta olan Türk toplumu aile yapısına sahip çıkılması gerekmektedir.

Tablo 28. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Anne ve Babanın Ayrı Olma Nedenlerinin Dağılımı

Ayrılık Nedeni	Sayı	%
Ölüm	15	46, 9
Boşanma	13	40, 6
İş Nedeniyle	4	12, 5
Toplam	32	100

Örneklem grubumuzda bulunan 32 denek anne-babasının ayrı olduğunu bildirmiş, bu örneklem grubumuzun %44, 4'ünü oluşturmaktadır. Ayrı olan anne-babaların ayrılık nedenleri incelendiğinde %46, 9'u ölüm, %40, 6'sı boşanma, %12, 5 ise iş nedeniyle anne-babasının ayrı olduğunu tespit edilmiştir.

Özkan tarafından yapılan çalışmada, deneklerin %17'sinin ailesinin herhangi bir nedenle ayrı yaşadığı, ayrı yaşama nedenlerinin başında ölüm ve boşanma gibi sebepler geldiği tespit edilmiştir (Özkan, 1995: 40).

Değişik nedenler ile ailenin parçalanmasının en büyük olumsuz etkilerini çocuklar yaşamaktadır. Parçalanmanın etkisiyle ebeveynlerden birinin veya ikisinin olmayışının çocuk üzerindeki denetim eksikliği, ilgi eksikliği çocuğun sosyalleşme sürecini olumsuz yönde etkileyecek sonuçları ortaya çıkmakta, bu çocuk üzerinde ciddi travmalara yol açabilmektedir. Ayrıca belirtilen sonuçlar bireyin suç işleme olasılığını artırmaktadır.

5. 2. 2. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Anne ve Babanın Meslekleri

Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin anne ve babalarının meslekleri, hırsızlık suçu işleyen bireylere ekonomik yönden yeteri imkânlar ile sağlayıp sağlamaması ve yetiştirdikleri çocuklarına gelecekleri ile ilgili gerekli imkânları verip vermemesi konusunda önem arz etmektedir.

Tablo 29. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Babalarının Mesleklerine Göre Dağılımı

Baba Meslekleri	Sayı	%
İşçi	41	56, 9
Serbest Meslek	14	19, 4
Mesleği Yok	7	9, 7
Memur	6	8, 3
Esnaf	4	5, 6
Toplam	72	100

Örneklem grubumuzda bulunan deneklerin baba mesleklerinin dağılımı %56, 9'u İşçi, %19, 4'ü Serbest Meslek Sahibi, %9, 7'si Mesleğinin olmayan, %8, 3'nün Memur, %5, 6'sının Esnaf şeklinde olmuştur.

Örneklem grubumuzun Tablo-14'de verilen mesleklerinden de anlaşılacağı üzere, örneklem grubumuzdaki bireylerin babaları gibi niteliksiz, fazla gelir getirmeyen işlerde çalıştıkları görülmektedir.

Elde edilen veriler değerlendirildiğinde babasını işçi olarak vasıflandıran deneklerin babaları değişik iş kollarında gündelik, haftalık ve aylık düşük ücretle vasıfsız olarak çalışanlardan oluşmaktadır.

Babanın vasıfsız, az gelir getiren, ağır işlerde çalışması, çocuğuna yeteri miktar ilgi gösterememesi, ihtiyaçlarını tam olarak karşılayamama, iyi bir kariyere sahip meslek seçiminde örnek olamama gibi olumsuz etkileri olacaktır.

Tablo 30. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Annelerinin Mesleklerine Göre Dağılımı

Anne Mesleği	Sayı	%
Ev Hanımı	71	98, 6
İşçi	1	1, 4
Toplam	72	100

Örneklem grubumuzda bulunan deneklerin annelerinin mesleklerinin dağılımına bakıldığında %98, 6 ev hanımı, %1, 4 İşçi olarak tespit edilmiştir.

2002 yılında Emniyet Genel Müdürlüğünce yapılan çalışmada, hırsızlık suçlarından gözaltına alınanların annelerinin çalışma durumlarına ilişkin verilerde %96, 2'sinin ev hanımı olduğu, %3, 8'nin ise çalıştığı belirlenmiştir(E.G.M, 2002: 114).

Erkan tarafından yapılan çalışmada suçlu çocukların %67,9'unun annesi çalışmamakta yani ev hanımı olduğunu tespit edilmiştir (Erkan, 1995:109).

Özkan tarafından yapılan çalışma da ise deneklerin %87'sinin annesi çalışmamaktadır (Özkan, 1995: 36).

Bu sonuçlar Türk toplumunda ki kadının ücretli işlerde daha az çalıştığının bir göstergesidir. Suç işleyen bireylerin annelerinin çalışma durumları ile ilgili sonuçlar birbirlerine ve çalışmamıza uyumludur. Ancak çalışmayan annelerin çocuklarını çok daha iyi yetiştirememelerini ise yozlaşan aile yapımıza, kadının eğitiminin toplumumuzda önemslenmemesine, eğitimsiz kadının çocuk yetiştirmesinde yetersiz kalmasına, kadının çocuğuna verdiği sevgi, disiplin gibi değerlerin zayıflamasına bağlayabiliriz.

5. 2. 3. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Anne ve Babalarının Öğrenim Durumları

Anne ve babanın çocuklarına, uygun olan davranışın ya da neyin doğru neyin yanlış olduğunu öğretebilmeleri için, önce kendilerinin eğitilmiş olmaları gerekmektedir. Neyin doğru neyin yanlış olduğunu bilmeyen veya kulaktan dolma bilgilerle öğrenen ebeveynlerin çocuklarına da verecekleri bilgiler sağlıklı olmayacaktır.

Tablo 31. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Annelerinin Eğitim Seviyelerine Göre Dağılımı

Anne Eğitim Seviyesi	Sayı	%
Okur Yazar Değil	45	62, 5
İlköğretim Mezunu	17	23, 6
Okur Yazar İlköğretim Mezunu Değil	6	8, 3
Lise Mezunu	2	2, 8
Bilmiyor	2	2, 8
Toplam	72	100

Örneklem grubumuzun annelerinin %62, 5'i Okur-yazar olmayan, %8, 3 Okur-yazar ama ilköğretim mezunu olamayan, %23, 6'sı ilköğretim mezunu eğitim, %2, 8'i Lise Mezunu şeklindedir. 2 denek ise annesinin eğitim durumunu bilmemektedir.

Yavuzer tarafından yapılan çalışmada, deneklerin annelerinin %76,6'sının okuma yazma bilmediği tespit edilmiştir (Yavuzer, 1996:150).

İçli tarafından yapılan çalışmada, araştırmaya katılan 2934 hükümlünün annelerinin %62'sinin okuma yazma bilmediği, %12'si okuryazar ilkokul mezunu olmadığı şeklinde sonuçlar almıştır (İçli, 1992: 50).

Özkan tarafından yapılan çalışma da, deneklerin %60'nın annesinin okuma yazma bilmediği belirlenmiştir (Özkan, 1995: 40).

Örneklem grubumuzdaki deneklerin annelerinin eğitim seviyelerinin oldukça düşük olduğu görülmektedir. Bu veriler konu ile ilgili yapılan diğer çalışmalarda elde edilen verilerle uyum göstermektedir. Babanı işte olması dolayısıyla evde en çok anne ile birlikte bulunan ve etkilenen bireyin annesinin eğitim seviyesinin oldukça düşük olması, bireyin sosyalleşmesini olumsuz yönde etkileyecektir.

Konu ile ilgili yapılan diğer çalışmalarda elde edilen bulgularla örneklem grubumuzda ki deneklerin annelerinin eğitim seviyeleri uyumluluk göstermektedir. Deneklerimizin eğitim seviyeleri düşük olduğu gibi annelerinin eğitim seviyeleri deneklerimizden daha da düşüktür. Bu seviye ülkemizin ortalamasının da altındadır. Bireyin ilk eğitimini alarak sosyalleştiği aile ortamında, babanın rolü düşünülse daha fazla birlikte olduğu annenin eğitim seviyesinin düşük olması yetiştireceği çocuklarda sorunlara neden olabilecektir. Kendisi eğitimsiz anne çocuğunda karşılaştığı sorunlarda (suç, ergenlik, eğitim vb) kulaktan dolma bilgilerle, bilimsel olmayan çözüm yolları üretecek bu da sorunları tam manası ile çözmeyecektir.

Tablo 32. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Babalarının Eğitim Seviyelerine Göre Dağılımı

Baba Eğitim	Sayı	%
Okur Yazar İlköğretim Mezunu Değil	40	55, 6
Okur Yazar Değil	20	27, 8
İlköğretim Mezunu	7	9, 7
Lise Mezunu	3	4, 2
Bilmiyor	2	2, 8
Toplam	72	100

Tablo-32 incelendiğinde; örneklem grubumuzun babalarının %55, 6'sı Okur-yazar olmayan, %27, 8'i Okur- yazar ama okul mezunu olmayan, %23, 6'sı İlköğretim mezunu eğitim, %4,2'si Lise Mezunu, 2 denek ise babasının eğitim durumunu bilmemektedir.

Yavuzer tarafından yapılan çalışmada; deneklerin babalarının %40,7'sinin okuma yazma bilmediği tespit edilmiştir (Yavuzer, 1996:150).

İçli tarafından yapılan çalışmada, araştırmaya katılan 2934 hükümlünün babalarının %43'sinin okuma yazma bilmediği, %17,3'si okur yazar ama ilkökul mezunu olmadığı şeklinde sonuçlar almıştır (İçli, 1992:50).

Özkan tarafından yapılan çalışmada, deneklerin %37'sinin babasının okuma yazma bilmediği belirlenmiştir (Özkan, 1995: 40).

Yapılan çalışmalarda elde edilen bulgularla örneklem grubumuzda ki deneklerin babalarının eğitim seviyeleri uyumluluk göstermektedir. Hırsızlık şüphelisi olarak işlem yapılan deneklerin babalarının eğitim seviyeleri annelerinin de eğitim seviyelerinden yüksek olsa da, deneklerin babalarının eğitim seviyeleri düşüktür.

Anne ve babaların eğitim seviyelerinin düşüklüğü yetişen neslin anne ve babaları tarafından gelenek, görenek ve kulaktan duyma bilgilerle eğitildiklerini göstermektedir. Çocuk eğitiminin önemi göz önüne alındığında bu konun uzmanlarının bile zorlandığı bu alanda okuma yazma bilmeyen, bu konun eğitimi almayan ana ve babaların çocuklarına yeterli eğitimi verdiğini söylemek oldukça zordur. Ancak her eğitim seviyesi düşük ana babanın çocuğunun suç işleyeceği anlamına gelmemektedir. Ana babanın ve kişinin kendisinin eğitim seviyesinin düşüklüğü ile suç ilişkisini, diğer faktörlerinde birleşmesi ile birlikte eğitim seviyesinin düşük olması bireyin suç işleme olasılığını artırdığı söylenebilir.

5. 2. 4. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Kardeş Sayıları

Suçta etki eden faktörler arasında aile kalabalıklığını da göz önünde bulundurmanız gerekmektedir. Anne-babanın çocuklarıyla olan ilgi düzeyi ailenin sahip olduğu çocuk sayısı açısından önem arz etmektedir. Çocuk sayısı arttıkça anne ve babanın çocuklarına ayıracakları zaman, ilgi doğal olarak azalacaktır. Aynı şekilde ailenin çocuk sayısı arttıkça ekonomik durumu zayıflayacaktır.

Tablo 33. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Kardeş Sayılarına Göre Dağılımları

Kardeş Sayısı	Sayı	%
3 Kardeş	19	26, 4
4 Kardeş	17	23, 6
6 ve daha fazla	17	23, 6
5 Kardeş	10	13, 9
2 Kardeş	7	9, 7
1 Kardeş	2	2, 8
Toplam	72	100

Tablo-33 incelendiğinde; örneklem grubumuzda ki deneklerin %26, 4'nün 3, %23, 6'sının 4, %23, 6'sının 6 ve daha fazla, %13, 9'ünün 5, %9, 7'isi 2, %2, 8'i 1 kardeşe sahiptir.

2002 yılında Emniyet Genel Müdürlüğünce yapılan çalışmada, hırsızlık suçlarından gözaltına alınanların kardeş sayılarının dağılımları, %18, 9'ü 3, %18, 9'u 4, %16, 1'i 5, %34, 8'i 6 ve daha fazla kardeşe sahip şeklinde olmuştur(E.G.M, 2002: 106).

Yavuzer tarafından yapılan çalışmada deney grubunun %62, 5'nin dört ya da daha fazla kardeş sahibi olduğu görülmüştür (Yavuzer,1996:159).

Özkan'ın çalışmasında deneklerin %85'nin 5 ya da daha fazla kardeşe sahip aile mensupları olduğu belirlenmiştir. (Özkan, 1995: 38).

Örneklem grubumuzda ki deneklerin verileri ile yapılan çalışmalarda elde edilen arasında uyumluk bulunmaktadır. Bundan dolayı ailede çocuk sayısının fazlalığı belirtilen nedenlerden ötürü bireylerin suç işleme olasılığını artırıcı yönde etkisi olduğu değerlendirilmektedir.

5. 2. 5. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Ailevi İlişkileri

Aile, bireyin anne karnından itibaren başlayan ve hayatı boyunca davranışlarına etkisi devam eden bir kurumdur. Anne ve babası ile sorunlar yaşayan, anne ve babanın birbirleriyle sorunlu olduğu aile ortamı, bu tür aile içinde bulunan bireyin suç işlemesine neden olabilir.

Tablo 34. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Aileleriyle Olan İlişki Türlerinin Dağılımı

Aile İlişkileri	Sayı	%
Hepsi ile iyi	49	68, 1
Hepsi ile kötü	13	18, 1
Anne ile iyi, baba ile kötü	9	12, 5
Baba ile iyi, anne ile kötü	1	1, 4
Toplam	72	100

Örneklem grubumuzda ki deneklerin aileleri ile olan ilişkilerine bakıldığında %68, 1'i iyi, %18, 1'i kötü, %12, 5 anne ile iyi, baba ile kötü, %1, 4'ü baba ile iyi, anne ile kötü şeklinde cevap vermişlerdir.

Hırsızlık suçu şüphelilerinin çoğunluğu aile ile ilişkilerini iyi olduğunu söylese de, örneklem grubumuzda deneklerin %32'sinin ebeveynlerin her ikisi veya biri ile ilişkilerinin bozuk olduğunu bildirmiştir.

Tablo 35. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Anne ve Babalarının Birbirleriyle Olan İlişki Türlerinin Dağılımı

Anne ve Baba ilişkileri	Sayı	%
İyi	60	83, 3
Hep Kavga Ederler	12	16, 7
Toplam	72	100

Örneklem grubumuzda ki deneklerin anne ve babalarının ilişkileri incelendiğinde %83, 3'ü iyi, %16, 7'si hep kavga ettiklerini yani kötü olduğu şeklinde cevap vermişlerdir.

Anne ve babanın aile içinde ki ilişkileri aile içerisinde bulunan çocuklara etkisi çok büyüktür. Çocuklarının önünde sürekli kavga eden, tartışan, birbirine değer vermeyen eşlerin çocuklarında telafisi mümkün olmayan sorunlar oluşturabilir. Oluşan bu sorunlar bireyi suç işlemeye kadar götürebilir.

Tablo 36. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Dağılımları

Aile İçi Şiddete Maruz Kalma	Sayı	%
Babadan	20	76,9
Anneden	5	19,2
Kardeşten	1	3,8
Toplam	26	100

Tablo-36 incelendiğinde örneklem grubumuzda ki deneklerin; deneklerimizden % 76,9'u babasından, % 19,2'si annesinden, % 3,8'i kardeşinden şiddete maruz kalmıştır. 46 denek anketimize aile içi şiddete maruz kalmadığını belirtmiştir.

Aile içi şiddeti çocuğun ailede ki disipline edilme şekli olarak düşünebiliriz. Ailenin çocuğu disipline etmesinde ödül kadar cezanın da var olması gereken bir olgudur. Bu konuda aile bireylerinin tutarlı hareket etmesi önemlidir.

Yavuzer tarafından yapılan çalışmada deney grubunun %86, 9'u anne ve babaları tarafından dayakla cezalandırıldıklarını şekline bulgular elde etmişlerdir. Mala karşı suç işleyen şahısların anne-babaları tarafından daha fazla dayakla cezalandırılmalarına rastlanılmıştır (Yavuzer, 1996:139).

Erkan tarafında 1995 yılında yapılan çalışmada deneklerin %52,1'si anne ve babası tarafından dayakla cezalandırıldığı bulgusuna ulaşılmıştır (Erkan, 1995:101).

Elde ettiğimiz bulgularla yukarıda yapılan çalışmalar arasında uyumluk bulunmaktadır. Aile tarafından bireylerin aile içi şiddete maruz kalmaları ev ve okuldan kaçma gibi sonuçlar doğurabilecektir. Buda bireyleri suç işlemeye veya suça maruz kalmasına neden olabilecektir.

Tablo 37. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Evden Kaçma Nedenlerinin Dağılımı

Evden Kaçma Nedenleri	Sayı	%
Aile İlişkileri Bozuk Olduğu İçin	30	56,6
Macera	19	35,8
Başka	4	7,5
Toplam	53	100

Örneklem grubumuzda ki deneklerin %56,6'sı aile ile ilişkileri bozuk olduğu için, %35,8'i macera için evden kaçtığını bildirmişlerdir. Başka şıkkını işaretleyen %7,5 oranında ki grubun evlenmek için, çalışmak için, arkadaşlarına uyduğu gibi sebepler

evden kaçtığını belirtmişlerdir. Elde edilen verilerden 19 deneğin evinden kaçmadığı anlaşılmaktadır.

Özkan tarafından 1995 yılında çalışmada deneklerin, %59'u ailevi nedenlerle evden kaçtığı tespit edilmiştir (Özkan, 1995: 36).

Değişik sebeplerle evden kaçmaya ve evden uzaklaşmaya başlayan çocuk sokağın tehlikelerine açık hale gelmektedir. Evden kaçarak sokakta kalmayı alışkanlık haline getiren çocuk bunu itiyat haline getirmekte, ailenin de buna ilgisiz kalması, çocuğun evden kaçma sıklığını ve sokakta kalma süresini artırmaktadır. Aile kontrolünden uzak, birde kötü arkadaşların bulunduğu bir ortamda bulunan çocuk zamanla suç işleme olasılığı artacaktır.

Tablo 38. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Ev Kurallarına Uyma Dağılımları

Evde Uyulması Gereken Kurallara Uyma	Sayı	%
Kural Yok	36	50, 0
Bazen	27	37, 5
Sürekli Uyar	6	8, 3
Hiç Uymaz	3	4, 2
Toplam	72	100

Hırsızlık şüphelilerine bu sorulmasında ki amaç evlerinde uyulması gereken belirli düzen kuralları olup olmadığı ile varsa olan kurallara uyma durumunu ortaya koymaktır.

Örnekleme grubumuzda ki deneklerin evlerinde uyması gereken kurallara bağlılık dağılımına bakıldığında, %50'si kural olmadığı, %37, 5'i bazen, %8, 3'ü sürekli, %4, 2'si hiç uymadığı şeklinde olduğu görülmüştür.

Elde edilen verilerden hırsızlık suçu şüphelilerinin evlerinde belirli kuralların olmadığı, var şeklinde cevap verenlerde ise kurallara uyulmadığı görülmektedir. Bireyin evini otel gibi kullandığı, eve geliş gidiş saatinin belli olmadığı, izlenecek televizyon programlarının belirlenmediği vb. benzeri kontrol mekanizmalarının bulunmadığı ve kontrolünün yapılmadığı aile yapılarında yetişen çocuklar, ailenin kontrolünden uzak olarak yetişecektir.

Sosyolojik suç kuramlarından sosyal kontrol kuramları, bireyi sosyalleştiren kurumlar olan aile, okul, din gibi kurumlarla, bireyin bağının zayıflaması ile suç arasında ilişki kurmuştur.

5. 2. 6. Aile Bireylerinin Sabıka Durumları

Bireyin doğması ile birlikte etkileşime geçtiği aile kurumu, bu kurumun içerisinde kötü modellerin bulunması sonucu birey üzerinde olumsuz etkiler oluşmasına yol açabilir. Araştırmamızda bireyin aile kurumunda model alabileceği anne, baba, kardeşler veya yakın akrabalarından her hangi bir suç nedeniyle sabıka kaydı olanların varlığı ile suç kaydı olanların işledikleri suç çeşitleri ortaya konarak, bu modellerden hangi tür suç işleyenlerin, deneklerimiz hırsızlık suçunu işlemelerine etkili oldukları ortaya konmaya çalışılmıştır.

2002 yılında Emniyet Genel Müdürlüğünce yapılan çalışmada, hırsızlık suçlarından gözaltına alınanların %6, 8'sinin ebeveynlerinin sabıkaları vardır (E.G.M, 2002:115).

İçli tarafından yapılan çalışmada, araştırmaya katılan 2934 hükümlünün çoğunluğunun ailelerinde kendilerinden başka suçlu bulunmadığı belirlenmiştir (İçli, 1992:145).

Kızmaz tarafından Elazığ Kapalı Cezaevinde 40 denek üzerinde yapılan araştırmada, deneklerin %62'5'i aile bireylerinden kendinden başka suç işleyenlerin olduğunu bildirmişlerdir (Kızmaz, 2006:108).

Özkan tarafından 1995 yılında Ailenin Bazı Özelliklerinin Çocuğun Suça Yönelmesinde Etkisi isimli 217 denek üzerinde yaptığı çalışmasında deneklerin %31'nin ailesinde bireylerden suç işleyenlerin olduğu tespit edilmiştir (Özkan, 1995: 35).

Konu ile ilgili yapılan çalışmalarda deneklerin ailesinde kendisinden başka suç işleyenlerin olduğu tespit edilmiştir. Bundan dolayı ailede suç işleyenlerin bulunması kişinin suç işleminde etkili olduğu düşünülmektedir.

Tablo 39. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Annelerinin Sabıka Dağılımları

Anne Sabıka Durumu	Sayı	%
Sabıkası Yok	70	97, 2
Hırsızlık	1	1, 4
Yaralama	1	1, 4
Toplam	72	100

Örneklem grubumuzda ki deneklerin %97, 2'sinin annesinin hiç suç kaydı olmadığı, %2, 8 grubu teşkil eden 2 annenin birisinin hırsızlıktan diğerinin ise yaralamadan suç kaydı olduğu Tablo-39'den anlaşılmaktadır.

Elde edilen verilerden hırsızlık suçu şüphelilerinin %97,2'lik oranın annesinin suç kaydının olmadığı, bu açıdan örneklem grubumuzdaki bireylerin annelerinin kendileri için suç açısından örnek teşkil edecek yanı olmadığını göstermektedir.

Tablo 40. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Babalarının Sabıka Dağılımları

Baba Sabıka Durumu	Sayı	%
Sabıkası Yok	65	90, 3
Yaralama	3	4, 2
Cinayet	2	2, 8
Uyuşturucu	2	2, 8
Toplam	72	100

Örneklem grubumuzda ki deneklerin %90, 3'ü babasının suç kaydının olmadığını, %9, 7 oranı teşkil eden grubun babalarının yaralama, cinayet, uyuşturucu kullanımı gibi suçlardan kaydı olduğu Tablo-40'dan anlaşılmaktadır.

Tablo 41. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Kardeşlerinin Sabıka Dağılımları

Kardeş Sabıka Durumu	Sayı	%
Sabıka Kaydı Yok	50	69, 4
Hırsızlık	13	18, 1
Yaralama	3	4, 2
Uyuşturucu	2	2, 8
Gasp	2	2, 8
Cinsel Suçlar	1	1, 4
Diğer	1	1, 4
Toplam	72	100

Örnekleme grubumuzda ki deneklerin %69,4'ünün kardeşinin suç kaydı olmadığı, %18,1'inin hırsızlık suçlarından, kalan %12,5 grubun ise yaralama, uyuşturucu kullanımı, gasp, cinsel suçlardan kaydı olduğu Tablo-41'den anlaşılmaktadır.

Örnekleme grubumuzdaki deneklerin annelerinin %2, 8'nin, suç kaydı olduğu, babalarının 9, 7'sinin, kardeşlerinin ise %30, 6'sının suç kaydı vardır. Kardeşlerdeki suç kaydı olma oranı anne ve babaya oranla yüksektir. Kardeş suç kayıtlarına bakıldığında araştırmamızın da konusu olan hırsızlık suçları %18, 1'lik oranı teşkil etmektedir.

Konu ile ilgili yapılan diğer çalışmalar ile araştırmamız aile içerisinde bulunan bireylerde suç işleyenlerin bulunması, bireyin suç işleme olasılığını artırabileceğini ortaya koymaktadır. Araştırmamızla ilgili olarak hırsızlık suçu şüphelilerinin kardeşlerinin %18,1'inin kardeşlerinin hırsızlıktan sabıka kayıtları olduğu dikkat çekicidir.

5. 3. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Ait Diğer Özellikler

5. 3. 1. Hırsızlık Suçu Şüphelileri ve Göç

Dünyamızda meydana gelen sanayileşme hareketleriyle birlikte tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiş yaşanmış, sanayi toplumundan önce insanlar genellikle doğum yerlerinde anne babalarıyla birlikte yaşamlarını sürdürürken, nüfusun artması, savaş, tarımdan insanların geçimlerini karşılamaması gibi gerekçelerle insanlar sanayi işletmelerinin bulunduğu yerlere göç etmeye başlamışlardır. Böylece dünyada ve ülkemizde göç hareketleri başlamıştır. Birey göç etmesiyle birlikte üzerindeki kontrol mekanizmalarından uzaklaşmıştır. Göç ile birlikte bireyler göç ettikleri yerde uyum,

ayırımcılık gibi sorunlar yaşamaktadırlar. Burada sayılan ve göçmenlerin yaşadığı diğer problemler bu tür insanların suç işlemesine ortam hazırladığı düşünülmektedir.

Tablo 42. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Göç Etme Nedenlerinin Dağılımı

Göç Etme Nedenleri	Sayı	%
Ekonomik Nedenlerle	37	64,9
Terör Nedeniyle	6	10,5
Diğer	6	10,5
Baraj Yapımı	4	7,0
Kan Davası	2	3,5
Eğitim	2	3,5
Toplam	57	100

Çalışma alanımız olan Elazığ ili, ekonomik, terör, baraj yapımı vb. sebeplerle göç olayının yaşandığı bir ilimizdir. 1990 yılı ve 2000 yılları arasında Elazığ ilinin nüfusunun binde 13,39 arttığı yapılan nüfus sayım sonuçlarından anlaşılmaktadır. Bu da bize Elazığ ilinin göç alan bir il olduğunu göstermektedir.

Örnekleme grubumuzda ki deneklerden, %64,9'u kendisinin veya ailesinin ekonomik gerekçeleri nedeniyle, %10,5'i terör nedeniyle, %3,5'i kan davası, %7 si baraj yapımı, %3,5'i eğitim nedeniyle göç ettiklerini, diğer şikkını işaretleyen denekler ise evlendiği için, ailevi sebeplerle göç ettiklerini bildirmişlerdir. 15 deneğin göç etmediği anket sonuçlarından anlaşılmaktadır.

Yavuzer tarafından yapılan çalışmada, deney grubunun %27'sinin göç ettiği belirlenmiştir (Yavuzer, 1996:139).

İçli tarafından yapılan çalışmada, araştırmaya katılan 2934 hükümlünün %27,9'u göç etmiştir (İçli, 1992: 51).

Göç edilen yerlerde, göçmenler iş bulamamalarından dolayı ayrıca geçim sıkıntısı da çekmektedir. Göçle birlikte bazı suç türlerinde özellikle hırsızlık suçlarında ki artış göç suç ilişkisini doğrular niteliktedir (Kızmaz, 2002:148).

Örnekleme grubumuzda ki deneklerden göç edenlere, göçün kendilerinde meydana getirdiği sorunlar sorulmuştur.

Tablo 43. Göç Etmiş Hırsızlık Şüphelilerinin Yaşadıkları Sorunların Dağılımı

Göçün Meydana Getirdiği Sorunlar	Sayı	%
Suç	48	84,2
Ekonomik Sorunlar	4	7,0
İşsizlik	4	7,0
Eğitim	1	1, 8
Toplam	57	100

Deneklerimizin %84,2'si suçu, %7'si ekonomik sorunları, %7'si işsizliği, %1, 8'i eğitimi, göçün kendilerinde yarattığı sorunlar olarak görmüşlerdir.

İçli tarafından yapılan çalışmada, araştırmaya katılan 2934 hükümlünün göç sonrası yaşadıkları sorunlar %30, 4'le geçim sıkıntısı, %29 işsizlik problemi şeklinde olmuştur (İçli, 1992: 51).

Göç olgusunun hem şiddet ve hem de servet suçları üzerinde pozitif bir etki gerçekleştirdiği yönünde bulgular ortaya koymuştur. Çünkü sosyal hareketlilik unsuru geleneksel/uzlaşım norm ve değerleri dolaylı bir biçimde çözerek suçlu davranışa neden olmaktadır (Kızmaz,2002:108).

Göç olgusunu sosyolojik suç teorilerinden sosyal kontrol teorileri ile açıklayabiliriz. Göçle birlikte ailesinden, doğup büyüdüğü yerden, alıştığı değer ve normlarda ayrılarak yeni bir ortama gelen birey daha önce birlikte ve kontrolünde olduğu uzaklaştığından suç işleyebilecektir.

5. 3. 2. Hırsızlık Suçu Şüphelileri İkamet Yerleri

Göç hareketleriyle birlikte göçmenlerin akrabalık hemşerilik duygularıyla oluşturdukları gecekondu bölgeleri bilinen bir gerçektir. Alışmış olduğu sos-kültürel çevreden kopup göç eden bireyler, yerleştikleri bölgedeki hayata uyumda zorluklarla karşılaşmakta neticede bir çatışma meydana gelmekte bu da bireyin suç işlemesine neden olabilmektedir.

Tablo 44. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin İkamet Ettikleri Yerlerin Dağılımı

İkamet Yerleri	Sayı	%
Elazığa Bağlı Köyler	8	11, 1
Aksaray Mh.	6	8, 3
İl Dışı	6	8, 3
Mustafa paşa Mh.	6	8, 3
Sanayi Mh.	5	6, 9
Abdullah paşa Mh.	4	5, 6
Nailbey Mh.	4	5, 6
Yeni Mah Mh.	4	5, 6
Karşıyaka Mh.	3	4, 2
Kırklar Mh.	3	4, 2
Olgunlar Mh.	3	4, 2
Bahçelievler Mh.	2	2, 8
Fevziçakmak Mh.	2	2, 8
Rızaiye Mh.	2	2, 8
Rüstempaşa Mh.	2	2, 8
Sarayatik Mh.	2	2, 8
Sürsürü Mh.	2	2, 8
Ulukent Mh.	2	2, 8
Hicret Mh.	1	1, 4
İzzetpaşa Mh.	1	1, 4
Kültür Mh.	1	1, 4
Salıbaba Mh.	1	1, 4
Yıldızbağları Mh.	1	1, 4
Zafran Mh.	1	1, 4
Toplam	72	100

Örneklem grubumuzdaki deneklerin %91, 7'sinin Elazığ ilinde ikamet ettikleri tespit edilmiş, %8,3' lük kısım ise Elazığ iline diğer illerden gelip hırsızlık suçu işlerken yakalanan şahıslar oluşturmaktadır.

Kızmaz tarafından Elazığ Kapalı Cezaevinde 40 denek üzerinde yapılan araştırmada, deneklerin %80'inin Elazığ ilinde ikamet etmekte olduğu, ayrıca deneklerin %87, 5'i kent merkezinde ikamet ettiği anlaşılmıştır (Kızmaz, 2006:108).

Tablo-44'ün içeriğinden Elazığ ilinde hırsızlık suçu işleyenlerin yoğunlukla ikamet ettikleri, varoş tabir ettiğimiz çöküntü mahalleleri bulunmamaktadır.

5. 3. 3. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Evlerinin Mülkiyeti

İnsanlar evlerinin bulunmaması durumunda barınma ihtiyacını kiralama suretiyle karşılamaktadır. Göç sonrasında yeni yerleşim yerine gelen göçmenlerde barınma ihtiyaçlarını ya gecekondü diye tabir ettiğimiz sağlıklı yapılaşmalarla ya da buna

benzer yapıları kiralayarak karşılamaktadırlar. Kiraladıkları bu yerlerden belirli bir süre sonra taşınma ihtimali yüksek olduğundan, bu çevreye uyumda güçlük çekmekte, her taşındıkları yeni yerde benzer sorunlar yaşamaktadırlar. Bu etki kirada yaşıyan bireylerin çocuklarında daha fazla hissedilmektedir.

Tablo 45. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Evlerinin Mülkiyetlerinin Dağılımı

Evlerinin Mülkiyeti	Sayı	%
Kendilerine Ait	39	54, 2
Kira	33	45, 8
Toplam	72	100

Örnekleme grubumuzdaki deneklerin %54,2'si ikamet ettikleri evlerin kendilerine ait olduğunu, %45, 8'i kira olan evlerde ikamet ettiklerini belirtmişlerdir.

2002 yılında Emniyet Genel Müdürlüğünce hırsızlık suçlarından gözaltına alınanlarla ilgili yapılan çalışmada, deneklerin %55,9 oturdukları ikametlerin kendilerine ait olduğunu, %44,1 kısmı ise oturdukları ikametlerde kiracı olduklarını bildirmişlerdir (E.G.M, 2002:116).

5. 3. 4. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin İkametlerinde Birlikte Yaşadıkları Kişiler

Hırsızlık suçu şüphelilerinin ikametlerinde birlikte yaşadıkları kişiler bize bireyin normal bir aile düzenine sahip olup olmadığının bir göstergesidir. Bilindiği gibi boşanma, ölüm, iş nedeniyle veya değişik sebepler parçalanmış aileler ile suç ilişkisinin varlığı bilinen bir gerçektir.

Tablo 46. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin İkametinde Yaşayanların Dağılımı

İkametinde Kimlerin Yaşadığı	Sayı	%
Anne, baba, kardeş	45	62, 5
Anne ve kardeş	12	16, 7
Diğer	7	9, 7
Eşi ve Çocukları	5	6, 9
Anne, baba, kardeş, büyükanne ve büyükbaba	3	4, 2
Toplam	72	100

Örnekleme grubumuzda ki deneklerin %62,5'i anne, baba ve kardeşiyle, %16,7'si anne ve kardeşiyle, %6,9'u eşi ve çocuklarıyla, %4,2'si anne, baba, kardeş, büyükanne

ve büyükbabalarıyla, %4,2'lik diğer şikkını işaretleyen deneklerin ailenin diğer büyüklerinin yanında yaşamaktadırlar.

İçli tarafından yapılan çalışmada, araştırmaya katılan 2934 hükümlünün %90, 5'i anne, baba ve kardeşleriyle birlikte yaşadıklarını bildirmişlerdir (İçli, 1992: 51).

Bozuk aile yapısına sahip bireyin ailesinin kontrolünden uzak kalacağından, şahsın suç işleme olasılığını artacaktır. Bireyin ailesinden uzak kalma süresi uzadıkça, suç işleme olasılığı daha da yükselecektir. Özellikle baba yoksunluğu çocuklarda disiplin açısından daha çok hissedilmektedir.

Tablo 47. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Gelir Getiren İşe Sahip Olma Dağılımları

Gelir Getiren İşe Sahip Olma Durumları	Sayı	%
Gelir Getiren İş Yok	53	73, 6
Gelir Getiren İş Var	19	26, 4
Toplam	72	100

Örneklem grubumuzdaki deneklerden %73, 6'sı gelir getiren işinin olmadığını, %26, 4'ü ise gelir getiren bir işinin olduğunu bildirmişlerdir.

Bireyin kendisinin ve yakın çevresinin ihtiyaçlarını karşılamak için gelir getiren bir işinin olması gerekmektedir. İş ve geliri olmayan birey ihtiyaçlarını karşılamak için illegal yollara başvurabilecektir. Ancak tek başına suçu ekonomik nedenlerle açıklayamayız. Ekonomik şartlar araştırmamızda incelenen diğer faktörün birleşmesi ile suçun işlenme olasını artırıcı özellik göstermektedir.

Tablo-14'de örneklem grubumuzun oluşturanların %51,4'nün mesleğinin olmadığı tespit edilmişti. Bireyin meslek sahibi olmaması kendisine gelir getiren bir iş bulmasında güçlüklerle karşılaşmasına neden olabilmektedir. Ayrıca bu tür bireyler suç işlemeleriyle birlikte belirli süre gözaltında alınmakta veya tutuklanmakta, bu nedenlerden dolayı da istikrarlı işlere sahip olamamaktadırlar. Aynı şekilde suç işleyen bireyler toplum tarafından damgalanmalarından dolayı iş bulmaları daha da zorlaşmaktadır. Özellikle hırsızlık gibi yüz kızartıcı suçlarda iş bulmadaki güçlük daha da artmaktadır. İş sahibi olanlarda geliri az olan niteliksiz işlerde çalışmaktadırlar.

İçli tarafında Türkiye genelinde bulunan tüm cezaevlerinde 2934 hükümlü ile gerçekleştirilen çalışmada, suç türleri ile geçim sıkıntısı arasındaki ilişki incelendiğinde geçim sıkıntısı çekenlerin hırsızlık suçlarını, geçim sıkıntısını çekmeyenlere oranla iki kat fazla işlediklerini tespit edilmiştir (İçli, 1992: 51).

5. 3. 6. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Davranış Bozukluğu Tedavisi Görme Durumu

Davranış bozukluklarının bireyi suç işlemeye yönlendirdiği bilinmektedir. Bu sorumuzda ki amaç davranış bozukluklarının bireyin hırsızlık suçunu işlemedeki rolü ortaya konmaya çalışılacaktır.

Tablo 48. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Davranış Bozukluğu Tedavisi Görme Dağılımı

Davranış Bozukluğu Tedavisi Görme	Sayı	%
Görmemiş	47	65, 3
Görmüş	25	34, 7
Toplam	72	100

Örneklem grubumuzdaki deneklerden %34,7'si gibi küçümsenmeyecek oranı davranış bozukluğu tedavisi gördüğünü söylemiştir.

Kızmaz tarafından Elazığ Kapalı Cezaevinde 40 denek üzerinde yapılan çalışmada, deneklerin yapılan dosya araştırmalarında, anti sosyal kişilik bozukluğuna sahip olduklarına dair raporlarının olduğu ve suç dosyalarının oldukça kabarık tespit edilmiştir (Kızmaz, 2006:183).

Davranış bozukluğu tedavisi gören deneklerle yapılan görüşmelerde anti-sosyal davranış bozukluğu tedavisi gördüklerini ancak araştırmamızın konusunu oluşturan çalma (kleptomani) hastalığına denekler arasında rastlanılmamıştır.

5. 3. 7. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Uyuşturucu, Alkol, Sigara Kullanma Alışkanlıkları

Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin uyuşturucu, alkol, sigara kullanımı ile hırsızlık suçu işlemesi arasındaki ilişkiyi, bireyin bahse konu maddeleri temini açısı ve bu maddelerin kullanımı sonrası etkileri bakımından inceleyebiliriz.

Tablo 49. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Uyuşturucu Kullanma Dağılımları

Uyuşturucu Madde Kullanma Durumları	Sayı	%
Uyuşturucu Madde Kullanır	48	66, 7
Uyuşturucu Madde Kullanmaz	24	33, 3
Toplam	72	100

Örneklem grubumuzdaki deneklerden %66, 7'si uyuşturucu madde kullandığını, %33, 3'ü ise uyuşturucu madde kullanmadıklarını söylemişlerdir.

2002 yılında Emniyet Genel Müdürlüğünce hırsızlık suçlarından gözaltına alınanlarla ilgili yapılan çalışmada, %8,7'si uyuşturucu kullandığı tespit edilmiştir (E.G.M, 2002:102).

Uyuşturucu maddenin kullanımı tek başına suç teşkil etmekle birlikte, bu tür maddeler ekonomik bir değer teşkil ettiklerinden, kullanan şahısların bunları temin etmek için hırsızlık suçu gibi gayri meşru yola sapabilmektedirler. Ayrıca hırsızlık suçu işleyenlerden uyuşturucu madde kullananlar, bu kullanımın etkisi sonucu da hırsızlık suçu işleyebilmektedirler.

Tablo 50. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Alkol Kullanma Dağılımları

Alkol Kullanma Durumları	Sayı	%
Alkol Kullanır	42	58, 3
Alkol Kullanmaz	30	41, 7
Toplam	72	100

Örnekleme grubumuzdaki deneklerden %58,3'ünün alkol kullanma alışkanlığının olduğu, %41, 7'sinin alkol kullanmadığı belirlenmiştir.

Yavuzer tarafından yapılan çalışmadan deneklerden %37,3'ünde alkol kullanma alışkanlığı tespit edilmiş, mala karşı suç işleyenlerde bu oran %65, 7 kadar çıkmıştır (Yavuzer, 1996:191).

Ataseven tarafından 2006 yılından Burdur Kapalı Cezaevinde 200 hükümlü üzerinde yapılan çalışmada deneklerin %57, 9'unun alkol kullandığı tespit edilmiştir (Ataseven, 2006:105).

Özkan tarafından yapılan çalışmasında deneklerin %62'sinin alkol kullandığı belirlenmiştir (Özkan, 1995: 34).

Tek başına alkol kullanımı ve alışkanlığını suça etki eden unsulardan sayamayız. Alkol kullanımıyla birlikte bireyin kontrolünü kaybetmesi, alkol temin etmesi içinde paraya olan ihtiyacı, bireyin hırsızlık suçu işlemesi neden olabilecektir.

Tablo 51. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Sigara Kullanma Dağılımları

Sigara Kullanma Durumları	Sayı	%
Sigara Kullanır	66	91, 7
Sigara Kullanmaz	6	8, 3
Toplam	72	100

Örneklem grubumuzdaki deneklerden %91, 7'si sigara kullandığı, %8, 3'ünün sigara kullanmadığı belirlenmiştir.

Özkan tarafından 1995 yılında yapılan çalışmada deneklerin %79'unu sigara kullandığı belirlenmiştir (Özkan, 1995: 34).

Tablomuzdaki verilerden de anlaşılacağı üzere hırsızlık suçu işleyen kişiler arasında sigara kullanımı oldukça yaygın olarak görülmektedir. Hırsızlık suçu ile sigara kullanımı arasındaki ilişkiyi, deneklerimizin belirli mesleği olmayan, dar gelirli bireyler olduğu bilinmektedir. Sigara temininde belirli bir maliyet oluşturduğu düşünüldüğünde, kişilerin kullanacakları sigaraları satın alabilmek için hırsızlık suçunu işleyebileceklerdir.

5. 3. 7. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Televizyonda İzlediği Programlar

Televizyon şu an ülkemizde en yaygın takip edilen kitle iletişim aracıdır. Görsel ve işitsel olması nedeniyle her yaştaki insanın dikkatini kolayca çekebilmektedir. Bu kitle iletişim aracının iyi kullanımı faydalı olacağı muhakkaktır. Ancak günümüzde olduğu gibi şiddet içeren eylemlerin sunulması, suçlu davranış biçimlerinin normalleştirilmesi, magazin yaşamının özendirilmesi, suç ile bu kitle iletişim aracının ilişkilendirilmesine neden olmuştur.

Tablo 52. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin İzledikleri Televizyon Programlarının Dağılımı

İzledikleri Televizyon Programları	Sayı	%
Film	29	40, 3
Dizi	18	25, 0
Diğer	9	12, 5
Spor	8	11, 1
Müzik	4	5, 6
Belgesel	3	4, 2
Magazin	1	1, 4
Toplam	72	100

Örneklem grubumuzdaki deneklerden %40, 3'ü film, %25'i dizi, %11, 1'i spor, %5, 6'sı müzik, %4, 2'si belgesel, %1, 4'ü magazin türü programları izlediklerini, %12, 5 diğer şikkını izlediğini söyleyen grubu ise televizyon seyretmediğini söyleyenler oluşturmaktadır.

Televizyon ve suç ilişkisi sosyal bilimciler incelenmeye başlanmış, televizyondaki şiddet görüntülerinin, şiddet davranışını tahrik ettiği sosyal bilimcilerce düşünülmektedir. Ayrıca uzun süre televizyon seyretmenin çocuklarda güvensizlik, kaygı ve şiddet dizilerinin çocuklarda ve gençlerde saldırganlığı artırdığı yapılan çalışmalarda ortaya konulmuştur (Dönmezer, 1994:236).

Televizyondan izlediği dizi ve filmde etkilenerek suç işleyen insanlara sıkça rastlanmaktadır. Ayrıca televizyon aile hayatına etkisi de göz ardı edilmemelidir. Artık ailelerin hayatı televizyon seyretmekten ibaret olmakta, aile bireyleri boş zamanlarını televizyon izleyerek geçirmekte yani aile ilişkilerini zayıflamaktadır. Çocukları televizyonun olumsuz etkilerinden korumak giderek güçleşmektedir.

Televizyon izleme ve hırsızlık suçu ilişkisini, televizyon yayınlarında bireyin elinde olmayan imkânlarla özendirecek programların yayınlanması ve kişinin bunları elde etmek için hırsızlık suçunu işlemesi şeklinde ilişki kurulabilir.

5. 3. 8. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Örf Adet Gelenek ve Göreneklere Bağlılıkları

Hırsızlık suçu şüphelilerinin örf, adet, gelenek ve göreneklere bağlılıkları, bu suç türünü işleyenlerin toplumsal değer norm ve kurallara uyma derecesi açısından önem arz etmektedir.

Tablo 53. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Örf, Adet, Gelenek ve Göreneklere Bağlılıkları

Örf Adet Gelenek ve Göreneklere Bağlılıkları	Sayı	%
Bazen uyarım	51	70, 8
Bağlıyım	19	26, 4
Hiç Bağlı Değilim	2	2, 8
Toplam	72	100

Örnekleme grubumuzdaki deneklerden örf, adet, gelenek ve göreneklere %70,8'i bazen uyduğunu, %26,4'ü bağlı olduğunu, %2,8'i hiç bağlı olmadığını bildirmişlerdir.

Örf, adet, gelenek ve görenekler toplumun geneli tarafından kabul gören davranış biçimleridir. Toplumun bir nevi denetim mekanizması olan bu davranış biçimleri, uymayanlara bir takım yaptırım uygulanmasına neden olmaktadır. Hırsızlık suçu toplumumuzun örf, adet, gelenek ve göreneklerine uymayan bir davranış türüdür. Toplum tarafından bu tür suçları işleyenlere bir takım yaptırımlar uygulanacağı bilinen bir gerçek olduğu için, bu tür ve diğer suçların işlenmesinde bu değerlerin engelleyici rol üstlendiği düşünülebilir. Ancak bazı örf, adet, gelenek ve görenekler bireyi suça teşvik eder niteliktedir. Kan davaları, töre cinayetlerini buna örnek gösterebiliriz. Araştırmamız kapsamındaki hırsızlık suçlarında bu değerlerin teşvikinden söz edemeyiz.

Örnekleme grubumuzdaki bireylerin örf, adet, gelenek ve göreneklere bağlarının zayıf olduğu tablomuzdaki verilerden anlaşılmaktadır. Bahse konu normların hırsızlık suçunu önleyici rolü, bağların zayıflaması ile hırsızlık suçunu işleme olasılığını arttıracıdır.

5. 3. 9. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Boş Zamanlarında Yaptıkları

Boş zamanların değerlendirildiği çevre ve yapılan faaliyetler suç ve boş zaman ilişkisini oluşturmaktadır. Çünkü boş zamanın iyi kullanılmaması ve boş zamanlarda yapılan faaliyetler suç işlenmesine neden olabilmektedir.

Örnekleme grubumuzdaki denekler boş zamanlarında; %45,8'i gezdiğini, %20,8'i müzik dinlediğini, %16,7'si spor yaptığını, %5,6'sı kitap okuduğunu belirtmişlerdir. Diğer şikkını işaretleyen deneklerin boş vakitlerinde internet, ev işleriyle uğraştıklarını tespit edilmiştir.

Tablo 54. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Dağılımları

Boş Zamanlarında Yaptıklarının Dağılımı	Sayı	%
Gezer	33	45, 8
Müzik Dinler	15	20, 8
Spor Yapar	12	16, 7
Diğer	8	11, 1
Kitap Okur	4	5, 6
Toplam	72	100

Elde edilen verilerden örneklem grubumuzdaki hırsızlık suç şüphelilerinin %45,8'nin boş zamanlarını gezerken değerlendirmesi ilgi çekicidir. Yapılan görüşmelerde hırsızlık suç şüphelilerinin gezme faaliyetini, samimi oldukları arkadaşları ile yaptıkları belirlenmiştir. Tablo-75'de deneklerimizin arkadaşlarının %77,8'inin suç kaydı olduğu göz önüne, boş zamanlarında gezerken birbirlerini olumsuz yönde etkiledikleri değerlendirilmektedir.

5. 3. 10. Hırsızlık Suçu Şüphelilerine Ailelerinin Hatalarına Verdiği Tepkiler

Ailelerin hatalara verdiği tepkiler disiplin anlayışlarının göstergesidir. Yanlış disiplin anlayışının yarattığı sorunlar bilinen bir gerçektir.

Tablo 55. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Hata Yatıklarında Ailesinin Gösterdikleri Tepki Dağılımları

Yapılan Hatalara Aile Tepkisi	Sayı	%
Nasihat Ederlerdi	54	75
Şiddet Uygularlardı	18	25
Toplam	72	100

Örneklem grubumuzdaki denekler hata yaptıklarında ailelerinin %75'i nasihat ettiğini, %25'i şiddet uyguladıklarını bildirmişlerdir.

Ailenin çocuğa hata yaptığındaki tepkisi, ailenin çocuğa uyguladığı disiplin şekliyle alakalıdır. Yapılan çalışmalarda kötü muameleye uğrayan çocuklarda iyi yönde gelişmenin olmadığı, aksine çocukların saldırganlaştığı belirlenmiştir (Dönmezer, 1994:249).

Anne ve babanın çocuğu dayakla cezalandırmasıyla çocuğun ev ve okuldan kaçma, küçük yaşta başkalarının bir şeylerini çalma alışkanlığı gibi davranışta bulunma arasında anlamlı ilişki bulunmuştur (Yavuzer, 1996:141).

Özkan tarafından 1995 yılında 217 denek üzerinde yapılan çalışmada denekler hata yaptıklarında, ailesi tarafından %27'si nasihat edildiği, %28'i kızıldığı, %22'si ilgisiz kalındığını bildirilmiştir (Özkan, 1995: 44).

Çocuğun disiplinde tutarlılık büyük önem arz etmektedir. Anne ve babanın çocuklarının disiplinde tutarlı olmaları önemli olduğu gibi, ailenin diğer fertlerinin de disiplin konusunda tutarlı olmaları gerekmektedir.

5. 3. 11. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Dindarlık Tanımlamaları

Sosyal kurumlardan olan din, bireyin kendisine, diğer kişilerle ilgili olan ilişkilerine bir takım kurallar koyar. Dini kurallara uymama neticesi sonucu yaptırımlarda mevcuttur. Hukuk kurallarınca yasaklan bazı davranışlar, dinen da yasaklanmıştır. Hırsızlık suçu bunlardan biridir.

Sosyalleştirilmiş ve ahlaki amaçlara yönelmiş dine bağlılık kişiyi olumlu hareket etmeye teşvik ederken, suça iten unsurlara karşı direncini artırır (Dönmezer, 1994:224).

Tablo 56. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Dindarlık Tanımlamalarının Dağılımı

Dindarlık Algıları	Sayı	%
Az Dindar	62	86, 1
Dindar	9	12, 5
Dindar Değil	1	1, 4
Toplam	72	100

Örneklem grubumuzdaki deneklerin dindarlık algıları incelendiğinde %86,1'i az dindar, %12,5'i dindar, %1,4'ü kendini dindar olarak algılamadığını belirtmişlerdir.

Ankara Üniversitesi Kriminoloji Enstitüsü tarafından 1000 mükerir suçlu üzerinde yapılan çalışmada, suçluların %93,1'inin dinlerine bağlı oldukları bildirilmiştir(Akt. Yavuzer, 1996:67).

Sosyal kurumlardan olan din ve suç ilişkisi, bireyin dine bağlılık düzeyi ile suç arasında önemli ilişkinin varlığını sosyolojik suç kuramlarından sosyal kontrol kuramlarında savunulmuştur.

Tablo 57. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin İbadetlerini Yapma Dağılımları

İbadetlerini Yapma	Sayı	%
Aksatırım	46	63, 9
İnanırım Ama İbadetlerimi Yapmam	23	31, 9
Tamamını Yaparım	3	4, 2
Toplam	72	100

Örneklem grubumuzdaki deneklerin dindarlık algılarını doğrulamak için ibadetlerini yapmaları sorulduğunda %63,9'u ibadetlerini aksattığını, %31,9'u ibadetlerini yapmadığını, %4,2'si ibadetlerinin tamamını yaptığını bildirmişlerdir.

Bireyin ibadetlerini yerine getirmesi din ile bağının göstergesi olabileceğinden deneklere bu soru yöneltilmiş, hırsızlık suçu şüphelilerinin çoğunluğunun ibadetlerini aksattığı ya da yerine getirmediği belirlenmiştir. Bu da bize hırsızlık şüphelilerinin din ile bağlarının zayıflı olduğunu göstermiştir.

5. 4. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Kriminal Özellikleri

Bu bölümde örneklem grubundaki hırsızlık suçu şüphelilerinin geçmişte işlediği suç türleri, ilk suç işleme yaşları, cezaevinde bulunma durumu, hırsızlık suçunu işleme nedenleri gibi hırsızlık suçu şüphelilerinin kriminal kariyerleri ortaya konmaya çalışarak bu faktörlerin bireyin hırsızlık suçunu işlemesine etkileri araştırılacaktır

Tablo 58. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Çocukken Aşırma Yapma Dağılımları

Çocukken Aşırma Yapma Durumları	Sayı	%
Yapmış	52	72, 2
Yapmamış	20	27, 8
Toplam	72	100

Örneklem grubumuzdaki deneklerin küçük yaşlardayken %72,2'si aşırma yaptığı, %27, 8'inin ise aşırma yapmadığı Tablo-58'de görülmektedir.

Bowlby hırsızlığın romatizmal bir çocuk ve gençlik hastalığı gibi olduğunu, romatizma hastalığı gibi gelecekte de tekrarlayabileceğini savunmuştur (Akt. Yavuzer, 1996: 69).

Suç türleri arasında, hırsızlık suçu çocuklar tarafından en çok işlenen ve tekrarlanan suç türüdür. Çocuklar tarafından işlenen ufak ve önemsiz aşırma gibi tabir

ettiğimiz küçük hırsızlıklar, aileleri tarafından uygun tepkilerle karşılanmazsa bu tür çocukların ilerleyen yaşlarda hırsızlık suçunu işlemeyi alışkanlık haline getirme olasılığı yüksektir.

5. 4. 1. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Daha Önce Gözaltına Alınma Nedenleri

Örneklem grubumuzu oluşturan 72 denek hırsızlık suçları ile ilgili gözaltına alınmış, bu deneklerin daha önce işlediği suçlar hırsızlık suçunu işlemesinde etki eden unsurlardan olduğundan değerlendirilmesi gereken faktörlerdendir.

Tablo 59. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Daha Önce Gözaltına Alınma Nedenlerinin Dağılımları

Gözaltına Alınma Nedeni	Sayı	%
Hırsızlık	51	85,0
Uyuşturucu	4	6,7
Diğer	4	6,7
Cinayet	1	1, 7
Toplam	60	100

Örneklem grubumuzdaki deneklerin daha önce gözaltına alınma suçları incelendiğinde; %85'i hırsızlık suçları, %6,7'si uyuşturucu suçları, %1,7'si cinayet suçundan gözaltına alınmıştır. %6,7'lik kısmı oluşturan diğer şikkını işaretleyen deneklerin sahte para, yaralama, yağma gibi suçlardan gözaltına alındığı tespit edilmiştir.

2002 yılında Emniyet Genel Müdürlüğüne hırsızlık suçlarından gözaltına alınanlarla ilgili yapılan çalışmada, %54,3'ü ilk kez gözaltına alındığını, %45,7 daha önceden de gözaltına alındığı tespit edilmiştir (E.G.M, 2002:115).

Kızmaz tarafından Elazığ Kapalı Cezaevinde 40 denek üzerinde yapılan çalışmada, deneklerin %65'inin ilk tutuklandığı suç türünün hırsızlık suçu olduğu belirlenmiştir (Kızmaz, 2006: 91).

Ankara Üniversitesi Kriminoloji Enstitüsü tarafından yapılan çalışmada 1000 yetişkin mükerir suçludan 561'i para çalmaktan hüküm giydikleri saptanmıştır (Akt. Yavuzer, 1996: 67).

Erkan tarafından 1995 yılında yapılan çalışmada; Islah Evinde bulunan çocukların çoğunluğunu hırsızlık suçunu işleyen çocukların oluşturduğu belirlenmiştir (Erkan, 1995: 49).

Çalışmamızdaki bulgular konu ile ilgili yapılan diğer çalışmalar ile uyum göstermektedir. Hırsızlık suçu işleyen bireylerin suç kayıtları incelendiğinde daha çok hırsızlık suçundan gözaltına alındıkları görülmektedir.

Hırsızlık kolay öğrenilen, icrası kolay ve fırsat suçu olduğunda sıkça karşılaştığımız ve tekrarlanan bir suç türüdür. Kriminal kariyerine hırsızlık suçu işleyerek başlayan bireylerin hırsızlık suçunu tekrar işleyebileceğini elde edilen veriler doğrulamaktadır.

5. 4. 2. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin İlk Hırsızlık Suçu İşleme Yaşı

Hırsızlık suçu şüphelilerinin ilk hırsızlık suçu işleme yaşı, bu suç türünü işleyen bireylerin hırsızlığa başladıkları yaşın tespiti açısından önemlidir.

Tablo 60. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin İlk Hırsızlık Suçu İşleme Yaşlarının Dağılımı

İlk Hırsızlık Suçu İşleme Yaşı	Sayı	%
12–15 Yaş Arası	35	48, 6
16–19 Yaş Arası	26	36, 1
20–23 Yaş Arası	6	8, 3
27 Yaş ve üstü	3	4, 2
24–27 Yaş Arası	2	2, 8
Toplam	72	100

Örneklem grubumuzdaki deneklerden %48,6'sı 12–15 yaş arası, %36,1'i 16–19 yaş arası, %8,3'ü 20–23 yaş arası, %4,2'si 27 yaş ve üstü yaşlarda, %2,8'i 24–27 yaşlar arasında ilk hırsızlık suçlarını işlemişlerdir.

İçli tarafında Türkiye genelinde bulunan tüm cezaevlerinde 2934 hükümlü ile gerçekleştirilen çalışmada, hırsızlık suçunu işleyenler de 15–24 yaşlar arasında yığılma olduğu tespit edilmiştir.

İlk hırsızlık suçunun işlenme yaşının 12–15 arasında yoğunlaşmasını, bu suçun kolayca icra edilebilmesi, diğer suçlara geçiş için bir basamak olması ve fırsat suçu olduğu gibi sebeplere dayandırabiliriz.

5. 4. 3. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Hırsızlık Suçu İşlemeden Alkol ve Uyuşturucu Kullanma Durumları

Hırsızlık suçu şüphelilerinin kullandıkları alkol ve uyuşturucunun, bu suç türünü işlemede etkisini araştırmak üzere deneklere bu soru yöneltilmiştir. Bilindiği gibi alkol

ve uyuşturucu kullanımıyla kişinin sağlıklı hareket etme yeteneğinin azaldığı bilinmektedir.

Tablo 61. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Hırsızlık Suçunu İşlemeden Önce Alkol ve Uyuşturucu Kullanma Durumlarının Dağılımı

Hırsızlık Yapmadan Önce Alkol ve Uyuşturucu Kullanma Dağılımı	Sayı	%
Kullanmaz	67	93, 1
Hırsızlık Yapmam İçin Cesaret Verir	4	5, 6
Düşünmemi Engeller	1	1, 4
Toplam	72	100

Örneklem grubumuzdaki deneklerden hırsızlık suçunu işlemeden önce %93,1'i alkol ve uyuşturucu kullanmadığını, %5,6'sı hırsızlık yapması için cesaret vermesi için kullandığını, %1,4'ü düşünmesini engellediği için alkol ve uyuşturucu kullandığını belirtmişlerdir.

2002 yılında Emniyet Genel Müdürlüğünce hırsızlık suçlarından gözaltına alınanlarla ilgili yapılan çalışmada, gözaltına alınanların %92,1'nin alkolsüz, %7,9'u alkollü olarak gözaltına alınmışlardır(E.G.M, 2002: 101).

Ataseven tarafından 2006 yılından Burdur Kapalı Cezaevinde 200 hükümlü üzerinde yapılan çalışmada deneklerin suç işledikleri sırada %60 alkol ve uyuşturucu kullanmadığını, %31,3'ü alkol aldığını, %4,6'sı uyuşturucu aldığını tespit etmiştir (Ataseven, 2006:106).

Tablo-43'de deneklerimizin %58,3'ünün alkol kullanma alışkanlığı olduğu tespit edilmiş olmasına rağmen deneklerimizin hırsızlık suçu işlemeden önce alkol kullanmadıkları araştırmamızda elde edilen verilerden anlaşılmaktadır.

5. 4. 4. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Hırsızlık Suçunu İşleme Nedenleri

Hırsızlık suçu işleyen örneklem grubumuzdaki deneklere bu suç türünü işleme nedenleri sorularak hırsızlık suçunu işlemedeki ortak gerekçeleri tespit edilecektir.

Örneklem grubumuzdaki deneklerden hırsızlık suçunu işleme nedenleri sorulduğunda %58,3'ü ekonomik, %18,1'i kötü arkadaş çevresinden, %6,9'u macera, %2,8'i hastalık, %1,4'ü alışkanlık nedeniyle hırsızlık suçunu işlemesine sebep olarak göstermiştir. Diğer şikkını işaretleyen %12,5'lik gurubunu ise intikam ve hırsızlık suçunu işlemeyi cahillikten ötürü yaptığını söyleyenlerden oluşmaktadır.

Yenisey tarafından 2000 yılında yapılan çalışmada, çalışmaya katılan deneklerin %48'i kazanç elde etmek için, %10'u hırsızlık eşyası hoşuna gittiği için, %9'u suç ortağı teşvik ettiği için, %6'sı zorda kaldığı için hırsızlık suçunu işlediklerini söylemişlerdir (Yenisey, 2000: 56).

Tablo 62. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Hırsızlık Suçunu İşleme Nedenlerinin Dağılımı

Hırsızlık Yapma Sebebi Dağılımı	Sayı	%
Ekonomik	42	58, 3
Kötü Arkadaş Çevresi	13	18, 1
Diğer	9	12, 5
Macera	5	6, 9
Hastalık	2	2, 8
Alışkanlık	1	1, 4
Toplam	72	100

Ülkemizde mala karşı işlenen suçlarda yoksulluk ve bunlara bağlı fizyolojik ihtiyaçlar önemli yere sahiptir (Yavuzer, 1996: 66).

Elde edilen verilerden deneklerimizin çoğunluğunun hırsızlık suçunu ekonomik nedenlerden ötürü işledikleri tespit edilmiştir. Alınan cevaplardan hırsızlık suçu işleme nedenlerinden kötü arkadaş çevresi etkisi önemli etkenlerdendir.

5. 4. 5. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Hırsızlık Suçundan Elde Ettikleri Edinimleri Harcama Biçimleri

Hırsızlık şüphelilerinin hırsızlık suçundan elde ettikleri edinimlerini sarf şekilleri, bu şahısların hırsızlık suçunu işlemesine iten etkenlerden olduğu için önem arz etmektedir.

Tablo 63. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Hırsızlıktan Elde Ettikleri Edinimleri Harcama Şekillerinin Dağılımı

Hırsızlık Edinimlerinin Sarf Edilişi Dağılımı	Sayı	%
Eğlenir	48	66, 7 %
İhtiyaçlarında Kullanır	10	13, 9 %
Aile Geçimi İçin Harcar	8	11, 1 %
Uyuşturucu Alır	6	8, 3 %
Toplam	72	100 %

Örneklem grubumuzdaki deneklerden hırsızlıktan elde ettiği paraları, %66,7'i eğlence, %13,9'u ihtiyaçları, %11,1'i ailesinin geçimi, %8,3'ü uyuşturucu almak için kullandığını söylemişlerdir.

Örneklem grubumuzdaki deneklerden hırsızlıktan elde ettiği edinimleri zorunlu ihtiyaçlarından ziyade eğlenmek için kullandıkları anket sonuçlarından anlaşılmaktadır. Bu sonuç, hırsızlık suçunu ekonomik nedenlerden ötürü işlendiği tezini zayıflatmaktadır.

5. 4. 6. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Cezaevinde Bulunma Nedenleri

İlk işlenen suç türünün gelecekte işlenecek suç türü için güçlü bir göstergedir. Bundan dolayı bireyin cezaevinde bulunduğu suç türü, ileride işleyeceği suç türünün göstergesi olabilir.

Tablo 64. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Cezaevinde Bulundukları Suç Türlerinin Dağılımı

Cezaevinde Bulunulan Suç	Sayı	%
Hırsızlık	37	88,1
Diğer	2	4,8
Cinayet	1	2, 4
Uyuşturucu	1	2, 4
Yaralama	1	2, 4
Toplam	42	100

Örneklem grubumuzdaki deneklerin daha önce cezaevinde bulunma nedenleri incelendiğinde %88,1'ü hırsızlık suçu nedeniyle daha önceden cezaevinde bulunduğu

saptanmıştır. Kalan grubun cezaevinde bulundukları suçlarda yoğunlaşılan suç türü yoktur.30 denek cezaevinde bulunmadığını belirtmiştir.

Elde edilen veriler, daha önce işlenen ve ceza evinde bulunulan suç ile gelecekte işlenecek suçların bir göstergesidir tezini doğrulamaktadır. Araştırmamızın konusu hırsızlık suçları mükerrer suçların başında geldiğinden, hırsızlık suçunu işlemeye başlayan ve bundan ötürü gerekli müdahaleleri yapılmayan bireylerin, hırsızlık suçunu işlemeyi itiyat ve meslek haline getirme olasılıkları yüksektir.

5. 4. 7. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Cezaevi Rehabilitasyon İşlemleri

Cezaevlerinde etkili ve profesyonel olarak yapılacak rehabilite çalışmaları suçluluğun azaltılmasında etkili olabilecektir. Suçluları cezayi müeyyide olarak belirli süre cezaevinde alıkoymak, bu tür şahısların suç işlemesini önlemede ne derece etkili olduğu, suç ile ilgili araştırma yapanların dikkatini çeken konulardandır.

Tablo 65. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Cezaevinde Rehabilitasyon Görme Dağılımı

Cezaevi Rehabilitasyon Görme Dağılımı	Sayı	%
Görmemiş	30	71, 4
Görmüş	12	28, 6
Toplam	42	100

Örneklem grubumuzdaki deneklerin %28,6'sı cezaevinde rehabilitasyon işlemleri gördüğünü, %71,4'nün ise cezaevinde rehabilitasyon işlemleri görmediğini belirtmişlerdir.

Cezaevleri, suçluların rehabilite edilip topluma kazandırılmaları için bir fırsattır. Suçu işleyip tutuklanarak cezaevine konan kişi cezaevi ortamı gereği bolca boş zamanı olacaktır. Bu boş zamanın iyi yönde değerlendirilmesi gerekmektedir. Suçu bir hastalık olarak değerlendirilip, suçlunun boş zamanları hastalıktan kurtarılmasına yönelik aktiviteler yaptırılırsa cezaevleri ıslah edici rolünü yerine getirmiş olur. Ancak deneklerle yapılan görüşmelerde, cezaevi ortamını, kendilerini suç konusunda profesyonelleştiren bir ortam olarak görülmekte, cezaevini ıslah edici olmadan uzak görmektedirler.

5. 4. 8. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Cezaevi Çıkışı Yakın Çevre Tepkisi

Suçlu birey cezaevinden tahliyesinden sonra topluma işlediği suçtan dolayı etiketlenmiş bir birey olarak dönmektedir. Etiketleme kuram teorisyenleri suçlunun damgalanmasından dolayı, bu durumda olan bireyleri suça daha eğimli olduklarını ileri sürmüştür. Damgalamadan ötürü suçlu birey kendisini toplumdan dışlanmış, yalnız hisseder, bu da bireyi suç işlemeye potansiyel hale getirir. Damgalananın bu tür özelliği olduğu gibi suç işlememiş insanların bu tür bir damgayı yememek için suç işlemedikleri de göz önünde bulundurulmalıdır.

Tablo 66. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Cezaevi Çıkışında Yakın Çevrelerinin Tepkilerinin Dağılımı

Cezaevi Çıkış Yakın Çevre Tepkisi	Sayı	%
Sahiplenilmiş	28	66, 7
Dışlanmış	10	23, 8
Tepkileri olmamış	3	7, 1
Yeni suçlar işlemeye sevk etmişler	1	2, 4
Toplam	42	100

Örneklem grubumuzdaki deneklerden daha önce bir suçtan dolayı tutuklanıp, cezaevinden tahliyesinden sonra yakın çevresinin (aile, akrabalar, komşular) tepkileri sorulduğunda %66,7'si sahiplenildiğini, %23,8'i dışlandığını, %7,3'ü herhangi bir tepki görmediğini, %2,4'ü yeni suç işlemeye teşvik edildiği yönde cevap vermişlerdir.

İçli tarafında Türkiye genelinde bulunan tüm cezaevlerinde 2934 hükümlü ile gerçekleştirilen çalışmada, hırsızlık suçu işleyenlere çevrelerinin tepkileri incelendiğinde, çevrenin suçluya tutumu olumlu olmadığı tespit edilmiştir (İçli, 1992:152).

Örneklem grubumuzdaki deneklerle yapılan görüşmelerde toplumun kendilerini damgalamasından ötürü iş bulamadıklarını, evlenemediklerini, çevrelerinin kendilerine iyi gözle bakamadıklarını dile getirmişlerdir.

5. 4. 9. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Diğer Kriminal Özellikleri

Bu bölümde hırsızlık suçu şüphelilerinin diğer kriminal özellikleri verilecektir.

Tablo 67. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Hırsızlık Suçlarının Cezalarını Bilme Dağılımları

Hırsızlık Suçlarının Cezalarını Bilme Durumu	Sayı	%
Bilmiyor	61	84, 7
Biliyor	11	15, 3
Toplam	72	100

Örnekleme grubumuzdaki deneklerden hırsızlık suçlarının cezaları sorulduğunda; %84,7'si hırsızlık suçlarının cezalarını bilmediğini, %15,3'si suçlarının cezalarını bildiği tespit edilmiştir.

Yenisey tarafından 2000 yılında yapılan çalışmada çalışmaya katılan deneklerin %79'u cezalara ilişkin bir öngöründe bulunamamışlardır (Yenisey, 2000:57).

Tablo-64'den deneklerimizin %51,4'ü hırsızlık suçundan ötürü cezaevinde bulunduğu göz önüne alındığında hırsızlık suçlarının cezalarını bilmemeleri dikkat çekicidir.

İlk hırsızlık suçunun işlenmesinde cezalarını bilmemeleri normal karşılanırsa bile, en fazla tekerrür eden suçlardan olan hırsızlık suçlarının cezasının bilinmemesi ilgi çekicidir.

Ülkemizde uygulanan ceza infaz rejimleri, çıkan af yasaları, zaman aşımından ötürü suç işleyen kişilerin tam manasıyla cezalandırılmadıkları yaygın olan bir görüştür. Ancak yeni infaz sisteminde infaz süresi daha uzatılmıştır. Eski TCK'da kişi cezasının %40'ını çektikten sonra şartlı salıveriliyordu. Şartlı salıverildikten sonra da denetime tabi değildi. Yeni TCK 'da ise kişi cezasının %75'ini çektikten sonra şartlı salıverilmektedir.

Ancak verilen cezaların miktarı kadar suç işleyenlerin cezaevlerinde ıslah edilmeleri de diğer suçlarda olduğu gibi hırsızlık suçlarında da önem arz etmektedir.

Tablo 68. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Hırsızlık Suçuna Verilen Cezaları Caydırıcı Bulmalarına Göre Dağılımı

İşlem Yapılan Kişiler İçin Cezaların Caydırıcılığı	Sayı	%
Fikri Yok	36	50
Cezalar Caydırıcı	30	41, 7
Cezalar Caydırıcı Değil	6	8, 3
Toplam	72	100

Örneklem grubumuzdaki deneklere suçlara verilen cezaların caydırıcılığı sorulduğunda, %41,7’si caydırıcı, %8,3 caydırıcı olmadığını, %50,0’ı konu ile ilgili bir fikrinin olmadığını beyan etmişlerdir.

Suçlara verilen cezai yaptırımların suçları engellemede rolü tartışma konusudur. Defaten suç işleyip cezalandırılan ancak suç işlemeye devam eden bireyler araştırma konusu olmuştur. Bundan ötürü suç işleyenlere verilen cezai müeyyidelerin tek başına suçun engellenmesinde etkili olabileceği düşünülemez. Araştırmamızın da konusunu oluşturan hırsızlık gibi çokça tekrarlanan suç tipinde cezai müeyyidelerin etkisi daha da az olabilmektedir.

Kızmaz tarafından Elazığ Kapalı Cezaevinde 40 denek üzerinde yapılan araştırmada, deneklerin %70’i suçlarının cezalarının bilmiş olmaları durumunda da aynı suçu işleyeceklerini belirtmişlerdir (Kızmaz, 2006:116).

İçli tarafından yapılan çalışmada, adam öldürme suçları ile ilgili aynı suçtan tutuklanan ve hüküm giyenlerin oranı sadece %9,4’tür (İçli, 1992: 52).

Adam öldürme, yağma gibi nitelikli suçlarının oluş sıklığının azlığı, uzun cezai müeyyideler uygulanmasına ve bu tür suçu işleyecek bireylerin bunu göze alamamaları ile açıklayabiliriz.

Suçlara verilen cezai yaptırımların, suçun oluşmamasındaki rolünün artması için verilen cezaların çabuk, kararlı, kesin şekilde uygulanılması gerekmektedir. Çünkü bir atasözümüzde de denildiği gibi ‘‘Gecikmiş adalet, adalet değildir’’.

Tablo 69. Daha Önce Gözaltına Alınma Durumuna Göre Cezaları Caydırıcı Bulma

Gözaltına Alınma Durumu		Cezaları Caydırıcı Bulma			Toplam
		Evet	Hayır	Fikir Beyan Etmemiş	
Gözaltına Alınmamış	Sayı %	0 0%	1 1,4%	11 15,3%	12 16,7%
Cinayet	Sayı %	1 1,4%	0 0%	0 0%	1 1,4%
Hırsızlık	Sayı %	27 37,5%	5 6,9%	19 26,4%	51 70,8%
Uyuşturucu	Sayı %	0 0%	0 0%	4 5,6%	4 5,6%
Diğer	Sayı %	2 2,8%	0 0%	2 2,8%	4 5,6%
Toplam	Sayı %	30 41,7%	6 8,3%	36 50,0%	72 100,0%

$$X^2= 18,312$$

$$Sd=8$$

$$P<0.05$$

$$\text{Anlamlılık}=0.019$$

Tablo-69’da daha önce gözaltına alınan suç türlerine göre hırsızlık suçu işleyenlere cezaları caydırıcı bulup bulmadıkları sorulmuş, hırsızlık suçu işleyenlerin %37,5’i cezaları caydırıcı bulmuşlar, %6,9’u caydırıcı bulmamış, %26,4’ü fikir beyan etmemiştir. Elde edilen verilerden daha önce gözaltına alınan suçlarla ile cezaları caydırıcılığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($X^2= 18,312$, $p < 0.05$).

Tablo 70. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Yakalanmadıkları Hırsızlık Olayları Dağılımı

Yakalanmadığı Hırsızlık Olayı Varlığı	Sayı	%
Yakalanmadığım Var	44	61, 1
Yakalanmadığım Yok	28	38, 9
Toplam	72	100

Örneklem grubumuzdaki deneklerden %61,1’i yaptığı halde yakalanmadığı hırsızlık olayının var olduğunu, %38,9’u var olmadığını bildirmişlerdir.

Hırsızlık suçları açısından işlenen suçlardan yakalanılmayan suç olaylarının varlığı suçların tekrar edilmesi açısından önem arz etmektedir.

Araştırmamızın da konusunu oluşturan hırsızlık suçlarında, olayın gerçekleşeceği yerin, zamanın, şeklin gizli olması, mağdur ile fail arasında bağın genellikle olmaması, kalabalık, karmaşık kent yapısı, olayı gören ve ispata yarayan delillerin bulunmasındaki güçlüklerden ötürü, hırsızlık olaylarını işleyen suçluların tespit edilmeleri ve yakalanma olasılığı az olmakta, bundan dolayı suçlu cezalandırılmamaktadır.

Suçluların işledikleri tüm suçların ortaya çıkartılamayışı bundan dolayı ceza almamaları, suç işlemeye devam etmesine neden olduğu anlaşılmıştır (Kızmaz, 2006:251).

Tablo 71. Daha Önce Gözaltına Alınılan Suç ve Yakalanılmayan Hırsızlık Olayları

Gözaltına Alınılan Suç		Yakalanılmayan Hırsızlık		
		Evet	Hayır	Toplam
Gözaltına Alınmamış	Sayı %	2 2,8%	10 13,9%	12 16,7%
Cinayet	Sayı %	0 ,0%	1 1,4%	1 1,4%
Hırsızlık	Sayı %	26 36,1%	25 34,7%	51 70,8%
Uyuşturucu Suçları	Sayı %	0 ,0%	4 5,6%	4 5,6%
Diğer	Sayı %	0 ,0%	4 5,6%	4 5,6%
Toplam	Sayı %	28 38,9%	44 61,1%	72 100,0%

$X^2 = 11,358$ $Sd = 4$ $P < 0.05$ Anlamlılık = 0.023

Tablo-71’de örneklem grubumuzdaki deneklerin daha önce gözaltına alınan suçları ile yakalanılmayan hırsızlık olaylarının varlığı incelendiğinde, deneklerin %38,9’unun yakalanmadığı hırsızlık olayının olduğunu, yakalanılmayan hırsızlık olayı olduğu cevabını veren deneklerin daha önce işledikleri suç türlerine bakıldığında %36,1 ile hırsızlık suçları ilk sırada yer almaktadır. Buna göre, örneklem grubumuzdaki deneklerin daha önce gözaltına alınan suçları ile yakalanılmayan hırsızlık olaylarının varlığı arasında anlamlı bir ilişki vardır ($X^2 = 11,358$, $p < 0.05$).

Tablo 72. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Hırsızlık Suçu İşlerken Tek Başına Olma Dağılımları

Hırsızlık Suçunu Tek Başına mı İşlemiş	Sayı	%
Tek Başına İşlemedi	41	56, 9
Tek Başına İşlemiş	31	43, 1
Toplam	72	100

Örneklem grubumuzdaki deneklerden %56,9'u hırsızlık suçunu tek başına işlemediğini, %43,1'i tek başına işlediğini bildirmişlerdir.

Hırsızlık suçu şüphelilerinin hırsızlık suçunu işlerken tek başına veya yanında başkalarının varlığının olup olmadığı araştırmamızda incelenmesi gereken konulardandır. Elde edilen sonuçlarda deneklerimizin çoğunun yanında başkalarının eşliğinde hırsızlık suçunu işledikleri tespit edilmiştir. Deneklerimizle yapılan görüşmelerde hırsızlık suçunu işlerken yanlarında arkadaşlarının olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 73. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Suç İşlerken Yakalanabileceklerini Düşünme Dağılımları

Yakalanabileceğini Düşünme	Sayı	%
Düşünürüm	44	61, 1
Düşünmem	26	36, 1
Bazen	2	2, 8
Toplam	72	100

Örneklem grubumuzdaki deneklerden %61,1'i yakalanabileceğini düşündüğünü, %36,1'i yakalanabileceğini düşünmediğini belirtmişlerdir.

Hırsızlık suçları ile ilgili olarak bu suç türünü işlemeye başlayan bireylerde yakalanma korkusunun, zamanla yakalanmamanın verdiği güvenle azaldığını ve takiben hırsızlık suçunu daha profesyonelce işlemelerinde etkili olduğu değerlendirilmektedir. Bu faktör bireyin hırsızlık suçunu işleme olasılığını artırmaktadır.

Tablo 74. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Kendi Mallarının Çalınması Durumundaki Tepkilerinin Dağılımları

Malı Çalınsa Tepkisi	Sayı	%
Kızar	42	58, 3
Çok Kızar	16	22, 2
Tepkim Olmaz	14	19, 4
Toplam	72	100

Örneklem grubumuzu oluşturan denekler kendi malları çalındığında; %58,3'ü kızacağını, %22,2'si çok kızacağını, %19,4'ü tepkisi olmayacağını belirtmişlerdir.

Kendisi hırsızlık olayı ile ilgili gözaltına alınan şüphelilerin, kendi malları çalınması durumunda ki verecekleri ağır tepki ilgi çekicidir.

Örneklem grubumuzu oluşturan deneklerimizin tamamı yakınlarının hırsızlık yapmamalarını istememektedir.

2002 yılında Kızmaz tarafından gerçekleştirilen çalışmada 933 hükümlü denekten %80'i yaptıkları suç eylemini kötü olarak nitelemiştir.

Örneklem grubumuzdaki deneklerin kendileri hırsızlık suçunu şüphelisi olarak işlem görürken, deneklerin tamamı bu suç türüne olumsuz baktıklarından dolayı yakınlarının hırsızlık yapmasını istememektedir.

Tablo 75. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Arkadaşlarının Sabıka Dağılımı

Arkadaş Sabıka Dağılımı	Sayı	%
Hırsızlık	48	85,7
Cinayet	4	7,1
Yaralama	2	3,6
Uyuşturucu	1	1, 8
Diğer	1	1, 8
Toplam	56	100

Örneklem grubumuzdaki deneklerin arkadaşlarının sabıka dağılımı incelendiğinde; %85,7'sinin hırsızlık, %7,1'si cinayet, %3,6'sı yaralama, %1,8'i uyuşturucu suçlarından sabıka kayıtlarının olduğu, 18 denek arkadaşlarının suç kaydının olmadığını belirtmiştir.

Örneklem grubumuzdaki deneklerin suçlu arkadaş ilişkisi sosyolojik suç kuramlarında sosyal öğrenme ve davranış teorileri ile ilişkilendirilebilir.

Sosyal öğrenme teorileri suçun öğrenilmenin sonucu meydana geldiğini kabul etmektedir (İçli, 1998: 99).

Suç işleyen bireylerin bulunduğu bir arkadaş grubu ortamında bulunanların, bulunduğu gruptaki arkadaşları ile etkileşimi ile suçu öğrenip, suça etki eden diğer faktörlerin etkisi ile suç işleyebilecektir.

Tablo 76. Hırsızlık Suçu Şüphelilerinin Hırsızlık Suçundan Alacağı Cezanın Geleceğini Nasıl Etkileyeceğiyle İlgili Görüşlerinin Dağılımı

Cezaların Geleceğini Etkilemesi	Sayı	%
Etkileyeceğini Düşünüyor	67	93, 1
Etkileyeceğini Düşünmüyor	5	6, 9
Toplam	72	100

Örneklem grubumuzdaki deneklerin %93,1'i yapmış oldukları hırsızlıktan ötürü alacakları cezaların geleceğini etkileyeceğini düşündüğünü, %6,9'u alacağı cezanın geleceğini etkilemeyeceğini düşündüğünü söylemiştir.

Bireyin geleceği ile ilgili kaygılarının bulunması hayat ile olan bağının göstergesidir. Geleceği ile ilgili bir umudu olmayan bireyin emellerini gerçekleştirme için her türlü suçu işleme olasılığı oldukça yüksektir.

BÖLÜM-VI

VI. GENEL SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmamızda elde ettiğimiz neticeler, Elazığ ilinde hırsızlık suçunun işlenmesine, hırsızlık suçu şüphelilerinin içerisinde yaşadığı sosyo/kültürel ortamı ile sosyo-ekonomik statü düşüklüğünün birleşmesi sonucu ortaya çıktığı değerlendirilmektedir.

Hırsızlık suçları dünya, ülkemiz ve ilimizde en çok işlenen suç türlerinden biridir. Hırsızlık suçunun uygarlık tarihi boyunca var olduğu bilinen bir gerçektir ve hemen hemen tüm toplumlarda cezai yaptırımlar ile cezalandırılmıştır. Ülkemizde son yıllarda hırsızlık suçlarında görülen büyük orandaki artış ve bu toplumsal sorunun toplumda yarattığı huzursuzluktan ötürü, 2005 yılında TCK'da ve ceza infaz sisteminde yapılan değişikliklerle hırsızlık suçlarına verilen cezai müeyyideler arttırılmıştır.

Suçu sosyolojik açıdan inceleyen suç kuramlarından,

1. Yapısal ve fonksiyonel teoriler suçu yoksul ve alt sınıfa özgü bulması ile gerilim teorileri ekonomik ve toplumsal hedeflere ulaşmada karşılaşılan engeller, bireylere bu hedeflere ulaşmada kanunsuz yollara başvurmaları açısından, alt kültür teorilerinde toplumun bir kısmının suç onaylaması ve suç işlemeye sevk edecek değerlerin var olması, Chicago Okulu kuramları ise kent yapısının karmaşıklığı, düzensizliği, kontrolsüzlüğü suçun kaynağı görmesi açısından hırsızlık suçları ile ilişkili sosyolojik suç kuramlarıdır.
2. Sosyal süreç teorilerinden sosyal öğrenme kuramları suçu öğrenilen bir davranış olarak görmesinden, sosyal kontrol kuramı bireyin geleneksel kurumlardan bağının zayıflaması ve kontrol azalması neticesi olarak kabul etmesi nedeniyle, etiketleme kuramı da suç işleyen birey tarafından etiketlendiğini bunda dolayı bireyi suç işlediğini savunmuş bu özelliklerin tamamı araştırmamızın konusu olan hırsızlık suçu şüphelilerinin bu suç türünü işlemesini açıklayıcı özellik taşımaktadır.

Suç teorilerinin sosyolojik açıdan suçu ve suç türü olan hırsızlığı tek başına açıklaması beklenmemelidir. Bundan dolayı sosyolojik suç teorilerinin bir bütün olarak ele alınması suç olgusunu daha iyi anlamamızı sağlar.

Araştırmamız bir sapma ve suç türü olan hırsızlık suçunu, bu suçu işleyen bireyleri, ve bu bireylerin sosyo-ekonomik ve kültürel değerlerini sosyolojik bakış açısı

ile incelemektir. Bu amaçla Elazığ Emniyet Müdürlüğü görevlilerince şehir merkezi polis sorumluluk sahasında hırsızlık suçu şüphelisi 72 deneğe anket uygulanmıştır. Bu anket uygulamasıyla hırsızlık olayı şüphelilerinin yaş, cinsiyet, memleket, medeni durum v.b sosyo-demografik özellikleri, meslekleri, ailesinin ve akran grubunun özellikleri, öğrenim durumu, ikamet ettiği yer, örf adet, gelenek ve göreneklere bağlılıkları v.b. sosyo- kültürel özellikleri ortaya konarak, bu değişkenlerin deneklerimize hırsızlık suçunu işlemedeki etkileri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Hırsızlık suçu şüphelilerinin bu suç türünü en çok 16–23 yaşları arasında işledikleri saptanmıştır. Bu suç türü ve genel suç türleri ile ilgili yapılan çalışmalarda 16–23 yaş grubunun en çok suç işlenen ve tekrarlanan yaş grubu olduğu tespit edilmiştir. Hırsızlık suçları için 16–23 yaş grubu üzerinde ilk hırsızlık suçunu işleme olasılığı düşmektedir. Ama ilk hırsızlık suçuna 16–23 yaş grubundan önce başlaması bu suç türünü ilerleyen yaşlarda tekrarlama olasılığını arttırmaktadır. Deneklerimizin hırsızlık suçunu ilk işleme yaşı 12–19 yaş grubu oluşturmakta ve örneklem grubunun %84,7’lik oranını oluşturmaktadır.

Hırsızlık suçlarına cinsiyet değişkeni açısından bakıldığında anket uygulanan 72 denekten yalnızca 5 tanesi kadındır. Bu kadınların genel suç türlerinde olduğu gibi hırsızlık suçlarını da daha az işledikleri göstermektedir.

Hırsızlık suçu şüphelilerinin büyük bir çoğunluğunun medeni durumunun bekâr olduğu tespit edilmiştir. Genel suç türleri ile hırsızlık suçu işleyenlerin medeni durumları karşılaştırıldığında, genel suç türlerinin medeni durumlarının aksine hırsızlık suçu işleyenlerin bekârlık oranı yüksektir. Bunun nedeni, hırsızlık suçunun genç yaşta işlenmesi ve bu suç türünü işleyenlerin toplum tarafından etiketlenmesinden ötürü evlenememeleri, sebep olarak söylenebilir.

Hırsızlık suçu şüphelilerinin doğum yerine bakıldığında; çoğunluğunun doğum yerinin Elazığ olduğu, kalan kısmı ise Elazığ iline komşu iller ile Elazığ iline göç eden denekler oluşturmaktadır.

Hırsızlık suçu şüphelilerinin meslekleri incelendiğinde; çoğunluğunun bir mesleği olmadığı yada niteliksiz işlerde işçi olarak çalıştıkları görülmektedir. Deneklerimizin bir mesleğe sahip olamamalarında daha önce bu tür suç işleyip uzun süre cezaevinde bulunması, toplum tarafından damgalanmaları, bu suç türünü sürekli işleyip hırsızlığı kolay para kazanma yolu olarak görmeleri ve belirli bir işte çalışmak istememelerinden kaynaklanmaktadır. Bireyin bir mesleğinin olmaması, gelir elde edebilecek bir iş bulmasını zorlaştıracak, zorunlu ihtiyaçlarını karşılayabilecek kadar

parası olmayan bireyin, bu suç türünü işleme olasılığı artacaktır. Araştırmamızda da deneklerin %73,6'lık oranının gelir getiren bir işinin olmadığı tespit edilmiştir. Deneklerimizin kendileri gibi babalarının meslek özellikleri de benzerlik göstermektedir.

Araştırmamızda ele alınan değişkenlerden biri hırsızlık suçu şüphelilerinin kendilerinin, anne ve babalarının öğrenim durumlarıdır. Deneklerimizin öğrenim durumuna bakıldığında, öğrenim düzeylerinin düşük olduğu, baba ve annelerinin de öğrenim durumlarında benzer özellik gösterdiği ve düşük düzeyli eğitim seviyelerinin olduğu tespit edilmiştir. Deneklerimiz okul başarı durumlarını orta şeklinde belirtmişler, 28 denek değişik sebeplerle okulu terk etmiş, 12 denekte okulda disiplin cezası almıştır. Deneklerimizde okul devamsızlığı yaygın olarak görülmüştür. Deneklerimizin ebeveynlerinin, çocuklarının öğrenim başarı durumları ve devamsızlıklarına ilgisiz kaldıkları elde edilen verilerden anlaşılmaktadır.

Deneklerimizin ailevi özelliklerine bakıldığında, deneklerimizin önemsenecek bir kısmının parçalanmış aile mensubu oldukları, kardeş sayıları 3 ve daha fazla olanların oranı yüksek olup, kalabalık aile mensubu oldukları görülmektedir. Hırsızlık suçu işleyenlerde, anne-baba yoksunluğunun, aile parçalanması ve ailelerindeki birey sayısının artması ile suça yönelme arasında bir ilişki olduğunu söyleyebiliriz.

Deneklerimiz, aileleri ile ilişkilerinin iyi olduğunu, aynı şekilde anne ve babalarının birbirleri ile olan ilişkilerinin de iyi olduğu şeklinde cevaplar vermelerine rağmen deneklerimiz arasında aile içi şiddete maruz kalan ve evden kaçanların sayısı oldukça fazladır. Deneklerimizin ailelerinde suç kaydına sahip bireylerin bulunması açısından bakıldığında, anne ve babalarının çok fazla suça karışmadığı ancak kardeşlerinin suç işleme oranının oldukça fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu aile içindeki kardeşlerin birinin hırsızlık suçu işlemiş olması diğer kardeşlerinde hırsızlık suçu işleme olasılığının yüksek olduğunu göstermektedir. Bu bulgu sosyolojik suç kuramlarından öğrenme ve taklit etme kuramlarını desteklemektedir. Sonuç olarak hırsızlık suçu işleyen bireylerin bu suç türünü işlemesinde ailesel faktörlerin de etkili olduğu sonucunu desteklemektedir.

Hırsızlık suçu şüphelilerine ait diğer özelliklere bakıldığında, örneklem grubumuz büyük bir kısmının göç etmiş olduğu görülmektedir. Deneklerimiz göç etme nedenlerine bakıldığında ekonomik, terör, baraj vb. gibi faktörler görülmektedir. Deneklerimiz göçün kendilerinde, ekonomik zorluklar, işsizlik ve eğitim sorunlarına neden olduğunu ve suç işlemeye yönelttiğini beyan etmişlerdir. Deneklerimizin ikamet

yerleri incelendiğinde; Elazığ ilinde mahalleler bazında hemen hemen eşit bir dağılım olduğu görülmektedir. Deneklerimizin çoğunluğunun ikametlerinin kendilerine ait olduğu ve ikametlerinde anne, baba ve kardeşleri ile birlikte yaşadıkları belirlenmiştir.

Hırsızlık suçu şüphelilerinin arasında davranış bozukluğu tedavisi görme oranı oldukça yüksektir. Deneklerimizin arasında uyuşturucu, alkol ve sigara kullanımı yaygındır. Deneklerimizin boş zamanlarını genellikle gezerek değerlendirdikleri, televizyon izleme alışkanlıklarına bakıldığında, film (aksiyon, polisiye, korku) türü televizyon programı izleme alışkanlıklarının olduğu görülmüştür. Örneklem grubumuzdaki deneklerin anketimize verdiği cevaplardan örf, adet, gelenek ve göreneklere bağlılıklarının zayıf olduğu gözlemlenmektedir. Hırsızlık suçu şüphelilerinin sosyal kontrol kurumlarından biri olan dine olan bağlılıkları incelendiğinde, deneklerimizin çoğunluğu kendini az dindar olarak tanımlamış ve sadece %4,2'lik kısmının ibadetlerini aksatmadan yaptıkları belirlenmiştir.

Hırsızlık suçu şüphelilerinin kriminal özelliklerine bakıldığında, %72,2'si küçük yaşlarda aşırma tabir ettiğimiz ufak tefek hırsızlıklar yaptıklarını bildirmişlerdir. Hırsızlık suçu şüphelisi olarak işlem yapılan 72 denneğin gözaltına alındıkları daha önceki suç türlerine bakıldığında, %70,8'inin hırsızlık suçundan gözaltına alındığı tespit edilmiştir. Bu oran hırsızlık suçunun tekrarlan bir suç türü olma özelliğini göstermektedir. Deneklerimizde alkol ve uyuşturucu kullanımı yaygın olsa da anketimize vermiş oldukları cevaplardan, hırsızlık suçu işleme öncesi alkol ve uyuşturucu kullanımının yaygın olmadığı görülmüştür.

Deneklerimize hırsızlık suçunu işleme nedenleri sorulduğunda, %58,3'lük oranı hırsızlık suçunu ekonomik nedenlerle işlediklerini beyan etmelerine rağmen, deneklerin hırsızlıktan elden ettikleri edinimleri eğlenerek harcama şekilleri, hırsızlık suçunu işleme nedenleri ile tezat oluşturmaktadır.

Örneklem grubumuzda 42 denek daha önce cezaevinde bulunduğu şeklinde anketimize cevap vermiştir. Cezaevinde bulundukları suç türlerine bakıldığında, %51,4'lük kısmının hırsızlık suçları nedeniyle cezaevinde kaldığı tespit edilmiştir. Cezaevinde bulunan deneklerimize cezaevindeki iyileştirme çalışmaları sorulmuş, %71,4'lük kısmı herhangi bir iyileştirme işlemi görmediğini ve cezaevi ortamını ıslah edici bulmadığını beyan etmiştir. Şüphelilerin cezaevi sonrası yakın çevrelerinin kendilerini sahiplendiğini belirtmişler ancak toplum tarafından dışlandıklarını belirtmişlerdir. Toplumsal tepkiler olarak ise hırsızlık suçundan ötürü kendilerine iyi

gözle bakılmadığı, iş bulmada güçlük çektikleri veya hiç iş bulamadıkları, evlenmek istediklerinde hırsızlık suç kayıtlarından dolayı aile kuramadıklarını dile getirmişlerdir.

Deneklerimizin çoğunluğunun işlemiş oldukları hırsızlık suçu cezalarını bilmedikleri anketimizin sonuçlarından anlaşılmaktadır. Deneklerimize hırsızlık suçlarına verilen cezaların caydırıcılığı ile ilgili anket sorumuza deneklerin %41,7'lik kısmı caydırıcı bulmuş, %50'lik kısmı fikir beyan etmemiştir. Bu durumu hırsızlık suçlarına verilecek cezaları bilmemelerinden kaynaklandığını söyleyebiliriz.

Hırsızlık suçu şüphelilerine yakalanmamış olduğu hırsızlık suçlarının varlığı sorulduğunda, %61,1'lik kısmı yakalanmadığı hırsızlık olayının varlığını kabul etmiştir. İşlenen ve yakalanılmayan hırsızlıklar bu suç türünü işleyenlere hiç yakalanmayacakları hissi yaratmakta, buda suç işlemelerine devam etmelerine sebep olmaktadır.

Deneklerimizin kendi malları çalınması durumundaki tepkileri ve yakınlarının hırsızlık yapmalarına bakış açıları kendi işledikleri suçla zıtlık teşkil etmektedir. Aynı şekilde örneklem grubumuzu oluşturan hırsızlık suçu şüphelilerinin %93,1'lik kısmı hırsızlık suçundan alacağı cezaların geleceğini etkileyeceğini belirtmişlerdir.

Son olarak hırsızlık suçu şüphelilerinin suç kayıtları incelendiğinde, %77,8'lik kısmının suç kayıtlarının olduğu, suç kayıt türlerine bakıldığında hırsızlık suçlarının yoğunlukta olduğu görülmektedir.

ÖNERİLER

Suç evrensel bir olgudur. Suçun varlığı toplum tarafından kabul edilmelidir. Suçun olmadığı bir toplum hayal ürünüdür. Bundan dolayı suç olgusuna bu yaklaşım tarzı ile bakılmalı ve bu doğrultu da çözüm önerileri sunulmalıdır.

Suçun ve araştırmamızın asıl konusunu oluşturan hırsızlık suçlarının bir tek değişkene bağlayarak açıklamaya çalışmak, üreteceğimiz çözüm önerilerinin eksik kalmasına neden olacaktır. Suç çok faktörlüdür. Bu nedenle hırsızlık suçunun ve diğer suçların oluşumunu, araştırmamızda ele aldığımız faktörlerle ve diğer birçok değişkenin bir araya gelmesi ile oluştuğunu açıklamak daha doğru olacaktır.

Her suç türünün oluşumuna etki eden farklı sosyal değişkenlerin olduğu bir gerçektir. Adam öldürme suçunu işlemeye etki eden sosyal değişkenler ile hırsızlık suçlarının işlenmesindeki sosyal değişkenler arasında farklılıklar vardır. Bundan dolayı suç türlerinin ayrı ayrı incelenmesi sosyolojik çözümleri açısından önem arz etmektedir.

Araştırmamızın konusu olan hırsızlık suçlarını işleyen bireylere bu suç türünü işlemelerine etki eden değişkenlere yönelik sunacağımız önerileri üç başlık altında toplayabiliriz.

İlk olarak hırsızlık suçu işlenmesinden öncesine bakmak gerekir. Bu safha aile, okul gibi bireyin ilk sosyalleştiği, hayatına yön veren kurumların devrede olduğu bölümdür. Hırsızlık suçu şüphelilerinin aile yapılarına bakıldığında, düşük sosyal ve ekonomik yapıya sahip, öğrenim düzeyleri düşük, çocuklarının öğrenim durumları ile yaşam tarzlarına kayıtsız, parçalanmış aile tipinde, göç etme gibi özelliklerin araştırmamıza katılan deneklerin çoğunda da saptanmıştır. Bu olumsuz özelliklerin tamamı bireyin suç işleme olasılığını arttırmaktadır. Bundan dolayı bir zamanlar toplumumuzu ayakta tutan ve dünyaca da örnek gösterilen, ancak şu an değişik etkenlerle yozlaşmaya başlayan Türk toplum ve aile yapısının üzerinde durmak zorundayız. Türk toplumunun temel taşı olan çekirdek aile yapısının korunması ve güçlendirilmesine yönelik olarak çalışmalar ve projeler yürütülerek, aile yapımızı sağlamlaştırmalıyız. Aile yapısı sağlam bir ailede hırsızlık suçu işleyen bireylere rastlanılma olasılığı oldukça düşüktür.

Suç öncesi diğer önemli kurumda okuldur. Aile yapısından kaynaklanan sebeplerden ötürü sosyalleşme sorunları yaşayan bireylerin problemlerini çözecek olan okul, aileden sonra diğer önemli bir yapıdır. Ancak eğitim sistemimizde yaşanan sorunlardan ötürü, eğitim sistemimiz bu problemleri çözmeden uzak görülmektedir. Okulun amacı eğitim ve öğretimdir. Şu anki sistemimizde bireye gerekli bilgiler yani

öğrenim verilirken, bunların davranışa aktarılması, yani eğitime dönüşümü tam olarak sağlanamamaktadır. Okullarda sorunları olan ve disiplin problemi çeken öğrenciler üzerinde daha hassas durulmalıdır. Bu tür sorunlu çocuklar dışlandıkça problemleri çözülmez hale gelmektedir. Bu tür bireyler ya okuldan atılmakta veya sorunlarına çözüm yolu üretilmeden mezun edilmektedirler. Aile ve okul unsurları ile sorunları çözilememiş olan bu tür bireylerin tüm suçları olduğu hırsızlık türü suçlarını da işleme olasılığı artmaktadır. Araştırmamızda hırsızlık şüphelileri ve ailelerine ait öğrenim seviyeleri incelendiğinde düşük olduğu görülmektedir. Garofalo'nun "Her açılan okul, bir cezaevi kapattırır" sözündeki mantıktan hareketle okullarımızda verilen eğitim, öğretim ve eğiticilerin kalitesini artırıcı çalışmaların yapılması, geleceğin suçlu bireylerine aday olan bu tür sorunlu çocukların üzerinde önemle durulması gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Buraya kadar verilen öneriler suç işlenmesi öncesinde yapılabilecek önleyici çalışmalardır. Ancak bu safhayı geçmiş ve ilk hırsızlık suçunu işlemiş olan bireylere ise yapılacaklar farklılık arz etmektedir. İlk hırsızlık suçunu işleyen bireye ailesi, çevresi, polis ve adliye gibi aşamalarda gösterilecek davranış şekli, verilecek cezalar ve uygulanacak yaptırımlar bu tür bireylerin bu aşamadan sonraki yaşamına yön verecektir. Sayılan unsurlarca gösterilecek davranış şeklinin olumsuzluğu, verilecek cezalar ve uygulanacak yaptırımlarda görülecek çok katılık veya zayıflık, bireyin kontrol altına alınmayacak şekilde salıverilmesi, ilk hırsızlık suçu işleyen bireyin polis, savcılık ve cezaevi sonrası aile ve çevresinin şahsa göstereceği ilgi, sahiplenme veya kayıtsızlık gösterip dışlama durumları bireyin bu suç türünü işleme olasılığında artırma ve azalma meydana getirecektir. Şu anki durum itibarıyla, hırsızlık suçunu işleyen bireyin ilk işlemlerinin yapıldığı yer olan poliste, bu tür suçlular potansiyel suçlu olarak görmektedir. Cumhuriyet savcılığı aşamasında özellikle yaşı küçük ve suçun mahiyetine bağlı olarak şahıs savcılıkça salıverilmekte, bireyin suç işleminde etkili olan aynı çevreye geri dönmektedir. Serbest bırakılmayarak mahkemelerce tutuklanan ve cezaevlerinin ıslah edicilikten uzak ortamına konmaları, bu tür şahısları cezaevlerinde profesyonelleşerek çıkmalarına neden olabilmektedir. Hırsızlık suçu işleyene ailesinin ve çevresinin damgalama, olumsuz tavır sergileme gibi tutumları, hırsızlık suçu gibi tekrar işleme olasılığı yüksek suç türleri için diğer bir düzelmesi gereken sorunlardandır.

Bu sayılan sorunlardan ötürü ilk hırsızlık suçunu işleyen bireylerle ilgili olarak, sosyal hizmet yönü daha ağırlıklı olan çözümler üretilmesi gerekmektedir. İlk hırsızlık

suçu işleyen bireylerle ilgili İl Sosyal Hizmetler Müdürlükleri ile koordinasyonunun mahkeme, savcılık ve polisçe sağlanması gerekmektedir. Aksi takdirde ilk hırsızlık suçunu işleyen ve uzman kişilerden yaşadığı problemi ile ilgili destek almayan bireylerin bu suç türünü tekrar işleme olasılıkları yükselecektir. Araştırmamıza katılan deneklerden suç işledikten sonra profesyonel yardım alan herhangi bir deneğe rastlanmamıştır. Bu da profesyonel yardım eksikliğini göstermektedir.

Son aşamada, artık hırsızlık suçunu kendine kariyer haline getirmiş bireyler için sosyal içerikli çalışmaların yanı sıra bulundukları topluma daha fazla zarar vermelerini engellemek için daha katı cezalar verilmesi, verilen cezaların tam uygulanması gerekmektedir. Bu suç türünü işleyen bireylere çıkartılan aflar, cezaların ertelenmesi, şartlı salıvermeler, cezaların zaman aşımına uğraması gibi etmenler, bu tür suçları işlemeyi alışkanlık haline getirmelerine sebep olmaktadır. Böylelikle tekrar bu tür suç işlemeleri için fırsat yaratılmakta, cezaların caydırıcılık özelliği kalmamakta ve buna ek olarak da çevresinde bulunan diğer kişileri de etkilemelerine imkân vermektedir.

Amaç toplumda suç oranının en az seviyeye düşürmek yani, bataklığı kurutmak olmalıdır. Toplum ahlaki değerleri güçlendirilmesi, çekirdek aile yapısının korunması, eğitim ve öğretim seviyelerinin yükseltilmesi, ekonomik problemlerin ortadan kaldırılması gibi önlemlerle hırsızlık suçları azaltılabilecektir. Ancak hırsızlık suçu işleyebilecek bireylerin toplumumuzun içerisinde her zaman bizimle birlikte yaşayacağı ve var olacak kişiler olduğu unutulmamalıdır. Önemli olanın bireylerin bu suç türünü işlemesinde etkili olan yani suçun oluşumunu etkileyen faktörlerin ortadan kaldırılması ve çözüm yollarının bulunmasıdır. Yoksa hırsızlık suçunu işleyen bireylerle bir bir uğraşıp, en ağır cezalarda verilse suçu üreten faktörler var olduğu müddetçe, yeni suç işleyecek bireyler olacaktır.

KAYNAKÇA

- AKALIN, Adnan, (2006); *İslam Hukukunda Hırsızlık Suçu ve Çalınan Mal İle İlgili İhtilaflar*, Ankara Üniversitesi Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı (Basılmamış Yüksek Lisans tezi), Ankara.
- ATASEVEN, Cumali, (2006); *Suç Etki Eden Sosyal Faktörler*, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim Dalı (Basılmamış Yüksek Lisans tezi), Isparta.
- CAN, Oğuz, (2005); *Evlerden Yapılan Hırsızlık Olaylarında Hırsızlık Profili İle İlgili Bir Saha Araştırması: Yenimahalle İlçesinde Bir Uygulama*, Kara Harp Okulu Güvenlik Bilimleri Anabilim Dalı (Basılmamış yüksek lisans tezi), Ankara.
- DEMİRBAŞ, Timur (2001); *Kriminoloji*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- DOĞAN, Mehmet, (2005); *Türkiye’de Şahsa ve Malvarlığına Karşı İşlenen Kentsel Suçların Sosyolojik Analizi (1991-2004)*, Ankara Üniversitesi Sosyoloji Anabilim Dalı (Basılmamış yüksek lisans tezi), Ankara.
- DÖNMEZER, Sulhi (1994); *Kriminoloji*, Beta Basım Yayım, İstanbul.
- Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Daire Başkanlığı 2006 Yılı Faaliyet Raporu, (2007); Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi, Ankara.
- ERKAN, Rüstem, (1995); *İstanbul Çocuk Mahkemelerine Sevk Edilen Çocukların Sosyo- Kültürel Çevresi Üzerine Bir İnceleme*, Mimar Sinan Üniversitesi Sosyoloji Ana Bilim Dalı (Basılmamış Doktora tezi), İstanbul.
- FICHER, Joseph, (1996); *Sosyoloji Nedir?*, Atilla Kitapevi, (Çev. Nilgün ÇELEBİ), Ankara.
- Hırsızlık Tanımlaması, (2008); <http://www.tdk.gov.tr>, 24.06.2008.
- GİDER, Hüsnü, (1961); *Genel Kriminoloji ve Adalet Psikolojisi*, Devrim Matbaası, Ankara.
- İÇLİ, Tülin Günşen (1992); *Türkiye’de Suçlular*, Bizim Büro Basımevi (2. Bası), Ankara.
- (1998); *Kriminoloji*, Bizim Büro Basımevi, Ankara.
- (2003); *Toplum, Sosyal Düzen ve Sosyal Düzensizlik, Sosyolojiye Giriş* (Ed.İhsan Sezal), 2. Baskı, Martı Yayınevi, Ankara.
- (2003); *Toplumdan Kopuş: Suç ve Şiddet, Sosyolojiye Giriş*, Martı Yayınları (Editör: İhsan SEZAL), Ankara.
- KARAKAŞ, Erdal, (2004); “Elazığ Şehrinde Hırsızlık Suç Dağılışı ve Özellikleri”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:14, Sayı:19, Sayfa:19-37, Elazığ.

- KIZILÇELİK, Sezgin, (1996); *Sosyoloji Teorileri-2*, Akın Matbaası, Konya.
- KIZMAZ, Zahir (2002); *Bazı Sosyal Değişkenler Bağlamında Doğu Anadolu Bölgesinde Suç ve Suçluluk*, (Fırat Üniversitesi Sos.Bil.Ens. Basılmamış Doktora Tezi), Elazığ.
- (2005); “Sosyolojik Suç Kuramlarının Suç Olgusunu Açıklama Potansiyelleri Üzerine Bir Değerlendirme”, C. Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 29 (2):149-174,Sivas.
- (2006); *Cezaevi Müdavimleri İnatçı Suçlular*, Orion Yayınevi, Ankara.
- KONGAR, Emre, (1995); *Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği*, İstanbul.
- KORKMAZ, Abdullah, (1988); *Şehirleşme ve Suç Malatya Araştırması*, (İstanbul Üniversitesi Sos.Bil.Ens.Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul.
- MARSHALL, Gordon, (1999); *Sosyoloji Sözlüğü*, (Çev. Osman AKINHAY ve Derya KÖMÜRCÜ),Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
- MENEKŞE, Ömer, (1998); *XVII ve XVIII. Yüzyılda Osmanlı Devletinde Hırsızlık Suçu ve Cezası*, (Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış doktora tezi), İstanbul.
- ÖĞÜN, Aslıhan, (1996); “Türkiye’de Adam Öldürme Suçunda Etkili Olan Bazı Sosyal/Kültürel Özelliklere İlişkin Sosyolojik Bir Araştırma”,*Polis Bilimleri Dergisi*, Cilt:1 Sayı:2, s 73–83, Ankara.
- ÖZKALP, Enver, (1993); *Sosyolojiye Giriş*, Anadolu Üniversitesi Yay., Eskişehir.
- TOPLUM SUÇ , (2008); <http://www.polis-haber.com> 25.06.2008.
- SARAN, Nephane, (1968); *İstanbul Şehrinde Polisle İlgisi Olan 18 Yaşından Küçük Çocukların Sosyo-Kültürel Özellikleri Hakkında Bir Araştırma*, Taş Matbaası, İstanbul.
- SOKULLU-AKINCI, Füsün, (1994); *Kriminoloji*, Beta Basım, İstanbul.
- SOYASLAN, Doğan, (1989); *Kriminoloji (Suç ve Ceza Bilimleri)*, A. Ü. Hukuk Fakültesi Yayınları, No:526, Ankara.
- SUÇ İSTATİSTİKLERİ, (2008); [http://www. Egm.gov.tr](http://www.Egm.gov.tr) 20.06.2008
- SUÇ ve SUÇLU PROFİLİ, (2002);Emniyet Genel Müdürlüğü APK Dairesi Başkanlığı, EMG Basımevi, Ankara.
- SÜMER, Özkan (2006); *Sosyal Değişme ve Suç*, (İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı,Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Malatya.
- ÜRESİNLER, Ratıp, (2005); *Sosyo-Kültürel Yapı ve Suç Kırıkkale Örneği*, (Kırıkkale Üniversitesi Sosyoloji Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale.
- YAVUZER, Haluk, (1984); *Çocuk ve Ceza*. 3. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul.

YENİSEY, Feridun, (2000); "Mala Karşı İşlenen Suçlarda Soruşturma", E. G. M. Asayiş Dairesi Başkanlığı Yayınları, No:8, s. 56–67, Ankara.

YÖRÜKOĞLU, Atalay, (2002); Çocuk Ruh Sağlığı, Özgür Yayınları, 25. Basım, İstanbul.

EKLER**EK-1 GÖRÜŞME CETVELİ FORMU**

1-Yaşınız?

2- Cinsiyetiniz?

1 () Erkek 2 () Kadın

3- Medeni Haliniz?

1 () Evli 2 () Bekar 3 () Boşanmış 4 () Eşim Vefat Etmiş

4-Nerelisiniz?

5-Mesleğiniz?

1 () Memur

2 () İşçi

3 () Esnaf

4 () Seyyar satıcı

5 () İnşaat işçisi

6 () Bir mesleği yok

7 () Başka (Belirtiniz.....)

6- Öğrenim durumunuz?

1 () Okur-yazar değil

2 () Okur-yazar ama ilköğretim mezunu değil

3 () İlköğretim mezunu

4 () Lise Mezun

5 () Lise Terk

6 () Üniversite mezunu

7 () Üniversite Terk

7-Şu an herhangi bir eğitim kurumuna devam ediyor musunuz?

- 1 () Hayır
- 2 () İlköğretim
- 3 () Lise
- 4 () Üniversite

8- Okul başarı durumunuz nasıl/nasıldı?

- 1 () Pekiyi 2 () İyi 3 () Orta 4 () Başarısız

9- Okulu terk ettiyseniz, nedeni?

- 1 () Suç işledim tutuklandım 2 () Başarısızlık 3 () Devamsızlık 4 () Disiplinsizlik
- 5 () Öğretmenlerimle ilişkilerim bozuk olduğu için
- 6 () Başka (Belirtiniz.....)

10- Okulu terk etmiş iseniz, ailenizin tepkisi nasıl oldu?

- 1 () Olumlu karşıladılar
- 2 () Tepki vermediler
- 3 () Devam etmem için ısrar ettiler
- 4 () Başka (Belirtiniz.....)

11-Okulda eğitim görürken aynı zamanda çalıştıysanız size ne tür bir etki yaptı?

- 1 () Benim kötü arkadaşlarla tanışmama sebep oldu
- 2 () Bir meslek edindim
- 3 () Sokaklara alışmama sebep oldu
- 4 () Ekonomik özgürlüğümü kazandım
- 5 () Suç işlememe sebep oldu
- 6 () Çalışmadım
- 7 () Başka (Belirtiniz.....)

12-Ne iş yaptınız?

- 1 () Seyyar satıcılık
- 2 () Ayakkabı boyacılığı
- 3 () Mendil satıcılığı
- 4 () Başka (Belirtiniz.....)

13- Okulda herhangi bir disiplin cezası aldıysanız, neden?

- 1 ☐ Almadım
- 2 ☐ Kavga
- 3 ☐ Hırsızlık
- 4 ☐ Öğretmenlerimle ilişkilerim yüzünden
- 5 ☐ Başka (Belirtiniz.....)

14-Okula devamsızlık yapmışsanız ne kadar sıklıkta yaptınız?

- 1 ☐ Yapmadım
- 2 ☐ Çok sık
- 3 ☐ Sık
- 4 ☐ Nadiren

15-Devamsızlık yaptıysanız okula gitmediğiniz zaman ne yapardınız?

- 1 ☐ İnternet cafe ve elektronik oyun salonuna giderdim
- 2 ☐ Birlikte kaçtığımız arkadaşlarla gezerdim
- 3 ☐ Evde kalıp ders çalışırdım
- 4 ☐ Başka (Belirtiniz....)

16-Okul devamsızlıklarınızı aileniz ne düzeyde takip eder/takip ederdi?

- 1 ☐ Sıklıkla 2 ☐ Ara sıra 3 ☐ Çok nadir 4 ☐ Hiç

17-Okulda eğitim öğretim görmüş iseniz sizdeki etkileri?

- 1 ☐ Öğretmenler bir şeyler öğretmeye çalıştı ama benim öğrenme niyetim yoktu
- 2 ☐ Herhangi bir katkısı olmadı
- 3 ☐ Okula sadece gelip gittim
- 4 ☐ Başka (Belirtiniz....)

18-Veliniz okuldaki durumunuzu sormak için ne kadar sıklıkla okula gelir/gelirdi?

- 1 ☐ Sıklıkla 2 ☐ Ara sıra 3 ☐ Çok nadir 4 ☐ Hiç

19-Anne ve babanız birlikte mi ?

- 1 ☐ Her ikisi de sağ birlikte
- 2 ☐ Anne sağ, baba ölmüş

- 3 ☐ Anne ölmüş, baba sağ
 4 ☐ Her ikisi de sağ ayrılar

20-Ayrı ise neden?

- 1 ☐ Ölüm 2 ☐ Boşanma 3 ☐ İş nedeniyle 4 ☐ Başka (Belirtiniz....)

21-Babanızın mesleği nedir?

- 1 ☐ Devlet memuru
 2 ☐ İşçi
 3 ☐ Esnaf
 4 ☐ Serbest Meslek
 5 ☐ Mesleği yok
 6 ☐ Başka (Belirtiniz....)

22- Anneniz mesleği nedir?

- 1 ☐ Devlet memuru
 2 ☐ İşçi
 3 ☐ Esnaf
 4 ☐ Serbest Meslek
 5 ☐ Ev Hanımı
 6 ☐ Başka (Belirtiniz....)

23- Ebeveynlerin öğrenim düzeyleri?

	Anne	Baba
1 ☐ Okur-yazar değil	☐	☐
2 ☐ Okul-yazar ama ilköğretim mezunu değil	☐	☐
3 ☐ İlköğretim mezunu	☐	☐
4 ☐ Lise Mezunu	☐	☐
5 ☐ Lisans ve ön lisans mezunu	☐	☐

24-Kaç kardeşsiniz?

- 1 ☐ 1 2 ☐ 2 3 ☐ 3 4 ☐ 4 5 ☐ 5 6 ☐ Başka ☐

25-Ailenizle ilişkileriniz nasıl?

- 1 ☐ Hepsiyle İyi
- 2 ☐ Annem ile iyi babamla kötü
- 3 ☐ Babam ile iyi annem ile kötü
- 4 ☐ Her ikisi ile de kötü
- 5 ☐ Kardeşlerim ile iyi
- 6 ☐ Kardeşlerim ile kötü
- 7 ☐ Hepsiyle kötü

26-Anne ile babanızın kendi aralarındaki ilişkileri nasıldır?

- 1 ☐ İyi
- 2 ☐ Babam anneme şiddet uygular
- 3 ☐ Annem babama şiddet uygular
- 4 ☐ Hep kavga ederler
- 5 ☐ Başka (Belirtiniz....)

27-Aile içi şiddete maruz kaldınız mı ?

- 1 ☐ Kalmadım 2 ☐ Annemden 3 ☐ Babamdan 4 ☐ Kardeşleri 5 ☐ Başka (Belirtiniz)

28-Evden kaçtığınız olmuşsa nedeni?

- 1 ☐ Kaçmadım
- 2 ☐ Macera
- 3 ☐ Ailem ile ilişkilerim bozuk olduğu için
- 4 ☐ Başka (Belirtiniz.....)

29-Ailede sabıkası olan var mı?

	Anne	Baba	Kardeşler
1 ☐ Yok	☐	☐	☐
2 ☐ Cinayet	☐	☐	☐
3 ☐ Hırsızlık	☐	☐	☐
4 ☐ Uyuşturucu Madde	☐	☐	☐
5 ☐ Yaralama	☐	☐	☐
6 ☐ Cinsel Suçlar	☐	☐	☐

- 7 ☐ Gasp ☐ ☐ ☐
- 8 ☐ Başka (Belirtiniz....) ☐ ☐ ☐

30-Bulunduğunuz şehre aileniz göç etmiş ise nedeni ?

- 1 ☐ Terör nedeniyle ☐ Ekonomik nedenler 3 ☐ Başka (Belirtiniz....)

31-Göçün sizde meydana getirdiği problemler

- 1 ☐ Ekonomik sorunlar
- 2 ☐ Suç
- 3 ☐ Eğitim
- 4 ☐ İşsizlik
- 5 ☐ Başka (Belirtiniz....)

32- Evinizde uymanız gereken kurallara uyar mısınız?

- 1 ☐ Sürekli 2 ☐ Bazen 3 ☐ Hiç 4 ☐ Kural yok

33-Elazığ da ikamet ettiğiniz mahalle?

34-Oturduğunuz evin mülkiyeti kimin?

- 1 ☐ Kendimize 2 ☐ Kira 3 ☐ Gece konu 4 ☐ Başka (Belirtiniz....)

35-İkamet ettiğiniz yerde kimler yaşıyor?

- 1 ☐ Anne, baba, kardeş
- 2 ☐ Anne, baba, kardeş, büyükanne, büyükbaba
- 3 ☐ Başka (Belirtiniz....)

36-Size sürekli gelir getiren işiniz var mı?

- 1 ☐ Evet 2 ☐ Hayır

37- Gelir düzeyi?

- 1 ☐ 300-500 YTL 2 ☐ 500-800 3 ☐ 800-1100 4 ☐ Başka (Belirtiniz....)

38-Herhangi bir ruhi veya fiziksel hastalıkla ilgili tedavi gördünüz mü?

- 1 ☐ Gördüm 2 ☐ Görmedim

39-Uyuşturucu kullanır mısın?

1 ☐ Evet 2 ☐ Hayır

40-Alkol kullanır mısın?

1 ☐ Evet 2 ☐ Hayır

41-Sigara alışkanlığınız var mı?

1 ☐ Evet 2 ☐ Hayır

42-Televizyonda ne tür programlar seyredersiniz?

1 ☐ Magazin

2 ☐ Spor

3 ☐ Filimler

4 ☐ Belgesel

5 ☐ Dizi

6 ☐ Müzik

7 ☐ Başka (Belirtiniz....)

43-Kendinizi ne kadar Türk toplumu örf adet gelenek göreneklerine bağlı görürsünüz?

1 ☐ Bağlıyım

2 ☐ Bazen uyarım

3 ☐ Hiç uymam

4 ☐ Benim için bir şey ifade etmiyorlar

5 ☐ Başka (Belirtiniz....)

44-Boş zamanlarınızda ne yaparsınız?

1 ☐ Spor

2 ☐ Resim

3 ☐ Müzik

4 ☐ Kitap

5 ☐ Başka (Belirtiniz....)

45-Çocukken ufak tefek aşırımlar yapar mıydınız?

1 ☐ Evet 2 ☐ Hayır

46-Herhangi bir hata yaptığınızda aileniz size nasıl bir tepki verirdi?

- 1 () Nasihat ederlerdi
- 2 () Şiddet uygularlardı
- 3 () Tepki vermezlerdi
- 4 () Başka (Belirtiniz....)

47-Herhangi bir suçun faili olarak daha önce göz altına alındınız mı?

- 1 () Gözaltına alınmadım
- 2 () Cinayet
- 3 () Hırsızlık
- 4 () Uyuşturucu Madde
- 5 () Yaralama
- 6 () Cinsel Suçlar
- 7 () Başka (Belirtiniz....)

48-Cezaevinde tutuklu veya hükümlü olarak bulundu iseniz hangi suçtan?

- 1 () Bulunmadım
- 2 () Cinayet
- 3 () Hırsızlık
- 4 () Uyuşturucu Madde
- 5 () Yaralama
- 6 () Cinsel Suçlar
- 7 () Başka (Belirtiniz....)

(Cezaevinde tutuklu ve hükümlü olarak bulundu iseniz aşağıda ki soruları cevaplayınız)

49-Cezaevinde rehabilitasyon işlemleri gördünüz mü?

- 1 () Evet 2 () Hayır

50-Cezaevinden çıktıktan sonra yakın çevrenizin tavrı nasıl oldu?

- 1 () Tepki vermediler
- 2 () Dışlayıp eve almadılar
- 3 () Beni sahiplenip kazanmaya çalıştılar

4 () Yeni suçlar işlemeye sevk ettiler

6 () Başka (Belirtiniz....)

51-Cezaevinde tanıştığınız kişilerle serbest kaldıktan sonra arkadaşlığa devam eder seniz, neden?

1 () Devam etmem

2 () Suç işlemek için

3 () Arkadaş bulamadığım için

4 () Kader birliği yaptığımız için

5 () Başka (Belirtiniz....)

(Aşağıdaki soruları hırsızlık suçun hüküm aldı iseniz cevap veriniz)

52-İlk hırsızlık suçunu kaç yaşında işlediniz?

1 () 12-15 2 () 16-19 3 () 19-22 4 () 23-26 6 () Başka (Belirtiniz....)

53-Hırsızlık suçunu tek başına mı işlediniz?

1 () Evet 2 () Hayır

54-Hırsızlık yaparken yakalanabileceğinizi düşünür müsünüz ?

1 () Evet 2 () Hayır 3 () Bazen

55-Suç işlemeden önce alkol ve uyuşturucu kullanırsanız neden?

1 () Kullanmam

2 () Hırsızlık yapmam için cesaret verir

3 () Düşünmemi engeller

4 () Başka (Belirtiniz....)

56-Hırsızlıktan elde ettiğiniz parayı nerede harcarsınız?

1 () Ailemin geçimi için harcarım

2 () Uyuşturucu alırım

3 () Eğlenirim

4 () Arkadaşlarımla harcarım

5 () Başka (Belirtiniz....)

57-Hırsızlık yapmanızın sebebi için ne dersiniz?

- 1 ☐ Ekonomik
- 2 ☐ Macera
- 3 ☐ Alışkanlık
- 4 ☐ Hastalık
- 5 ☐ Başka (Belirtiniz....)

58-Hırsızlıktan dolayı alacağınız cezaların geleceğinizi etkileyeceğini düşünür müsünüz?

- 1 ☐ Evet 2 ☐ Hayır

59-Hırsızlık suçlarının cezalarını biliyor musunuz?

- 1 ☐ Evet 2 ☐ Hayır

60-Cezalar caydırıcı mı?

- 1 ☐ Caydırıcı 2 ☐ Caydırıcı Değil

61-Yakınlarınızın hırsızlık yapmasını ister misiniz ?

- 1 ☐ Evet 2 ☐ Hayır

62-Malınızın çalınırsa ne hissedersiniz?

- 1 ☐ Herhangi bir tepkim olmaz
- 2 ☐ Kızarım
- 3 ☐ Çok kızarım
- 4 ☐ Başka (Belirtiniz....)

63-Yaptığınız halde yakalanmadığınız hırsızlık olayları var mı?

- 1 ☐ Evet 2 ☐ Hayır

64-Arkadaşlarınızdan herhangi bir suçtan sabıkası olan var mı?

- 1 ☐ Sabıkası olan yok
- 2 ☐ Cinayet
- 3 ☐ Hırsızlık
- 4 ☐ Uyuşturucu Madde

5 () Yaralama

6 () Cinsel Suçlar

7 () Başka (Belirtiniz....)

65- Kendinizi dindar olarak nasıl görürsünüz?

1 () Dindar

2 () Az dindar

3 () Dindar değil

66-Dini ibadetlerinizi yerine getirir misiniz?

1 () Tamamını ve zamanında yerine getiririm

2 () Aksatırım

3 () İnandırım ama ibadetlerimi yapmam

4 () Başka (Belirtiniz....)

EK-2 ÖZGEÇMİŞ

1974 yılında Ankara’da doğdum. İlk ve orta öğrenimi Ankara’da tamamladıktan sonra 1988-1992 yılları arasında Ankara Polis Koleji, 1992-1996 yılları arasında Polis Akademisinde öğrenimimi sürdürdüm. 1996 yılında Polis Akademisinden mezun olarak Samsun iline Komiser Yardımcısı olarak atandım. Samsun Emniyet Müdürlüğünde 1996-2004 yılları arasında görev yaptıktan sonra 2004 yılında şark görevini yapmak üzere Elazığ iline atandım. 2004 yılında Fırat Üniversitesi Sosyoloji Ana Bilim Dalında yüksek lisans programına başladım. 2005–2006 yılları arası Birleşmiş Milletler Kosova Barış misyonunda görev yaptım. Halen Elazığ Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şube Müdürlüğünde Hırsızlık Büro amiri olarak görev yapmaktayım.

ELAZIĞ-AĞUSTOS 2008**Yunus SOYASLAN**

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Emniyet Genel Müdürlüğü

Sayı : B.05.1.EGM.0.72.02.03/2546

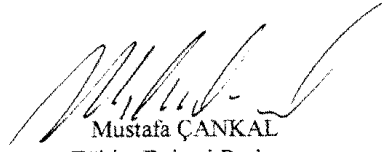
...../11/2007

Konu : Akademik Çalışma

GENEL MÜDÜRLÜK MAKAMINA .

Elazığ Emniyet Müdürlüğünde görevli 202030 sicil sayılı Emniyet Amiri Yunus SOYASLAN'ın, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalında yapmakta olduğu yüksek lisans tezinde kullanmak üzere "Bir Sapma Türü Olarak Hırsızlık Olgusu Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma (Elazığ Örneği)" konusunda saha araştırması yapma talebinde bulunduğu Elazığ Emniyet Müdürlüğünün 18.10.2007 gün ve 13600 sayılı yazıları ile bildirilmiştir.

Adı geçen personelin, söz konusu tez çalışmasında kullanmak üzere Elazığ'da saha araştırması yapabilmesi hususunu onaylarınıza arz ederim.

Mustafa ÇANKAL
Eğitim Dairesi Başkanı
1.Sınıf Emniyet Müdürü

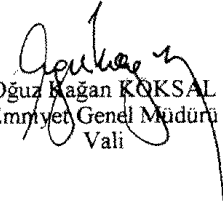
Uygun Görüşle Arz Ederim.

.../11/2007

Dr. Necati ALTINTAŞ
Emniyet Genel Müdür Yardımcısı
1.Sınıf Emniyet Müdürü

OLUR

04/11/2007

Oğuz Kağan KOKSAL
Emniyet Genel Müdürü
Vali